

VITERBO
148
VI
MISC.
CAPITOLARE
BIBLIOTECA

CONSTITVTIONES
EDITAE
IN DIOECESANA SYNODO
HABITA VITERBII

Ab Eminentiss. & Reuerendiss. D.

CARD. BRANCACIO

EPISCOPO VITERBIEN. ET TVSCANEN.

Die XXV. Septembris MDCXXXIX.

VITERBII

Apud Marianum Diotalleuium Impressorem Episcopalem.

EDICTVM

INDICTIONIS SYNODI
FRANCISCVSMARIA

MISERATIONE DIVINA

Tituli Basilicæ S. S. Duodecim Apostolorum
S. R. E. Presbyter Card. Brancaccius
Episc. Viterbiens. & Tuscanens.

*Vniuersis, & singulis Christi fidelibus Ciuitatum, &
Diocesis nostræ Gratiâ, & Salutem in
Domino sempiternam.*

PRIMA suscepti cura regimi-
nis, & pastoralis nostræ cona-
mina sollicitudinis, procùl du-
bio esse debebant, vt nostra-
rum Ouium vultus præsentem
agnosceremus, ne si quæ fortè irrepressent

* 2 infir-

infirmities, remedia differrentur; cum inferiorum culpa ad nullos magis referenda sint, quam ad desides, negligentisque Rectores. Id pro viribus in nostra proxima præterita Visitatione præstitimus; cumque nonnulla repererimus, quæ emendatione indigerent, & correctionem exposcerent; opportunum duximus, ut sacris etiam constitutionibus morem in hoc geramus, Diocesanam Synodum conuocare. Illam igitur (Deo fauente) ad proximam Dominicam quartam Septembris indicimus celebrandam, ut quo tempore misericors manus Domini affluentibus nostris vsibus tribuit et terra fruges; eodem & nos grates rependere, & vberimos ex cordium nostrorum terra illi referre honorum operum fructus præproperè conaremur. Hoc certè perficiemus, si finem Synodorum esse pensantes, ad mores scilicet moderandos, excessus corrigendos, & controuersias componendas in nostri consensu. & totis viribus, ut cupimus id intendamus. Præfenti igitur nostro Edicto monitos esse volumus

lumus omnes, & singulos Canonicos, Dignitates, Beneficia cum cura, & sine Commendas, & Præposituras obtinentes; tam Sæculares, quam Regulares, Abbates, Rectores, Archipresbyteros, Priores, Vicarios, cæterosque qui de Iure, aut Consuetudine, & præsertim, ex Sacri Concilij Tridentini, & felicis Recor. Gregorij XV. de exemptorum Priuilegijs, constitutionibus adesse tenentur, quòd statò die summo manè in nostram Santi Laurentij Cathedralem cum habitu congruo, & decenti, sub poenis à Iure statutis, quacunque semota excusatione, nisi ex iusta, & à nobis probanda causa, se personaliter fistant, nec indè nisi legitima obtenta licentia præsumant sub iisdem pænis discedere. In quorum fidem has litteras Edictales nostra, nostrique Cancellarij manu signatas confici, sigilloque nostro muniri, & promulgari mandauimus; quam affixionem etiam habere vim volumus, & valorem, ac si ipsis singulis, quorum interest, intimatæ, & denunciatæ fuissent. Datum

tum Viterbij in nostro Episcopali Palatio
apud S. Xystum XVIII. Kalendas Septem-
bris MDCXXXIX.

*Franciscus maria Card. Brancaccius Episcopus
Viterbiens & Tuscanens.*

Clericus Crucianus Tonus de Hespello Cancell.

LITERAE SYNODALES.

Ad Archipresbyteros, Rectores, & Vica-
rios foraneos Transmissæ.

Molto RR. come fratelli.

DOPPO terminato il corso della nostra
visita Pastorale richiedeva senza fallo il
dritto dell'Ecclesiastica Disciplina, che à
quei mali, che con gl'occhi veduto, e con
l'orecchie sentito habbiamo esser nel nostro
Gregge penetrati, porgestimo efficace rimedio. Per queste
raggioni, e per eseguir non meno qualche le Canoniche Co-
stituzioni. Et il Sacro Concilio di Trento commanda, hab-
biamo risoluto celebrare il nostro Diocesano Sinodo (pia-
cendo al Signore) l'ultima Domenica del vicino mese di
Settembre in questa nostra Chiesa Catedrale di S. Lorenzo,
n'è parso oportuno perciò auuisar le Carità loro d'alcune co-
se le quali deuono per loro parte precedere questa Santa at-
tione, perche riesca à maggior gloria del Signore Iddio, e
giouamento dell'anime alla nostra cura commesse.

Primieramente in tutte le ferie Quinde di queste pre-
cedenti settimane celebraranno, ò faranno celebrare nelle
loro Chiese la messa aello Spirito Santo, ò vero essendo tai
giorni impediti da feste doppie douranno dirne la Colletta,
e l'istesso in nome nostro esortaranno, che faccino i Reue-
rendi Regolari de luoghi.

2 S'ado-

2 S'adopraranno efficacemente, perche in una delle feste, che cadono in questo tempo, il Popolo, e Clero tutto si comunichi à fine, che la mano diuina guidi l'opera, e ne facci raccogliere più abbondantemente il frutto.

3 Prima che si mettino in camino i Curati per venir al Sinodo doueranno auuertire, se nelle loro Cure vi siano infermi, e doppo d'hauerli personalmente visitati, e consolati, li lascino raccomandati ad alcun Sacerdote approvato da Noi per l'amministrazione de Santi Sacramenti, Secolare, o Regolare almeno.

4 Li Curati portino seco nota di quelli, che non si sono somministrati in questa prossima passata Pasqua di Resurrectione, de Scomunicati (se vi saranno) de publici Peccatori, Bestemmiatori, e Concupinari, e simili, che scandalosamente viuono, col numero ancora, e stato dell'Anime della loro Parocchia, o Cura.

5 Porteranno similmente nota de Preti, e Chierici, che non risiedono, de gl'abusi, e mancamenti communi, e più frequenti del Popolo, e del Clero, e se haueranno auuertito cosa, che ne Regolari sia contra la buona loro disciplina, & obseruauza, e per fine li benedichiamo nel Signore. Viterbo nel nostro Palazzo Vescouale di S. Sisto 15. Agosto 1639,

Alpiacer loro.

Francescomaria Card. Brancaccio Vescouo
di Viterbo, e Toscanella.

AD

I
AD HONOREM
INDIVIDVÆ
TRINITATIS.

B. Mariæ semper Virginis, SS Laurentij
Valentini, & Hilarij Patronorum.

PROÆMIUM.

QVÆ Prædecessorum b. m. Episcoporum Synodalibus Cõstitutionibus sancita sunt, penè omnia complectuntur præcepta, quibus subditorum mores corrigi, melioresq. reddi, & conseruari in Ecclesiastica Disciplina peroptimè possunt, adeò quod vix addere poterimus aliqua. Verùm cum vt fert humana fragilitas, a nihil tam fixum animo sit, quod neglectu, & tempore non obsolescat, ob id pleraq. antiquata sint: quod autem antiquatur, & senescit, vt ait Diuus Paulus; b Propè interitum est; opere pretium esse duximus, denuò ad vitam educere, & illorum obseruantiam nouis inculcare præceptis, ne ob antiquitatem obliuio inducta permittat impunitatem, quam à nobis in posterum nullatenus expectent; nam, vt ait Bernardus: c Peccatur aut statuendo, quæ non tenentur, aut quæ non tenentur dissimulando.

a Bernar. de confid. lib. 1. c. 2.

b Ad Hebr. 3.

c de confid. lib. 3. c. 11.

A

De.

*De Fide Catholica, & Divino Cultu, Magica
Arte, Blasphemijs, & Incantationibus.
Cap. I.*

Ad Hebr. xi. **C**VM sine Fide, Apostolo teste: impossibile sit placere Deo, meritoq. Ianua Christianæ Religionis dicatur, & fundamentum; omni opera, atq. industria, summoq. studio elaborandum est, vt ea non solum à cunctis amplectatur, sed etiã integra, & illibata perpetuò seruetur; quapropter in his nostris Synodalibus Constitutionibus ab illa exordium sumentes, statuimus, & mandamus, Vt Archipresbyteri, Vicarij Foranei, ac Testes Synodales assiduè inuigilent, & diligenter perquirant, an quis in ditione sua reperiatur, qui in haresim, vel apostasiam à Fide lapsus sit, aut de his se suspectum reddiderit. Quod exactiùs in illis inuestigent, qui tamquam recentè ad Fidem conuersi quæstuandi gratia per oppida diuagantur; Ac si tale quid inuenerint, statim ad nos deferant.

1.
Ex Synodo prima. Eminentiſſimi. Muti fol. 2. de fide Cath.

2.
Ex eadem Synodo ibidem fol. 3.

3.
Ex eadem 1622 fol. 6

Illud ad Parochorù etiã officiu pertinet dignoscitur, videlicet procurare, vt Ægyptiorù, seu Cigarorù sortilegù, fallax, & vagù genus hominù Catholicæ Veritatis signa demonstrat; quamobrem inquirant Parochi, an hi statutis temporibus Sacramenta percipiant Ecclesiastica, an Ecclesiæ præceptis obtemperent; an sortilegijs; & ex manuum inspectione diuinationibus simplices decipiant fideles. si quos culpabiles reppererint, ad nos deferant statim, & reos carceribus mancipari curent. Impressores librorum absq; nostra, vel nostri Generalis Vicarij scripto exarata licentia nullos libros imprimant,

aut scripturas sub pœna scutorum quinquaginta, ipsaq; licentia, & permissio in ipso opere imprimatur, neq. vendi possint, aut publicari, nisi prius cum originali facta collatione in nihilo discordare per nos comperitum fuerit. Anonymum autem opus nullum prodeat in lucem.

Vt Blasphemi aliquo modo coerceantur, hortamur in Domino, & mandamus nostris subditis vtriusq; sexus, quatenùs si quos Deum, vel B. Virginem, quod absit, aliosq; sanctos blasphemantes audierint, statim ad Nos, vel nostram Curiam deferant; vt autem spiritualis addatur etiã stimulus, ad publicos hosce blasphemos denunciandos sciant decem Annorum Indulgentiam a Concilio Lateranensi sub Leone X. Pont. Max. concessam illos reuelantibus.

4.
Ex eadem Synodo fol. 17. de blasphem.

Iudæis, qui tam per hanc Ciuitatem, quàm aliò in Diocesi transire, & morari contigerit, nemini liceat operam, vel seruitutem præstare, neq; cum illis cibum sumere, aut azimos comedere, neq; eos domi detinere, neq; die sabbati ijs ignem accendere; qui contra fecerit pœnam scutorum decem subibit; Meretrices autem, quæ cum eis quouis pretextu, aut ratione commercium habebunt, fustibus cadentur.

5.

De ludi Magistris. Cap. II.

AD hoc munus admissos illud præcauere oportet, vt à vetitorum librorum explicatione, & eorum qui bonos adolescentium mores corrumpere possunt, abstineant; atq; aliquando sacrum Concilium Tridentinum, sacros Hymnos, Catechismum Romanum, & alia sacrorum Auctorum scripta illis explicent, & sal-

1.
Ex p. Synodo Muti fol. 21. eorum tit.

4
tem in sabbato quolibet libellum Doctrinae Christianae
memoriter cogant recitare, sub poena inhabilitatis.

De Concionatoribus, & Concionibus.

Cap. III.

Vix sine magna Populi offensione accidere potest,
vt Clerici, qui laicis exemplo esse, & ex publicis
Concionibus ea haurire debent, quae ad instruendos
ceteros maxime conferunt, dum in Ecclesijs concio-
nes habentur, plateas, viasq. otiosi discurrant; Clericis
proinde omnibus, cuiusvis Dignitatis illi fuerint, iube-
mus, ne Praedicationis tempore per Urbem vagentur,
sed frequentes interfint sub poenis Arbitrio &c.

Vt quod Sanctiss. Consuetudinis est in pluribus Or-
bis Christiani locis, in Dioecesi quoq. nostra retineatur,
dum Sacra Concio habetur, edicimus, & praesenti de-
creto inhibemus, ne vlla tabernae, siue apothecae pa-
tentes vsquam sint, contra facientes arbitrio nostro pae-
na punientur. Qui ad Conciones, seu sermones ha-
bendos in Ciuitatibus, & Dioecesi nostris admissi fue-
rint, ne in Monialium Ecclesijs absq. speciali nostro
permisso praedicent.

Ne ex eo quod statis Anni temporibus Concionato-
res per Ecclesias deputentur, existiment Parochi pro-
prio se praedicandi onere solutos. Diebus itaq. Domi-
nicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro
sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis do-
cendo quae Fidei Mysteria scire omnibus necessarium
est ad salutem, & vitia, quae eos declinare, & virtutes,
quas sectari oporteat.

De

8
*De festorum, & Sacrorum Dierum celebratione, &
Observantia. Cap. IV.*

Cvm in solemnibus Festiuitatibus soleamus in no-
stra Ecclesia Cathedrali Missas cantare, & Popu-
lo solemniter benedicere, mandamus, vt quoties a no-
bis huiusmodi Missae cantari contigerint, totus Clerus
Ciuitatis cum suis insignijs, & superpellideis adesse de-
beat vsq. ad benedictionem sub poena iuliorum quinq.
pro quolibet.

Ne a Dominica Palmarum vsq. ad feriam tertiam
post Pascha a Vigilia Natiuitatis Domini vsq. ad festum
Sanctorum Innocentium inclusiuè quis audeat mere-
tricum, & inhonestarum mulierum Domos ingredi,
nec eas ad alienas traducere, nec cum ipsis commer-
cium habere carnale sub pœnis arbitrarijs, etiam cor-
poris afflictiujs.

*Kalendarium festorum ex Praecepto, Consuetudine
vel Deuotione in Dioecesana Synodo.*

Cap. V.

Ex Praecepto

IN MENSE IANVARII.

- 1 Festum Circumcisionis Domini.
6 Epiphaniae eiusdem.

FE-

FEBRUARI.

- 2 Purificationis B. M. Virginis.
- 23 Vigilia.
- 24 Matthiæ Apost. & Anno bisextili celebratur die 25

MARTII.

- 19 S. Ioseph.
- 25 Annunciationis B. M. Virg.

APRILIS.

- 25 S. Marci.

MAII.

- 1 SS. Iacobi, & Philippi Apostolorum.
- 3 Inuentio S. Crucis.

IUNI.

- 23 Vigilia.
- 24 Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ.
- 28 Vigilia.
- 29 SS. Petri, & Pauli Apostolorum.

IULII.

- 24 Vigilia.
- 25 S. Iacobi Apostoli Patroni Ecclesiæ Tuscanen.
- 26 S. Annæ.

AVGV.

AVGVSTI.

- 9 Vigilia.
- 10 S. Laurentij Martyris Patroni Ecclesiæ Viterbien.
- 14 Vigilia.
- 15 Assumptionis B. M. Virg.
- 24 Vigilia.
- 25 S. Bartholomæi Apostoli.

SEPTEMBRIS.

- 8 Natiuitatis B. Mariæ Virginis.
- 20 Vigilia.
- 21 S. Matthæi Apostoli.
- 29 Dedicacionis S. Michaelis Archangeli.

OCTOBRIS.

- 4 S. Francisci.
- 27 Vigilia.
- 28 SS. Simonis, & Iudæ Apostolorum.
- 31 Vigilia.

NOVEMBRIS.

- 1 Omnium Sanctorum.
- 11 S. Martini Episcopi.
- 29 Vigilia.
- 30 S. Andree Apostoli.

DE

DECEMBRIS.

- 20 Vigilia.
 21 S. Thomæ Apostoli.
 24 Vigilia.
 25 Natiuitatis Domini.
 26 S. Stephani.
 27 S. Ioannis Euangelistæ.
 28 SS. Innocentium.
 31 S. Syluestri.

MOBILIVM.

Paschatis Resurrectionis cū duobus sequētib; diebus.
 Ascensionis Domini.
 Pentecostes cū duobus sequentibus diebus.
 Corporis Christi.

VITERBII.

Ex deuotione, & Consuetudine.

- 27 SS. Valentini, & Hilarij. Ex d. & c.

M A I I.

- 8 Apparitionis S. Michaelis Archangeli. Ex d.

SEPTEMBRIS.

- 9 S. Refæ. Ex d. & c.

TV-

FVSCANELLAE.

AUGVSTI.

- 9 SS. Viriani, Secundiani, & Marcelliani Martyrum
 ex præcepto.

IEIVNIA.

Feria 4. 6. & sabbato post festa Inuentionis S. Crucis,
 & S. Luciae Virginis. & m.
 Post primam Dominicā Quadragesimæ, & infra octa-
 uam Pentecostes.
 A' feria 4. Cinerum vsq; ad sabbatum Sanctum inclusi-
 uè exceptis Dominicis diebus.

De Processionibus. Cap. VI.

Quibus in solēnitate Corporis Christi vmbellā sub,
 qua sanctissimū Eucharistiæ Sacramētū defertur,
 hattas ex consuetudine sustinendi munus incumbit; ij
 memiaerint se non terreno, sed verò cælesti inseruire.
 Principi, idè non est profectò ferendum, tales ad hanc
 celebrem, solemnemq; functionem obeundam deligi,
 qui infimi ordinis homines, vita, & moribus non re-
 spondeant, & vilibus etiā laceris, sordidisque vesti-
 bus, & nostris, & piorum fidelium intuentium ocu-
 los offendant, ac deuotionem impediunt.

^{1.}
 En Synod. Mōtil.
 fol. 44. cedam 17.

Processionem illam, quam ex voto Viterbienses ine-
 unt, ad Beatæ Virginis de Quercu Templum, summo-
 perè commendamus, vt frequentes adsint, memores
 beneficij maximi percepti.

^{2.}
 Vide Synod. Mōtil.
 fol. 50. tit. de Viti.

B Quando

1.
Ex p. Synodo Muti
jul. 15. tit. de Vene-
rat. sanct.

10
Quando solennes per Urbem processiones habenda sunt, ac viæ exornandæ, caueant, ne obscenæ, ne Ethnicorum aut eorum facta repræsentantes imagines in publicum prodeant.

*De Sacramentorum Administratione
in Genere. Cap. VII.*

1.
IN Sacramentorum administratione mādamus, quod omninò, & adamussim ritus Sacri seruentur, & Rubricæ iuxta præscriptum Ritualis Romani iustu fel. Record. PP. Pauli V. editi, sub pæna suspensionis.

2.
Nemo in posterum ad Sacrum Presbyteratus ordinem à nobis admittetur, licet aliàs idoneus, qui formam Absolutionis Sacramenti Pœnitentiæ, & formam Sacramenti Baptismi non ritè, rectèq. calleat ex eodem Rituali, insuper & Rubricas de defectibus Missæ in principio Missalis impressas.

3.
Quoniam indecens est Christianos Christianæ Fidei Rudimenta ignorare; idèò pròhibemus laicos ad Sacramentum matrimonij admitti, vel ad leuandos à Sacro fonte infantes vel in Sacramento Confirmationis pueros, nisi prius partes principales Doctrinæ Christianæ memoria rectè retineant. Videlicet Orationes Dominicam, & Angelicam, Symbolum Fidei, Præcepta Decalogi, & Ecclesiæ: peccata capitalia, & Sacramenta, italico saltem sermone, nisi præ senio, aut ingenij tarditate incapaces omninò sint; quo casu curent saltem Parochi, vt eorum substantiam intelligant. Iidem talia vt supra ignorantes nec ad sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ admittantur.

De

*De Baptismi Sacramento.
Cap. VIII.*

IN Baptismo, cum pueris nomina imponuntur, Sacerdos moneat fideles, vt Sanctorum nomina adsciscant, quæq. in Sancta Dei Ecclesia venerationem consecuta sunt.

1.
Ex Synodo Gamb.
fol. 10. eodem tit.

2.
Panniculos, quos deferunt pro veste candida, vel ad Pueros post lauacrum baptismi abstergendos com-patres, vel obstetrix; non permittat Sacerdos baptizans, vt domum referant, sed illos relinquunt ad fortilegia euitanda, & superstitiones, & in Sacrificia ad illius vsum reponant: vnum autem, aut alterum in ciborio fontis baptismalis reponant, & in baptismo pauperum infantium vtantur.

Fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ Viterbij sub prætenso priuilegio Sedis Apostolicæ baptismalem fontem habent, id pronunc tolerantes; mandamus nihilominus, quod non liceat vnicuiq. illorum baptismum ministrare, sed ei tantum, qui ab illorum Priore delectus, à Nobis, vel Vicario nostro Generali præuio, si videbitur, examine approbatus fuerit.

3.
Ex Synod. Muti.
fol. 68. eodem tit.

4.
Ad obstetricis officium illæ tantum admittendæ sunt, quæ ultra requisita pro munere suo exercendo, ea, quæ ad baptismi sacramentum pertinent, optimè didicerint.

Ex p. Synodo Muti
fol. 38. eodem tit.

Expositi infantes, nisi constet aliunde, quam ex Texera illorum collo appendi solita, esse baptizatos; sub Conditione rebaptizentur.

B 2

Do

*De Sacramento Confirmationis .
Cap. IX.*

1. *Ex Synodo Gamb. fol. 11. eodem tit.*
Minores septennio ne confirmentur . Adultus autem nemo ad hoc Sacramentum accedere audeat, qui non sit ante confessus, aut saltè contritus. Hoc præmoneant Parochi, cum scierint, nos ad conferendum tale Sacramentum accessuros .

2. *Ex prima Synodo Muti fol. 40. eod. tit.*
Cum septennio minoribus fidei rudimenta non calentibus ex graui aliqua causa hoc conferendum rati fuerimus sacramentum, tunc meminerint parentes, & qui illorum curam gerunt, vt sæpè sæpiùs eos confirmationem iam recepisse commoneant .

De Sacramento Penitentia . Cap. X.

1. *Ex Synodo Guast. fol. 11 tit. de propof. Animarum Cura.*
Confessiones nemo audiat in Ecclesia, nisi superpelliceo indutus, & cum stola, quando adsit concursus aliquis : Assistant autèm in suis sedibus saltèm diebus, & horis infra scriptis . Videlicet singulis diebus sabbati, & omnibus Vigiljs post Vesperas, & in die Dominico, seu festo de Manè .

2. *Ex Synodo Gamb. fol. 18. eodem tit.*
Sacerdotes ad hoc deputati, ne in priuatis ædibus confitentes audiant, nisi necessitas adsit, aut de nostra, vel Vicarij nostri licentia, Mulieres verò non infirmas in Ecclesia tantùm audiant, idq; post solis ortum, & & ante occasum, atq; in sedibus ad id constitutis .

3. *Ex eodem Synodo ubi supra fol. 43.*
Nemo ex Confessoribus, quicumq; sit, etiàm regularis, pecuniarias iniungat penitentias sibi, vel locis ad se attinentibus persoluendas; neq. iniungat penitenti
peni-

29

penitentiam missarum à se, vel à suo Monasterio, aut Ecclesia celebrandarum .

Si quando contingat per literas attestari, aliquem iam peccata sua fassum esse, & sacram Eucharistiam suscepisse; caueant Confessarij sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ, illis attestationses huiusmodi concedere, qui verè confessi non fuerint, nec communicauerint .

Ex prima Synodo Muti fol. 44. eod. dem tit.

Sciunt Confessarij, quod nullo prorsus casu licet vti scientia rei in confessione habitæ, alias sigillum frangunt sacramentale .

In Ecclesijs Confraternitatum, & alijs, quæ non sunt Parochiales, prohibemus omninò confessione excipi, nisi eorundem tantùm confratrum, sub pœna suspensionis ipso facto ab audiendis Confessionibus contra eum, qui non paruerit .

Incertorum Restitutionem caueant Confessarij, ne absq; nostra scientia, & licentia faciant sub pœna suspensionis .

Casus Reservati . Cap. XI.

- 1 **B**laspheantes Deum, Beatam Virginem, vel Sanctos ex praua consuetudine .
- 2 Sortilegi, & Incantationes exercentes, vel sacris rebus abutentes .
- 3 Homicidium Voluntarium committentes, mandantes, & opem præstantes, procurantes abortum post factum animatum, effectu licet non secuto, & opprimentes proprios, vel alienos filios casu, vel industria .
- 4 Falsum testimonium in iudicio deponentes, ad idque inducentes .

In-

5 Incestuosi in primo, & secundo gradu consanguinitatis, affinitatis, cum commatibus se commiscentes, & cum filia spiritali ex sacramento pœnitentiæ, (hæc quoad viros tantum) & publici Concubinarij.

6 Sodomiam exercentes, ita vt masculi supra ætatem annorum quatuordecim tantum compræhendantur, vel cum brutis coeuntes.

7 Alienantes bona pro liberis, & franchis, cum sint redditicia Ecclesijs, vel occultantes annuos redditus, & census Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum piorum.

8 Cum Monialibus vel cum alijs fœminis in clausura degentibus turpiter colloquentes, aut tactus impudicos habentes, aut amatorias litteras scribentes. In omnibus his adest Excommunicatio latæ sententiæ.

9 Damnificantes studiosè bona Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, vel illa quomodolibet vsurpantes.

Quoad sollicitantes in Confessione seruentur bulla Gregorij XV. eiusq; Declarationes.

De Sacramento Eucharistiæ. Cap. XII.

Cum Sacerdos hoc Sacramentum ad Infirmum deferat, superpelliceo, & stola vbique, in vrbe verò etiã pluuiali vtatur.

Si pro deferendo Sanctissimo Sacramento ad infirmum extrã Urbem ad loca, quæ vulgaritèr, Poderi, dicuntur, & per difficiles semitas, præruptasq; vias eundum erit; tunc Parochus superpelliceo, & stola dumtaxat indutus, vnam tantum particulam, vel tot, quot erunt communicandi infirmi, sumat; & sub vmbellâ minori orbicularis formæ, vni tantum hastili innixa, & ab vno post terga Sacerdotis delata, ipsius caput cum pixide

1.
Ex Synodo Gamb.
fol. 12. eod. tit.

2.
Ex Synodo Mont.
fol. 83. eod. tit.

pixide etiã latè contegat, & cum duplici laterna accensa prodeat.

Si quem, Curatus vt suspectum, & criminofum, habuerit, non præsumat illum admittèrè ad communionem, nisi ante cognouerit ipsum confessum, & absolutum fuisse scheda manu Confessarij signata, & idè non expectet, vt post cœptam missam, vel Communionem hanc adhibeat diligentiam.

Pueris doli capacibus, & ad Sacramentum pœnitentiæ aptis, cum casus infirmitatis acciderit, ministrent omnino Parochi Sanctissimum Viaticum, & vt aliqua generalis tradatur regula, communitèr ijs, qui decimam iam compleuerint annum, hoc non videtur negandum salutare remedium.

4.
August. Epist. 93.
ad Hilar. um.

De Sacramento Ordinis. Cap. XIII.

Caveat quisquam ante obtentam à Nobis licentiam, & tonsuram collatam, Clericorum indumenta gestare, aut post dimissa suscipere.

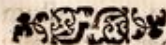
Sufficiens beneficium, seu patrimonium illud declaramus, quod ad scutorum triginta annum valorem saltèr accedit.

Nemo ad aliquem ex Ordinibus admittatur, nisi testimoniales litteras collati immediatè præcedentis Ordinis, & in eo se ministrasse in Ecclesia, cui adscriptus est, documentum ex hibuerit.

6.
Exp. Synodo Muti.
fol. 70. eod. tit.

2.
Exp. Synodo Muti.
fol. 72. eod. tit.

2.
Exp. Synodo Muti.
fol. 35. eod. tit.

De

*De Sacramento Matrimonij, Concubinatu,
Meretricibus, & Lenonibus. Cap. XIII.*

1.
*Ex Synodo Camb.
fol. 23. codem tit.*

SI quando iusta causa Parochi cogentur alijs Sacerdotibus vices suas delegare, delegatio scripto appareat, scriptumq. seruetur, & nihilominus Parochus delegans nomen sponzorū, & testium describat in suo libro.

2.
*Ex prima Synodo
Mansi fol. 80. eodem
tit.*

Publicationes pro Matrimonio contrahendo audientes, siue ipsarum notitiam habentes, cum aliquid obstare sciuerint, vel audierint, quod matrimonium dirimere, seu impedire possit; quam primū sub Excommunicationis latae sententiae pœna Nobis, vel Parocho extra confessionem reuelare non morentur; eadem pœna ultra alias à iure contrā falsarios inflicta, eos innodamus, qui falsa impedimenta confingentes, matrimonia impedire studuerint.

3.
*Ex prima Synodo
Mansi fol. 80. eodem
tit.*

Quando Coniuges in diuersis habitant Parochijs, sponsæ Parochus à viri Parocho attestationscripta, quod solitæ denunciations factæ fuerint; & nullum sit detectum obstaculum, matrimonio assistat, & eisdē sponsæ Parocho nuptias benedicendi potestas sit.

4.
Idem supra eod. tit.

Fidei rudimenta ignorantes à contrahendo matrimonio reijciantur, & ob id Parochus prius illos interroget.

5.
Idem supra fol. 83.

Detestabilem nōnullorum locorum nostræ Dioecesis abusum, vt sponsi de futuro, ante Sacerdotalem benedictionem, & ante contractum in facie Ecclesiæ matrimonium carnaliter se cognoscunt, eliminari cupientes, grauiſſimis pœnis pecuniarijs, & alijs publicis reprimatur, vt scilicet pro foribus Ecclesiæ accensam,

manibus candelam, donec missarum agantur solemnia, detineant, & id genus alijs: Ultra pœnas scutorum, quinquaginta monetæ.

Prohibemus, ne prostituta femina, meretricesq; in cauponijs, aut diuersorijjs quæstus causa, aut quomodo libet alantur, vel retineantur, nisi itineris gratia solū; contra facientes caupones grauiſſimis afficientur pœnis nostro arbitrio, ultra pœnam scutorum viginti quinque.

5.
*Ex Synodo Aduit.
fol. 129. tit. de Alce-
reus.*

Decet non solū vt propè Ecclesias, quæ Domus Dei viuētis sunt, meretrices non habitent, & commorentur, sed etiam quod vt ad sacra templa concursus honestarum non maculetur mulierum, & impediatur viæ, per quas incedere necesse est, quantum fieri poterit mundæ, & immunes ab huiusmodi teneantur contaminatione. Ideò mandamus, quod in futurum in via illa Ciuitatis, quæ à Sancti Ioannis Baptistæ templo ad nostram ducit Cathedralem, non habitent publicæ Meretrices sub pœna fusticationis, & exilij, & insupèr prohibemus Dominis domorum, quatenus sub pœna scutorum decem pijs vsibus &c. & in subsidium Excommunicationis, domus prædictas huiusmodi non locent mulieribus.

6.
*Ex prima Synodo
Mansi fol. 88.*

Laicos Concubinarios solutos, siue vxoratos cuiuscunq. status, & dignitatis sint, si infrà dies quindecim, quorum quinq; pro primo, quinq; pro secundo, & quinq; pro vltimo, & peremptorio termino assignamus, concubinas non eiecerint, aut consuetudinem non omiserint; & qui in posterum in concubinato per sex menses perseuerauerint, excommunicatos, & infames declaramus; in super de libro Confratrum, si aliqua societate fuerint adscripti, cassamus, & indignos

7.
*Ex prima Synodo
eiusdem fol. 80. de
concup.*

gnos priuilegijs, & exemptionibus ipsius pronunciamus; in compates, seu commatres admitti non debere sancimus, & si ius in aliqua Ecclesia, seu cappella habuerint præsentandi, neq. eorum præsentationes in casu vacationis recipi debere decernimus.

8.
Ibidem fol. 8.

Ne aliquibus sub Matrimonij intuitu peccandi libera concessa videatur facultas, animaduertant Parochi, ne exteris in suis Parochijs moram ducētibus tamquam viro, & vxori insimul habitare permittant, nisi verè coniuges esse Ordinarij sui attestacione docuerint.

De Sacramento Extreme Vnctionis.
Cap. XV.

6. **C**um fanitas corporalis sit etiam vnus ex Sacramentis extremæ Vnctionis effectibus, ideò mandamus Infirmis conferri procurent ante quam corpus sit naturalibus viribus destitutum, vt Sacramenti virtus, quæ operatur non miraculo, sed supernaturali, ordinaria tamen virtute, suum possit consequi effectum; nec expectandum est, quod infirmus sensu, & cognitione careat. cum sit contra reuerentiam, & vtilitatem huius sacramenti. Id etiam curent Parochi.

2. Volumus quod pueris Sacramenti penitentia capibus omninò à Parochis extrema vnctio detur ex magis pia Doctorum Opinione.

¶

De

De Missarum Celebratione, & Officio Sacristæ.
Cap. XVII.

TAm in Cathedrali nostra Ecclesia, quàm in Ecclesijs S. Xysti, S. Angeli, & SS. Faustini, & Iouitæ pro Populi commoditate statuimus primam missam celebrari debere in Aurora.

1.
Ex Synodo Gamb.
fol. 13. tit. de ser-
uis. Eccles.

Ante missæ celebrationē Sacerdos omninò matutinū dicere teneatur, & si vrgenti necessitate impeditus non fuerit, hortamur, vt etiā primam saltē dicat, deinde missam perlegat, & singulas eius partes commodè distinguat.

2.
Ex Synodo Gamb.
fol. 4. tit. de cele-
br. miss.

Vbi sacris vestibus fuerit indutus, cum nemine colloquatur, sed secum ipse tacitus contempletur, quanta sit huius tremendi sacrificij altitudo, seq; ad illud sanctè, pièq. peragendum præparet.

3.
Ex eadem ibidem.

Vestes autem quibus induitur, itè vasa, & sacra instrumenta omnia, corporalia in primis, & purificatoria munda sint, & pura: eaq. ratione iubemus, vt vinum album huic sacrificio adhibeatur. Sacristæ, si contra fecerit, pœnam quinq. iuliorum infligimus.

4.
Ex eadem fol. 25.
cod. tit.

Parochi neq; cuiusquam metu, aut gratia, missam anticipent aut differant, sed hora Populo commoda, ac decenti celebrent, ijdemq. Populum frequentè hortentur, vt festis diebus in sua Parochia Missam audiant.

5.
Ex eadem fol. 10.
cod. tit.

In Oratorijs laicorum, & confraternitatum missas celebrari nolumus, nisi postquam in eorum Parochiali Ecclesia celebrari desitum fuerit.

6.
Ex eadem ibidem
fol. 17. cod. tit.

Munus sacristæ erit, vasa, vestimenta, ornamenta,

7.
Ex Synod. G. ab fol.
34. de offic. Sacrist.

D 2 omnia

omnia diligentè custodire, & eorum nitore, & munditiæ consulere. Curam habeat luminum, ceræ, & olei; præparet omnia ad sacrificium Missæ, & alia ad diuina officia necessaria. Altaria ornet, vt missarum oneribus satisfiat ab ijs, qui debent, & singulis hebdomadibus renouet aquam benedictam, Ecclesiamq; quantum opus fuerit, scopis mundari faciat. Extraneos Sacerdotes ne sine litteris dimissorijs, aut licentia nostri Vicarij ad celebrandam missam admittat.

Sacræ suppellectilis Inuentarium integrum habeat, eius scilicet, quæ sibi tradita fuerit a Maiori Sacrista, & sua manu subscribat. Idem conficiat Sacrista maior sub pæna suspensionis, vt successor in munere scripto etiã eandem suppellectilem consignare possit.

Dum nos missæ sacrum siue solempne, siue priuatum facimus, inhihemus ne ab alio Sacerdote celebretur sub pæna iuliorum sex.

Qui statuta, & præscripta die cantare missam tenetur, si vel morbo, vel alia causa impeditus, atque detentus fuerit, alium sui Ordinis Sacerdotem in sui locum substituat, & Sacristam admoneat, quem qui non admonuerit, vel celebrandi muneri defuerit, diebus quidem ferialibus decima aurei parte; festis verò duplicibus duplo mulctabitur, quæ pænæ à Camerario exigantur, & pro temporis opportunitate in tot missis in ea Ecclesia celebrandis pro elemosinis alijs Sacerdotibus erogetur.

Si quis assistentium ministrorum, vel Diaconus, vel subdiaconus, cui id oneris sit, in solempni Missæ sacrificio defuerit, eadem pæna mulctetur, eaq; detur alteri, qui Chori Præfecti iussu (cui omnes obtemperabunt) eius vices subierit.

Magistratus, & Ciuitatum Rectores hortamur in,

Do-

9.
Ex Synodo Montil.
fol 94. tit. de sa-
crif. missæ.

10.
Ex Synodo Mont.
fol 96. eod. tit.

11.
Ex Synodo Montil.
fol 98. eod.

12.
Ex Synodo Montil.
fol 98. eod. tit.

Domino vt muneris proprii, & oneris, quod sustinent, memores, omnibus quidem Dominicis, festisq; diebus, & solempnibus, maximè, & præsertim cum nos ipsi vel celebramus, vel missæ solempni interfumus, Cathedralē Ecclesiam aliarum Ecclesiarum matrem, vt par est, frequentent, religiosiq; exemplo cæteros excitent, atq; impellant.

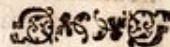
Sacerdos missam facturus non solum amictum, albam, cingulum, manipulum, orarium, seu stolam, & casulam, seu planetam superinduat, sed vestem etiã futtanam gestet talem, sub pæna iuliorum quinque quoad vestem.

Qui in libro, in quo notantur missæ, falsò scripserit se celebrasse, suspensionem à diuinis ipso facto incurrat.

Qui diu celebrationem missarum, ad quas quouis modo tenetur, differt, sciat se mortalitèr peccare, & idèò nemo vltra mensē illas differat.

Sacerdos, qui non celebrat in altari, in quo est obligatus, animaduertat, se lethalitèr peccare, si id absq; legitima dispensatione perfecerit, & idèò omninò abstineat, mandamus.

Sacerdotes, qui missarum onus ad determinatam diem in Cathedrali non habent, illas celebrant congruum est Dominicis diebus, vt frequentiori populo missæ non desint.

De

13.
Ex 17. Sinodo Montil.
fol. 13. de sacri-
fic. missæ.

14.
Ex Synodo 2. Montil.
fol. 12. tit. Sacr.

15.

16.

17.

De Horis Canonicis, Choro, & Punctationibus. Cap. XVIII.

1.
Ex Synodo Gamb.
fol. 26. eodem tit.

IN Ecclesia Cathedrali, & alijs Collegiatis qualibet sexta feria paulò ante nonam detur signum sono cāpanæ ad recolendam memoriam passionis D. N. Iesu Christi, & qui tunc orationem Dominicam ter, & toties salutationem Angelicam recitauerint, Indulgentiam centum dierum, quam elargimur, quoties id fecerint, consequentur.

2.
Ex Synodo Gamb.
fol. 32. tit. com.
de ministr. Eccl. f.

Quo tempore diuina officia in Choro fiunt, parua missa ne celebretur per Canonicos, aut alios, qui in Choro deseruire tenentur sub pœna iuliorum quinque, nisi necessitas postulet, & licentiam impetrarit ab eo, qui Choro preest, cuius conscientiam in hoc oneramus.

3.
Ex Synodo Mont.
fol. 139. eodem tit.

In omnibus Ecclesijs Ciuitatis Viterbij volumus post Matutinum, & Vesperas in Commemorationibus propriam fieri S. Laurentij vt Patroni Cathedralis nostræ Ecclesiæ Viterbiensis; in Ciuitate verò Tuscanellæ B. Iacobi Apostoli.

4.
Ex Synodo Muti.
fol. 22. tit. de Diuin.
offic.

Obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis nostrarum Ciuitatum, & Diocesis Ecclesijs, Dignitates, Canonicatus, aut alia beneficia, quorum ratione Missas, Euangelium, aut Epistolam cantare tenentur, vel dicere, talia munera per se ipsos obeant: alioquin quoad Cathedrales iuliorum sex, quoad cæteras Ecclesias iuliorum trium pœnam incurrant, illi persoluendam qualibet vice, qui præscripta munera impleuerit, omni collusionione, aut remissione exclusa.

3.
Ad Præfectum Chori pertinet inuigilare, & curare,
vt in

vt in diuinis officijs vnusquisq; suo respondeat muneri, vt silentium religiosè obseruetur, vt nemo gestum, aut motus incompósitos faciat, aut libros, litterasue legat, vel dum alij canunt, quis priuatim recitet horas, non permittet præproperam psalmodiam, vocum dissonantiam, incumbetq; vt omnia deuotè, reuerentè, & cum decore fiant; prius benignè admonebit, & si res punctatione digna fuerit, mandet punctari.

Dum in Choro sunt, animaduertant, quod qui notabili tēporis spatio confabulantur, mortalitèr peccant ex communi Doctorum sententia, cum neq; internam, neq; externam intentionem habeant ad quod dicunt, sed potius psalmis, & hymnis cum orant Deum, vt ait Aug. hoc versetur in corde, quod profertur in voce.

Cum in nostra Cathedrali S. Laurentij ex Pontificia dispensatione donec ædes Canonicales perfectæ fuerint, Matutinæ preces diei sequentis post Vesperas recitentur, mandauimus in calce harum Synodaliū constitutionum tabellam imprimi extensam ex qua apparebit, qua hora quolibet mense incipi poterunt.

Canonici dum in Choro sunt, venienti Canonico assurgant.

*De Funeribus, & Exequijs Anniuersarijs.
Cap. XIX.*

Parochi miserabiles personas, quæ impensis suis sepeliri non possint, gratis sepeliant.

Mortui ne sepeliantur, nisi duodecim horarum spatium elapso postquam expirauerint.

Caueant Parochi, ne sub hoc prætextu funeralium,

1.
Ex Synodo Gamb.
fol. 25. eod. tit.

2.
Ex eodem ibidem.

3.
Ex eod. ibid. fol. 36.

mor-

24
mortuos sepelire differant; quia postquam officium suum impleuerint, breui manu, quod iustum erit, consequentur.

4.
Ex eodem ibidem, fol. 127 r.
Volumus autē teneri omnes Parochos etiā Collegiatarum Ecclesiarum sepelire infantes biennium non excedentes ea pompa, & impensa, qua eorum parentes voluerint.

5.
Ex eodem ibidem, & ubi supra.
Cum aliquis Canonicus moritur, volumus expensis Capituli, vbi ipse erat Canonicus, sepeliri, & pro eius anima die postero, nisi ex rubricæ præscripto impediatur, officium mortuorum solemniter celebrari.

6.
Ex p. Synodo Muti fol. 148, eodem tit.
Interfectorum, seu alia violenta morte necatorum, cadauera non antea Ecclesiasticæ sepulturæ tradantur, aut in Ecclesiam inferantur, quam compertum Parocho fuerit nostros, vel laicalis magistratus ministros corporis vulnera, vel alia indicia inspexisse, nisi aliter obministratorum morositate facti contingentia suaserit, tumulto autem cadauere huiusmodi inspectiones sine speciali nostra licentia fieri prohibemus.

7.
Ex eodem ibidem, & ubi supra.
Sine præsentia, & assistentia proprii Parochi, & ante Auroram, & post serotina crepuscula sine licentia nostra, ne celebrentur exequiæ.

8.
Defuncto Sacerdote singuli Sacerdotes Ciuitatum, vel locorum nostræ Diocesis, in quo mori contigerit, teneantur pro illius anima sacrificium offerre.

9.
In cadauerum associatione Confraternitates, quas vocari contigerit, nullatenus cum Cruce deferunt, ultra duo intortitia, vel faces habere possint; si Crucem non deferant, neque duas habeant faces. Circa autem candelarum, aut cæræ distributionem obseruetur decretum in prima Synodo à b. m. Cardinali Muto promul-

25
mulgatum. Addimus tantum, quod tota cera, quæ in domo defuncti reperitur, simul, in vnum redacta in Sacristia postea Ecclesiæ, in qua corpus est tumulatum, à Parocho auditis Societatis officialibus, & præpositis tantum, diuidatur absq. tumultu, & vociferationibus. Vocati autem confratres ad funera, nequeant sub pæna interdicti per mensem ab Ecclesia absq. Parochi licentia ingredi domum defuncti, neq. nisi sub eorum Cruce, & cum sacris Societatis tam in accessu, quam in recessu veniant, redeantque.

10.
Vt commodius Capitula Collegiatarum Ecclesiarum, quæ pro celebrandis Anniuersarijs statis diebus in Cathedralē conuenire debent, accedere valeant, antequam incohentur, duo dentur signa campana maiori, alterum circa eleuationem, alterum post dimidium horæ à primo.

11.
Confratres Societatis mortis defunctorum corpora è Ciuitate nequeant omnino efferre, nisi vocato Parocho; è Villis autem, & suburbij cadauera ad propinquiorē Ecclesiam semper deducant, aliàs curati in eorum Ecclesijs illa recipere non teneantur.

De Vita, & Honestate Clericorum. Cap. XX.

12.
Quoniam Dei seruus, vt dicit Apostolus, litigiosus esse non debet, idē hortamur omnes in Domino, vt se à litibus abstineant; si qua verò controuersia oriatur, Prohibemus vt in alio, quam in nostro foro etiā contra laicos non litigent sub pæna scutorum, decem.

E Cle-

a. Epist. prima ad
Timotheum.

1.
Ex Synodo Gualt.
fol. 17. tit. eod.

2.
Ex Synodo Gamb.
fol. 30. eodem tit.

Clericus ne in profanis negocijs se exerceat, ne laicorum procurator sit, faminas ne comitetur, earumque affecla sit.

3.
Ex Synodo Muti
fol. 93. eodem tit.

Pro alijs ne Clerici fideiubeant, aut promittant sine nostra, vel Vicarij generalis scripta licentia, nec extra curiam nostram, nec in nostra, bona sua obligent, aut personam; secus factæ obligationes nullum prorsus robur obtineant, aut ius tribuant.

4.

Qui laruatus inceserit, etiam si de nocte, quiue choreas miscuerit, vel duxerit, ipso facto excommunicatus existat, & pœnas scutorum vigintiquinque subeat.

5.
Ex p Synodo Muti
fol. 97. eod. tit.

Ab sint à Clericis, & eorum domibus temporalia arma, & si quis cum vetitis armis deliquerit, vltra pœnas criminis subiaceat etiã illi, quæ in eos, qui arma gestarint, solita est exerceri, quamuis in fragranti delicto non fuerit comprehensus.

6.
Ex prima Synodo
Mutis fol. 127. tit.
de Capit. Cathed.
& Colleg.

Munera singulis Capituli auctoritate iniuncta ne recusent sed demandatum neruis omnibus, omnique conatu officium adimpleant sub pœna scutorum quinque, & alijs arbitrio.

7.

Ad Digniore in Capitulo Capitulum conuocare pertinet, quandocunque sibi expedire videbitur pro seruitio Ecclesiæ, diebus tamen solitis, & ad hoc destinatis; neque debet omittere, aut impedire, quando per Camerarium, aut per Canonicos instatur, vt conuocetur, vt Sacra Episcoporum Congregatio decreuit sexta Octobris 1617.

De Casuum Congregationibus, & Collationibus. Cap. XXI.

Clerici quicunque cuiusvis dignitatis fuerint, ipsi quoque Canonici, & maxime omnium curam animarum administrantes, huic piæ collationi ea, qua decet, attentione, atque frequentia interesse studeant.

2.
Ex Synodo Muti
fol. 8. tit. de pœ.
ben. Theol.

De Parochis, & Animarum Curatoribus. Cap. XXII.

DE Parochiæ suæ moribus Parochi diligentè inquirent quos autem blasphemos inuenerint, aut adulteros, aut alijs flagitijs irretitos, veluti sæneratores, & qui inimicitias, & odia fouerint, eorum nomina ad nos deferant, neque interim desistant pro viribus eniti, vt eos in rectam viam deducant.

3.
Ex Synodo Gamb.
fol. 37. eod. tit.

Idem ad nos deferant nomina verè pauperum suæ Parochiæ, ac Viduarum, quæ vere viduæ sunt, vt in subleuanda earum necessitate nostris partibus fungi valeamus.

4.
Ex eadem ibidem.

Ad Ægrotos accedant, etiam si vocati non sint, eosque ad Sacramentorum susceptionem hortentur, & eorum animabus sollicitè providere studeant.

5.
Ibidem ubi supra.

Singulis diebus festis pueros suæ Parochiæ ad Ecclesiam certa hora conuocent, quibus fidei rudimenta tradant ex libello Doctrinæ Christianæ nuncupato.

6.
Ibidem fol. 38.

Parochi per se ipsos curam exercent, nec eis liceat sibi Cappellanos assumere, nisi de nostra licentia,

7.
Ibidem fol. eodem.

& à Nobis, aut Vicario nostro approbandos.

^{6.}
Ex Synodo Montil.
fol. 59. tit. de Sacr.

Si quando contingat, vt è Parochis quispian ad aliã Ecclesiam transferatur, ei præcipimus sub Excommunicationis pœna, & alijs arbitrio, vt antequam ad eam transeat, Parochiales libros ex præscripto Romani Ritualis confectos omnes successori suo tradat. Idem sub eadem pœna Excommunicationis fieri mandamus à defuncti Parochi hæredibus, qui ad nostram Cancellariam transmittant, vt successoribus tradantur.

^{7.}
Ex Synodo Montil.
fol. 56. tit. eod.

Moneant suæ curæ subiectos, vt caueant diligenter, ne pastores armentarij, bubulci, & reliqui omnes iumentorum pecudum, sylvarum, ac vinearum custodes, missas diebus festis audire omittant, & sæpè in anno, saltèm semèl, peccata sua confiteantur, & sacram Communionem in Paschate sumant.

^{8.}
Ex p. Synodo Montil.
fol. 68. tit. de extr.
ant.

Quando infirmus non solum ægritudine, sed paupertate oppressus fuerit, ad Parochum pertinet collectam inter comparochianos, seu alios pios, & liberales viros ad paupertatem hanc subleuandam facere, & si neq. hac ratione necessitatibus consultum fuerit, nos admoneat.

^{9.}
Ex 2. Synodo Montil.
fol. 26. tit. de Par.

Nullus eorum venientium ad Ciuitatem Viterbij (exceptis Curatis Balneariæ non pernoctaturis) Nos, vel Vicarium nostrum generalem adire omittat.

^{10.}

Sciant Parochi, quod non dicuntur residere, iuxta sacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini præscriptum, nisi personaliter residendo administrauerint in super Sacramenta per se, & ea, ad quæ ex cura tenentur, & sic mortalitèr peccare, & ad restitutionem fructuum teneri secus facientes, nisi legitime dispensati fuerint, vt per alium exercere valeant.

De

De Laicorum peculiaribus Vitijs coercendis.
Cap. XXIII.

Plebs Viterbien; quod dolentes referimus, nimis vino indulgens, iurgia sæpè permiscet, & carnalibus dedita est vitijs, cum luxuriosa res vinum sit, & tumultuosa ebrietas: ^a Hinc etiã sequitur, quod in festis etiã solemnioribus diebus Ecclesiarum magna est solitudo, quamobrem inhærendo alijs constitutionibus à nostris Prædecessoribus emanatis mādamus, quod in posterum nemo audeat in diebus festiuis de præcepto, in tabernis, quæ vulgò dicuntur, bettole, vel locis, in quibus vinum venditur, illud emere, aut ibidem comedere, aut bibere toto temporis spatio, donec missa solemnitas in Cathedrali in mane, & in horis post meridianis vespere in eadem non fuerint absolutæ, ac terminatæ sub pœna tam ementibus, quàm vedentibus, comedentibus, & bibentibus scutorum trium pro qualibet vice irremissibiliter soluenda. Curatis etiã iniungimus, vt omni via istos eradicare conentur abusus, nõ asperè, non duritèr, vt ait Augustinus; ^b magis docendo, quàm iubendo, magis monendo, quàm minando.

^a Proverb. c. 10.

^b Ep. 64. ad Aurel.

De Ecclesijs, & Earum Partibus, & Cultu, & Edibus Canonicalibus. *Cap. XXIV.*

Canonici ædes suas Canonicales laicis ne locent, commodentue sub pœna scutorum decem; hoc autem

^{2.}
Ex Synodo Montil.
fol. 53. tit. de
Eccles. ministr.

20
autem quod de canonicalibus præscriptum est de quibusvis Ecclesiarum ædibus ipsis proximis, siue contiguis eadem proposita pæna cautum esse decernimus.

2.
Ex Synodo Montil. fol. 159. tit. de Ec.
Nullus Clericus sub pæna Excommunicationis, in Ecclesiam aut Ecclesiæ cõtiguas ædes, vel camæterium exulem damnatum, vel contumacem, aut criminofum recipiet, antequam nos, vel Vicarium nostrum generalem consulat.

3.
Si autem huiusmodi homines se se in loca prædicta inserant, sub eadem pæna mandamus Clericis, vt nos de eo commonefaciant.

4.
Ex prima Synodo Muti fol. 106. eod. tit.
In sacrarij parietibus dispositæ sint tabellæ videlicet missarum, & anniuersariorum; in altera per hebdomadam singulorum Clericorum officia, & munera, qui missam facturi, qui Euangelium, & epistolam cantaturi, qui thuribulum, candelabra, aspergillum, & libros ad diuina officia laturi; in tertia iuxta temporum varietatem pro pulsandis campanis antemeridiano, & postmeridiano tempore pro missis, & horis canonicis; in quarta Kalendarium, sint impressa.

5.
Ex 2. Synodo Muti fol. 6. tit. de Reliq.
Inuocationes, seu Tituli Altarium absque nostra licentia ne immutentur, nec absque ea aliæ nouæ imagines, seu sculptæ picturæ in dictis altaribus apponantur.

De Bonis Ecclesiasticis. Cap. XXV.

1.
Ex Synodo Guast. fol. 20. tit. de rebus Ecclæ. non alien.
Mandamus quod tam in Cathedrali, quàm in Collegiatis Ecclesijs eligantur singulis annis duo, qui vineas liuellarias visitent, & si quam inuenerint ad eam male cultam, vt ad interitum tendat, opportunis remedijs provideri curent.

Bene-

31
Beneficiati omnes saltem intra mensem inuentarium omnium bonorum mobilium, & stabilium Ecclesiæ, vel Cappellæ, cuius beneficium nacti fuerint, conficiant, nobis, vel Vicario nostro præsentandum, & in nostra Cancellaria conseruandum, vel in Archiuio Cathedralis sub pæna scutorum sex.

2.
Ex Synodo Camb. fol. 40. tit. de curi. quorumq. Cleric.
Maximè prouidendum est, ne Ecclesiarum, piorumque locorum bona, ac iura à quoquam occupentur, vsurpentur, aut Ecclesiastici, eorumque Administratores impediuntur, quo minus illorum fructus percipiant. Itaque Parochis omnibus præcipimus sub pæna suspensionis, quatenus die infra ponendo sacri Concilij Tridentini Decretum, quod est sess. 22. cap. XI. contra vsurpantes bona, & iura Ecclesiastica editum in vulgarem linguam translatum, & nostro iussu impressum, in Dominica prima Aduentus, & in Dominica Passionis in Parochiali Ecclesia inter missarum solemniam publicè coràm frequenti populo euulgent.

3.
Ex Synodo Montil. fol. 189. eccles. tit.
Res Ecclesiasticæ, & piorum locorum nullatenus alienentur ex sacrorum Canonum præscripto: Alienationis autem vocabulo in hoc casu intelligitur, donatio, venditio, permutatio, emphiteusis hypothecha, locatio ultra triennium, & quid simile; Bonorum autem appellatione veniunt stabilia, arbores fructiferæ, & pretiosa mobilia, & se se mouentia; Piorum autem locorum nomine Confraternitates etiàm veniunt Episcopi auctoritate erectæ.

4.
Ex prima Synodo Muti fol. 115. tit. de Inuent.
Notarij, & alij vltimarum susceptores voluntatum, sub pæna Excommunicationis notificare teneantur infra duos menses à die publicati testamenti pia relicta, & legata ad pias causas, nobis, vel nostræ Curie.

5.
Ex p. Synod. Muti fol. 11. ibidem p.
Hæres Clerici beneficiati defuncti apocas, & instrumenta

6.
Ex 2. Synodo Muti fol. 21. eod. tit. de Inuent.

32
menta ad eadem beneficia spectantia, si quæ habent, successoribus in beneficijs consignare teneantur sub pæna Excommunicationis.

*De locis Pijis, Hospitalibus, Confraternitatibus,
& Monte Pietatis. Cap. XXVI.*

11
Ex Synodo Adtil.
fol. 166. col. 67.

Nouerint Sodalitatum, aliorumque piorum locorum quorumcunque administratores, & Curatores sibi nullo modo licere bona mobilia, vel immobilia suæ Confraternitatis aut confratribus suis, aut propinquis, aut alijs quacunque sibi ratione coniunctis, vendere, in emphiteusim dare, aut etiã ad breue tempus locare, alias irritum, & inane præfenti decreto declaramus quicquid ab illis factum, tentatumue fuerit, contrauenientes verò graui pæna mulctabimus; eo autem in loco, vbi Congregationes administratorum fiunt, sit affixa tabella omnium locationum, Emphiteusum, legatorum, aliorumque reddituum, & fructuum, qui certis anni temporibus exigi, onera etiã, quæ perfolui solent, ac debent. Sed & librum peculiare habeant, in quo etiã loco, die, mense, anno descriptis omnia, & singula notentur, quæ in cõsultationem venient, quæ maiori suffragiorum numero probabuntur, quæque etiã reijciuntur, qua in re mandamus sub pæna interdicti ab Ecclesia, & priuationis officiorum, vt maiora, grauioraque negotia secretis tantum suffragijs, votisque occultis deliberentur.

2.
Ex 2. Synodo Muz.
fol. 29. tit. 40.
Tenent.

Montium Pietatis Administratores, conuertentes sine licentia Sedis Apostolicæ ipsorum montium pæcunias in alios vsus, Excommunicationis lætæ sententia, pænam

33
pænam Romano Pontifici reseruatae incurrunt, vt ex constitutione sel. mem. Pauli V. eandemque pænam, nobis tamen reseruata incurrant, qui bona in custodia eorumdem Montium exitentia auferunt, vel ea in deterius permutant.

In domibus Confraternitatum, aliorumque piorum locorum etiã Emphiteoticis apponatur aliquod signum supra ianuam, quo dominium denoteretur.

Pueri ante decimum quintum annum absque nostra licentia, in confratres ne recipiantur.

Confraternitatum munera, et officia vltra annum ne protrahantur, neque officialis possit confirmari pro secundo anno, nisi de licentia nostra, & ob validas rationes, sed transacto anno rationem reddat administrationis nostro deputato; Electiones autem officialium maxime gauderemus si coram Vicario in Ciuitatibus Viterbij & Tuscanellæ, in dioecesi coram Archipresbitero celebrarentur.

*De Regularibus, & Exemptis.
Cap. XXVII.*

Regulares si ægrotorum Confessiones exceperint, itatim sub pæna suspensionis à Cõfessionibus audiendis, eius parochum de audita confessione certum reddant.

In eorum Ecclesiis non admittant ad celebrandum exterum quempiam Sacerdotem sine dimissorijs sui Ordinarij.

De

3.
Ex 2. Synodo Muz.
fol. 29. eodem tit.

4.
Ex eodem tit. 40.

5.
Ex 2. Synodo Muz.
fol. 29. eodem tit.

6.
Ex 2. Synodo Muz.
fol. 29. eodem tit.

7.
Ex 2. Synodo Muz.
fol. 29. eodem tit.

De Monialibus. Cap. XXVIII.

1.
Ex Synodo Monial.
fol. 106. eod. tit.

NVlli in posterum Clerico, siue Sæculari, siue Regulari cuiuscumq. Ordinis, aut laico cuiusvis status, dignitatis, gradus, & conditionis ad monasteria, etiam Regularibus subiecta accedere, & cum Monialiū aliqua, siue ad rotam, siue ad portam, vel gratam colloqui liceat, nisi antea colloquēdi facultatem scriptam, quæ gratis concedetur, à Nobis, vel Vicario nostro impetrarit, & Monasterij Præfectis ostenderit; qui se-
cus fecerint, grauitèr à nobis punientur tam colloquentes, quàm Præfectæ monasteriorum; Excipimus autem ab hoc decreto Patres, & fratres, & alios in primo, & secundo gradu coniunctos, dummodò sit in communi collocutorio, & non in ianua, & non sit in Aduentu, vel Quadragesima, & dum celebrantur diuina officia, & in feria sexta.

Ex p Synodo Adui
fol. 158. eodem tit.

Sub pæna priuationis officij mandamus Monasteriorum Præfectis, alijs verò Monialibus Veli per annum integrum, ne depositi, aut custodiæ causa intra septa Monasterij, pecunias, gemmas, vestes, arcas, aut alia eius generis cuiuscumque personæ introferri à quoquam permittant, aut quouis modo ipsæ recipiant.

2.
Ibidem fol. 186.

3. Dum Cōcio à nobis permissa in Ecclesijs Monialium habetur, ianua clausæ teneantur, remanere tamen poterunt in eis deputati, & procuratores Monasterij; quo casu si Regularis est concionator, sciat, ei cum Monialibus loqui non licere, vt Sacra Congregatio decreuit.

4. Frequentantes Monialium Monasteria absque legitima causa ob scandalum, quod semper oritur, sciant quod peccant mortalitèr, ad quod euitandum, id prohibe-

hibemus sub pæna carcerationis.

Animaduertant Confessarij Monialium, præcipuè extraordinarij, quod persæpè coguntur Prælati rationabiles ab circumstantias, rem alias leuem sub peccato mortali prohibere, vel præcipere; cumque Confessarij ipsi causas plerunque ignorent, quas superiores sciunt, non debere prurientes auribus Monialium, contrariam sequi sententiam, & illas in foro interiori irrationabiliter consolari cum pro superioribus sit præsumendum.

6. Nolumus quod Moniales tempore Iubilei possint sibi eligere Confessarium, nisi approbatum ad Monialium confessiones excipiendas, quando contrarium expressè quoad hanc circumstantiam non fuerit in Bulla Iubilei indultum.

7. Puellas, quæ educationis causa in Monasterijs degūt, prohibemus omninò vestes sericas deferre, sed tantum laneas, sub pæna eiectionis à Monasterio, & alijs arbitrio; & in hoc animaduertant Confessarij.

8. Moniales in festis solemnioribus suarum Ecclesiarum plusquam viginti missas ne quarant, neque Confessarij sub pæna suspensionis plures celebrari permittant, & à Sacerdotibus tantum, quibus à Nobis, vel Vicario nostro Generali indultum fuerit, quod possint in Ecclesijs Monialium celebrare: Monialis, quæ contra fecerit, pæna priuationis per sex menses collocutorij mulctetur; Nulla autem è Monialibus ex peculiari deuotione festiuitatem in Ecclesia celebrare faciat absque nostra, vel Vicarij generalis licentia, qui numerum missarum taxabit.

9. In Ecclesijs Monialium Anniuersaria celebrari prohibemus præter ea, quæ pro benefactoribus descriptam in tabellis reperiuntur, & in obitu Monialium.

100. Constitutionem, qua auscultatrices iubentur in collocutorijs semper assistere Monialibus colloquentibus, non exactè obseruari graui animi nostri molestia audiimus; qua propter illam renouantes, mandamus prædictis auscultatricibus, quatenus sub pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & veli per annum, semper, & quibuscunque assistant, & officium suum adimpleant, ita vt commodè audire possint, quid colloquantur: exceptis tamen coniunctis in primo gradu colloquētibus.

117. Præfectæ Monialium, vt constitutiones rectius obseruentur, si quando in eas Moniales deliquerit, volumus sub præcepto graui obedientiæ, & mandamus, quod deputatis id aperiant, vt ad Nos deferant.

123. Vt abundantius, & cumulatius Monialium animabus suffragetur in morte, cum Monasteria ex communi aere nequeant plerumq; supplere; iubemus, quod de pecunia earum, quæ in arca cõmuni quæ tamen non excedat scuta decem monetæ, reperitur tempore mortis monialis, medietas pro Missis celebrandis in suffragiũ illius animæ erogetur, reliquum verò in utilitatem conuertatur monasterij Missæ autem dispensentur consilio Confessarij, vel deputati.

135. Nouitiæ ante professionem omninò in Nouitiatu permaneant, neq; à quapiam Monialium illius cura, & regimen suscipiatur, sed tantũ sub earum Magistra perseuerent, & ab illa in omnibus dirigantur, sub pœna Nouitiæ ieiunandi per mensem omnibus ferijs sextis pane, & aqua, & Magistræ, si id permiserit, priuationis officij, & veli per annum.

144. Nequeant Moniales donare etiã res à se manuum, labore acquisitas, vel aliàs quomodolibet absque Præfectæ licentia, quæ antea res donandas inspiciat sub pœna

pœna priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & collocutorij per sex menses, tam Moniali, quàm Præfectæ: Munera autem non excedant valorem aliàs declaratum.

Capellani Monialium poterunt celebrare missam de Sancto, vel Sancta, de quibus Moniales officium recitant, sed cum Missali Romano de communi, si intra missale Romanum non est missa propria, vt sacra Rituum Congregatio censuit 20. Nouembris 1628.

Excessus expensarum, quæ occasione monacationis puellarum fieri solent, Nos impellunt, vt efficax adhibeamus remedium, ne perperam erogatæ pecuniæ animos dotantium exterreant, & nullum, aut parum afferant Monasterio lucrum. Idcirco maturo adhibito consilio ad taxam, iam constitutam, & in nostra Cancellaria conseruandam, illas reducimus, neq; in futurum volumus, quod illa possit infringi.

De Seminario Viterbiens. Cap. XXXIX.

Germen hoc nouum nostri Seminarij Viterbiensis cum pauca, & tenuia in Ciuitatibus, & Dioecesi beneficia sint, quæ vniri possint, & valeant, vix coalescere vnquam poterit, & vires acquirere. Idcirco necesse est, vt præcipue, & solùm nostri Cleri contributionibus, quæ ex decreto Sac. Cong. Concilij ad duo cum dimidio pro quolibet centenarij taxatæ sunt, innitatur. Vt autem nostri Cleri simul necessitatibus occurramus, cum redditus Ecclesiastici tenues sint, & alijs oneribus pergrauati; Idcirco quod tantum possumus, libentè facimus, & taxam certam, & perpetuam in hac Sacra Synodo publicaturi, illam conueniuntur, & metiri mandamus ad redditus præsentis, vel præteriti anni,

ti anni, in quibus (si vnquam exiles fuerunt) maximè viles sunt prouentus Ecclesiastici; Ideoq; deputatis Canonici nostri Seminarij iniungimus, vt taxam prædictam ad hanc rationem conficiant, vt in calce Constitutionis huius addatur, & imprimatur, & vnumquodq; Capitulum, & Clerus sciat, quid contribuere, & soluere sit obligatus.

De Observandis in Nostro Tribunali, & Taxa Episcopalis Cancellaria, & Vicarijs Foraneis.

Cap. XXX.

Vicarios Foraneos omni sagacitate indagare oportet, an Parochi, vt decet, Parochialia exerceant munia, an officio suo satisfaciant, an intra præscriptos Parochiæ fines resideant, an accersiti statim sacramenta ministrent, Rursus an in Populo suæ iurisdictioni subiecto, in concubinato, vsuris, aut alio publico scelere, quisquam viuat, & similia, præsertim quoad sortilegia, incantationes, & id genus, & quoad festiuitatum obseruationem.

Si inter Clericos, aut laicos in causis ad Ecclesiasticum forum spectantibus, aliqua oriatur controuersia super re, quæ scutorum trium non excedat valorem, in suo quemque iure contineant, & pro vt Iustitia suaserit, lites terminent, & differentias componant, maiores autem causas nostræ remittant curiæ.

Quando delictum aliquod criminali iudicio terminandum in sua ditione commissum audierint, offensorum Accusationes, & querelas, ac testium depositiones, clausas, & obsignatas statim postquam fuerint susceptas

*1.
Ex prima Synodo
Muss. fol. 139. et
seq.*

*2.
Ex eadem ibidem,
& ubi supra.*

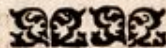
*3.
Ex eadem ibidem,
& ubi supra.*

ceptas ad nos transmittant.

Querelas, Accusationes, inquisitiones, denunciations, testificationes, constituta, processus, instrumenta, patentes, litteras, & quascunq; alias scripturas, cæterosque actus causarum, & negotiorum quorumuis Ciuilium, criminalium, & mixtorum, quæ in Curia nostra Episcopali dari, formari, suscipi, fieri, & scribi contigerit, fidelitèr, & integrè, ne iota quidem addito, vel diminuto, pro vt ab ipsis accusatoribus, denunciatoribus, testibus, actoribus, & reis, eorumque Procuratoribus exposita, data, & explicata fuerint, Notarij ipsi suscipiant, faciant, & scribant: si quando ignorantèr, vel casu erratum fuerit, non nisi conscio Vicario generali erratum corrigant, & emendent.

Caueant Notarij sub pœna falsi, informationes, processus, testium depositiones, instrumenta, protocolla, apocas, & quascunq; alias scripturas, siue in membrana, siue in papyo exarata ad curiam nostram spectantia, seu in ea exhibita, & confecta, delere, suppressere, comburere, seu quauis alia ratione distrahere, aut sine scientia nostra eorum, vel earum exempla concedere, sub pœna Excommunicationis latæ Sententiæ, cuius Nobis absolutionem reseruamus.

Sub eadem pœna omnia instrumenta, quæ ipsi tam in Cancellaria, quàm extra stipulati fuerint, infra decem dies à stipulatione in protocollum referant.

De

*4.
Ex eadem prime.
Synodo Muss. fol.
102. tit. de for. Epif.*

*5.
Ex eadem fol. 104.
cod. tit. de for. Epif.*

*6.
Ex 2. Synodo Muss.
fol. 191. de Inuen.
ter. Eccles.*

Decreta Generalia. Cap. XXXI.

1. **O**bligare neminem intendimus ad horum Synodali-
um Decretorum obseruantiam, nisi post men-
sem impressionis eorum, & publicationis per Ciuitates,
& Dioecesim.

2. Vbi nulla adiecta est pœna, illa nostro arbitrio erit
infligenda.

3. Decreta, quibus Excommunicationis pœna non est
adiecta, nolumus, quod obligent ad peccatum morta-
le, nisi in iure cautum reperiatur, vel ex magis commu-
ni opinione Theologorum id incuratur, vel adsit tran-
sgressoris contemptus.

4. Decreta præteritarum Synodorum intendimus in-
pristino robore relinquere, illaq; obligare, vt antea, ni-
si quoad ea, quæ à Nobis in hisce constitutionibus Sy-
nodalibus mutata, vel abrogata fuerint.

*De Examinatoribus, Iudicibus, ac Testibus Sy-
nodalibus. Cap. XXXII.*

*Concil. Trid. Sess.
24. o. 18. de refor.*

Sacro Sancta Tridentina Synodus iudicauit maxime
expedire Animarum saluti, eas, à dignis atque ido-
neis Parochis gubernari: quapropter statuit, vt Exami-
natores quolibet anno in Dioecesana Synodo eligantur,
qui cum Episcopo, vel eius Vicario examen, præficien-
dorum Parochialibus Ecclesijs, perficiant; idehuic
Constitutioni inherentes pro amplitudine Dioecesis no-
stræ donec altera Synodus habeatur in Examinatores
Synodales eligimus, & deputamus in Ciuitate Viterbij,

Admo-

Admodum R. R. D. D.

Timotheum Vannium Archipresbyt. Viterbien. I. V. D.
Hieronymum Victorium S. T. D. }
Thomam Turchium S. T. P. }
Carolū Persianū Pœnitentiariū. I. V. D. } Canonicos
Angelum Zollā I. V. D. } Cathedral.
Ioannem Baltonium Thæologū S. T. D. } Ecclesiæ
Vincentium Tirocchum S. T. D. }
Thoinam Faernum I. V. D. }
Andream Oliuerium Archipresbyterum S. Xysti. S. T. D.
Christophorū Maluicinum Canonicū S. Angeli I. V. D.
P. Franciscum Mariam de Amatis è Societate Iesu.

In Ciuitate Tuscanellæ eligimus, & deputamus.

Admodum R. R. D. D.

Ægidium Constantinū Primicerium Tuscanen. I. V. D.
Hieronymum Excatoium Archipresbyterū Tuscanen.
Iosephum Pacificū Rect. Curat. SS. Marci, & Syluestri.

*In Iudices Synodales in Ciuitate Viterbij
deputamus Adm. R. R. D. D.*

Ioannem Baptistā Tomatum Archid. Viterbien. I. V. D.
Timotheum Vannium Archipresbyt. Viterbien. I. V. D.
Thomam Turchium S. T. P. }
Nicolaum Faianum }
Carolū Persianū Pœnitentiariū I. V. D. } Canonicos
Angelum Zollā I. V. D. } Cathedral.
Thomam Faernum I. V. D. } Ecclesiæ
Angelum Romanellum }
Mariam Bonellium I. V. D. }

G

In Ci-

In Ciuitate Tuscanellæ.

Adm. R. R. D. D. **Ægidium** Constantinum Primiceriū Tuscanen. I. V. D.
Hieronymum Escatolium Archipresbyterum Tuscanē.
Ludouicum Danzetta Canonicum Cathed. I. V. D.

In Testes Synodales eligimus, & deputamus descriptos in schedula penes nos existentē.

Dat. Viterbij in Cathedrali Ecclesia S. Laurentij die
 xxv. Septembris Anno MDCXXXIX.

Franciscus maria Card. Brancaccius Episc.
 Viterb. enī, & Tuscanenī.

V. Tirocchus Secretarius.

Et cum Omnes, & singulæ supradictæ Synodales Constitutiones, lectæ, & publicatæ essent ab Ad. R. D. **Vincen-
 tio Tiroccho** Cathedralis Ecclesiæ Canonico Synodi Secretario, & Lectore deputato, & à R. D. **Petro Paulo
 Brugnolo** Curato Parochialis Ecclesiæ S. Andree suble-
 ctore, in Sugestu, alta, & intelligibili voce: fuerunt,
 ab omnibus vnanimiter, sponte, & libere receptæ: præ-
 sente, & instante R. D. **Francisco Spinello** Canonico
 Colleg. Ecclesiæ S. Xysti, & huius Diocesana Synodi
 Promotore, qui acceptatis fauorabilibus, petijt ad om-
 ne bonum finem, & effectum, & specialiter, vt veritas
 elucefcat per me Notariū infrascriptum, vnum, vel plura
 confici instrumenta, &c. & obtinuit.

Acta

Acta fuerunt hæc Viterbij in Cathedrali Ecclesia S. Lau-
 rentij, præsentibus ibidem; Illustris. & Reuerendis. D.
Ortauiano Abbate Carafa Prouinciz Patrimonij Guber-
 natore, & Perillustri, & Reuerendis. D. **Andreamattheo**
Monaco Prothonotario Apostolico Vicario Generali
 Viterbiē & Tuscanē. Vniuerso Clero Ciuitatum, &
 Diœcesis, ac Perillustribus D. D. **Angelo** Napolcono,
Paulo Almadiano, **Bernardino** Carellio Conseruato-
 ribus, quamplurimis Nobilibus, & Ciuibus dictæ Illu-
 strissimæ Ciuitatis Viterbij &c.

Et quia Ego **Crucianus Tonus** de Expello Clericus Spole-
 letanæ Diœcesis, publicus Apostolica autoritate Nota-
 rius, & Curiz Episcopalis Cancellarius dictæq; Synodi
 Notarius de præmissis omnibus, & singulis rogatus fui,
 ideo in finem, hic me Subscripsi, & meo solito signo pu-
 blicauit requisitus &c.

G 2

Decla-

Declaratio Sacrae Congregationis Episcoporum, & Regularium, circa facultatem absoluedi à Casibus Sedi Apostolicae, & Ordinario referuatis.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negocijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, per Confirmationes Priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apost. post Sacr. Conc. Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixisse Priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipsius Congregationis Decretis sublata, atq; expincta, si quæ habebant, absoluedi à casibus Ordinario loci referuatis; Quemadmodum nec indulta absoluedi à casibus contentis in Bullæ quæ in die Cœnæ Domini legi consueuit, vt potè sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires, aut robur acquisuisse ex subsequentibus Priuilegiorum Confirmationibus: Ac proinde Regulares cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim Priuilegiorum, aut Confirmationum eiusmodi, quas vel hætenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absoluere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci referuatis: Ac si secus egerint, absolutiones nullas, atq; irritas fuisse, ac fore: Ab alijs verò casibus, & censuris Sedi Apostolicæ referuatis, si quidem Regulares habeant à Sede Apostolica absoluedi facultatem, illam extra Italiam, minimè sublata fuisse iussu Sacr. Congregationis Decretis hac de re editis iussu san. me. Clementis VIII.

Quam

Quam Sacre Congregationis sententiam Sanctitas Sua ad se relata approbavit, mandauitq; ab omnibus, ad quos pertinet, inuolabiliter obseruari. Romæ 17. Nouembris 1628.

F. A. Card. S. Honufr.

P. Fagnanus Secr.

*S. M. D. N. D. V R B A N I D I V I N A
Prouidentia Pape VIII. Constitutio contra
male Ordinantes, & male Ordinatos.*

**V R B A N V S P A P A V I I I .
Ad perpetuam rei memoriam .**

Secretis æternæ prouidentia consilij, nullo nostrorum suffragio meritorum, Speculatores Domus Israel, in sublimi Apostolatus culminine constituti, eò potissimum Pontificiæ sedulitatis officia conuertenda esse arbitramur, vt qui in sortem Domini Vocantur, Christi, Militiæ dant nomen, spiritualem Ecclesiæ tranquillitatem non perturbent, sed pacem confirment, vires augeant, ac tam strenuè se gerant, vt ipsam terribilè, quasi castrorum aciem ordinatam, inferæ potestates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorrescant: Hæc autem quanto impensius fieri optamus tanto maiori indignatione irreligiosam quorundam impudètiã detestamur, ac sacrilegam temeritatem execramur,

cramur, qui Sacros Canones, Summorumq. Pontificum decreta non verentes, Clericales Ordines illegitime suscipiunt, ac dum in Ecclesiasticorum ministrorum coetum per nefas irrepunt, Dei cultui, animarum salutem, omnibusq. ad optimum Christianæ Republicæ regimen pertinentibus, plurimum obesse noscuntur. Alias siquidem se: rec: Clemens Papa III. predecessor noster volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adstricti, aut apostata, seu irregulares, vel alias Ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciebant ad huiusmodi Ordines promoueri, itatuit, vt nullus Episcoporum, Italiæ de cæterò aliquem Ultramontanum Clericum ordinare præsumeret, nisi ab eodem Clemente predecessore, vel ab Episcopo, de cuius dioc. traxerat originem, ordinandus, vel in cuius dioc. beneficiatus existebat, per eius patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolebat, aut nequibat ordinare, specialem licentiam haberet, eorum verò, quos contra præmissa contigisset ordinari, manere voluit absq. spe dispensationis super hoc à Sede Apostolica obtinendæ suspensos, ac ordinantes condigna poenitentia puniri. CVM autem non sine graui animi nostri molestia, Nobis innotuerit, quamplures Ultramontanos suæ salutis immemores, Deiq. timore postposito, ad Ordines prædictos cum falsis Dimissorialibus literis seu etiam cum titulo patrimonij ficto, vel fiduciario, seu etiam falso, cum maximo bonorum omnium scandolo, se promoueri fecisse. Nos innumeris, quæ ex minùs canonica Clericorum ordinatione huiusmodi proueniunt, malis, quantum Nobis ex Alto conceditur prouidere

uidere volentes, prædictam Clementis prædecessoris constitutionem, cum omnibus, & singulis in ea contentis approbantes, & innouantes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostris, deq. Apostolicæ potestatis plenitudine, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacunque causa, Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosq. quoscunque, Ultramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundis, non solum ad Sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum literas à nostris, & huius Sanctæ Sedis Nuntijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & subscriptas habeant, eorundem Nuntiorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in Alma Vrbe Vicario in spiritualibus generali similiter examinatae, recognitæ, & probatae fuerint, alias promouentes ad annum ab exercitio Pontificaliù, promoti verò perpetuæ suspensionis poenam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis scièter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis, verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existētis Romani Pontificis infligendis poenis. Italos verò, si quos in posterum Clericali caractere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo, cum falsis dimissorijs contigerit, etiam si qualitatibus per Concill. Trident. Decretum cap. 16. sess. 23. requisitis prædicti

dicti sint, Nihilominus sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, tōri priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plenè in omnibus subiacerè, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque & non aliter per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquã, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obstantibus quibuscunque. Per præsentem autem constitutioni rec. me. Pij Pape II. prædecessoris nostri contra malè promotos editæ nullatenus derogare intendimus, sed illam cum omnibus, & singulis in ea contentis, in suo robore, & efficacia permanere, perinde ac si præsentem non emanassent, decernimus. Vt autem præsentem literæ ad omnium notitiam facilius deuenire possint, volumus, quod illæ, siuè earum exempla in valuis Basilicarum Santi Ioannis Lateranen. ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris est, affixæ, omnes, & singulos, quos illæ concernunt perinde arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent; quodque earundem transumptis, etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsum fides in iudicio, & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Santum Petrum sub Annulo Piscatoris die 11. Decembris
M. DC.

M. D. C. XXIIII. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

V. Theatinus.

Anno Millefimo sexcentesimo vigesimo quarto Indictione septima Pontificatus Sanctissimi D. N. D. Urbani Diuina Providentia Papa VIII. anno II. die vero decimo sexto mensis Decembris, retrospectiua littera Apostolica officio lectæ, & publicata fuerunt ad valuas Basilicam Sancti Ioannis Lateranensis Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ acie Campi Floræ, per nos Alexandrum de Roebis, & Fabium Emilianum Sanctiss. D. Papa Curf. Brandimartès Latinus pro Mag. DD. Curf.

Prohibitiones Sacre Congregationis Fabricæ Principis Apostolorum de Vrbe, eius Officialibus, & Ministris, ne ab his qui legata pia, adimpleuerunt, & adimplementa ostendunt aliquid exigant.

Eminentissimi, & Reuerendissimi DD. Cardinales Fabricæ Præfecti, vnà cum Reuerendissimis eius Prælati in eisdem Fabricæ Congregatione de more habita in Palatio Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Decani die 23. Maij 1633. prohibuerunt Reuiliono, Commissarijs, & alijs quibusuis Officialibus, & Ministris Fabricæ, ne sub pœna restitutionis, alijsq; arbitrio Sacre Congregationis aliquid exigant, vel recipiant prætextu quarumuis expensarum, viatorum,

corum, actorum, & mandatorum, aut aliorum emolumentorum à debitoribus legatorum piorum conuentis in Tribunali Fabricæ, qui dicta legata adimpleuerint, illorumq; adimplementa, & satisfactiones ostendant, non obstante quod contra eos pro dictis legatis à Iudicibus, Commissarijs, aut alijs Ministris Fabricæ fuisset relaxatum mandatum. Et ita inuiolabiliter obseruari mandarunt.

Et in altera eiusdem Fabricæ Congregatione habita sub die 13. Iunij eiusdem anni. Iidem Eminentissimi, & Reuerendissimi DD. Cardinales vnà cum Reuerendissimis eius Prælatiis mandarunt seruari supradictam prohibitionem, quod ab his qui legata adimpleuerunt, & adimplimenta ostendunt nihil penitus exigatur. Et hæc omnia in Officijs Fabricæ, ac etiam in Instructionibus Commissariorum annotari, ne de his prætendatur ignorantia, & ab omnibus inuiolabiliter obseruari. In quorum fidem &c. Dat. Romæ in Collegio dictæ Fabricæ, die 14. mensis Iunij 1633.

D. Card. Ginnafius.

C. de Ghettis Oecon. gratis.

Decreta

Decreta Sacræ Congregationis Reuerendæ Fabricæ S. Petri de Vrbe, prohibentia eius Officialibus, & Ministris, ne aliquid recipiant ab exhibentibus adimplementa, & quietantias legatorum piorum.

In Congregatione generali Reuendæ Fabricæ S. Petri habita de more in Palatio Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Decani die Sabbati 25. Septembris 1632, inter cetera fuit decretum prout infra videlicet.

O Economo Fabricæ, peten: prouideri in debitis Commissariorum vexationibus quas partibus, quæ iam legata pia per eas debita adimpleuerunt illorumq; adimplementum ostendunt, & nihilominus ab eis semel, & pluries, contra formam Ordinationum huius sacræ Congregationis, & Instructionum pecunias extorquent pro interponen: decretis super visione, & approbatione quietantiarum quas illis partes exhibent.

Eminentissimi DD. prohibuerunt Commissarijs nunc, & pro tempore existen: ne aliquid à dictis partibus etiam conuentis, & quietantias exhibentibus, aut pro dicta exhibitione, aut Decreto, aut alio quouis prætextu recipiant, quod si contraxerint, illud totum ipsidem partibus restituant, & restituere compellantur,

H 2 & præ-

& præmissa ab omnibus quorum interest inuiolabiliter seruari mandarunt. Omni & c.

Et in alia Congregatione generali habita vbi supra die Sabbati 13. Nouëbris eiusdem, anni inter alia fuit decretum prout infra videlicet.

Eminentissimi D.D. confirmando Decretum in præcedenti Congregatione, factum contra Commissarios extorquentes pecunias ab his, qui iam legata adimpleuerunt, non solum mandarunt dictos Commissarios compelli ad restitutionem illius, quod à prædictis extorsissent, sed amplius illos eorum officio priuarunt, & priuant, & hæc significari mandarunt etiam Reuuliono, vt tales Commissarios prædictis contrasacientes etiam poena dictæ priuationis puniri possit, omni & c. In quorum fidem & c. Datum Romæ in Collegio eiusdem Fabricæ dicta die 13. Nouembris 1632.

D. Card. Ginnaſius.

C. de Ghetis Oecon

Decre-

**Decretum Sac. Congreg. Fabricæ Basilicæ Principis
Apostolorum de Vrbe Super Legatis relictis.**

P. P. Minoribus de Obseruantia

S. Francisci.

Cum sæpius fuerit habitus recursus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri super annuis Legatis actis, seu facien. ad fauorem Fratrum S. Francisci Minorum de Obseruantia, cum onere Missarum, seu Officiorum siue gratis, siue alio modo.

Pratendente Ven. Fabrica S. Petri ad illam spectare, propter dd. Esatrum incapacitatem huiusmodi Legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus posse annua legata huiusmodi recipere tuta conscientia, quatenus hæres ex sua libera voluntate voluerit illa dare in elæmosinam, & committere Fratribus dd. Missas, & Officia, iuxta sententiam S. Bonauenturæ, & Decreta S. Congregationis à Sanctissimo D. Nostrò Fratrum Minorum de Obseruantia S. Francisci Cismontanæ familiæ Consultationibus præpositæ sub die 4. Junij 1628. publicata.

Eadem Sacra Congregatio pro opportuna præmissorum prouisione facta prius relatione Sanctissimo D. N. Urbano Papæ Octauo, ac de illius expresso ordine, & mandato, decreuit in futurum super huiusmodi Legatis obseruari, vt infra.

Quod huiusmodi Legata per Debitores vel hæredes non extinguantur, vel reducantur per compositionem cum Ministris Fabricæ faciendam, vel alio quouis modo.

do,

do, sed illorum Capitale, siue fors principalis, vel proprietas absque aliqua diminutione conseruetur semper, & perpetuo ad effectum, vt in vsu Romano Pontifici pro tempore exitenti bene viros possint applicari; Ita tamen, vt quamdiu applicationem specialem auctoritate Apostolica fieri non contigerit, hæredes, vel Debitores possint liberè si velint dictis Fratribus dare dicta annua legata per eosdem Fratres recipienda in elemosinam, non autem per eos exigenda. Et quod quauis extinctio, reductio, seu diminutio capitalis, seu proprietatis aliter absque speciali Romani Pontificis permissione facta, eo ipso nulla sit, nec Debitoribus, aut alijs quibuscunque suffragetur.

Quodq; Commissarij, alijque Ministri Vni Fabricæ super huiusmodi capitale, seu proprietate supradicta, se de cætero non intromittant, nec dictos hæredes, seu Debitores aliquo modo molestant, nisi ad effectum reinuestiendi, in casu reinuestimenti, seu prouidendi, vt conseruetur, vt supra, aut aliàs in executionem applicationis auctoritate apostolica facti vel facien.

Et quod nolentibus dd. hæredibus, vel Debitoribus dare supradictis Fratribus dd. elemosinas, seu annuas præstationes, siue Legata, vt supra, soluere, vel illas seu illa nõ solventibus, tunc, & eo casu lapsis duobus annis à die obitus Testatorum, si fuerit maturatum Legatum, vel à die maturatæ illius solutionis eadem Fabrica, & illius Commissarij, & Ministri id totum, quod solutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit, vt supra elapsum biennium, vel vltra, possit, & valeat annuas præstationes huiusmodi exigere, exigiq; facere ad sui beneficium, iuxta suas facultates, & Priuilegia; saluo semper capitali, seu proprietate, vt supra ad effectum,

ctum, quod hæredes, vel debitores (dummodo de eis per Romanum Pontificem pro tempore existentem aliter nõ fuerit dispositum, nec prædicta Legata in alios vsus eius auctoritate applicata fuerint, vel applicari contigerit) possint, si velint, etiam quodocunq; futuris temporibus, & sic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua Legata in elemosinam, vt supra, nec Fabrica eosdem hæredes, vel Debitores molestante possit, & valeat toties, & quoties casus contigerit, nisi pro præterito, & tunc in illis terminis tantum, post quorum maturationem fuerit elapsum biennium, vel vltra, vt supra; salua semper erectione Beneficiorum, & applicatione Legatorum, seu quorumcunq; bonorum, & reddituum, ac Iurium eidem Beneficijs, seu alijs vrbibus pijs auctoritate Apostolica facta, vel in posterum, quodocunq; & quomodocunq; facienda, & executione literarum Apostolicarum desuper expeditarum, seu expediendarum; Itaut præfata decreta ad illas nequaquam se extendant, sed illæ semper firmæ, & illesæ remaneant, ac suos plenarios, & integros effectus sortiri debeant, ita quod neque Fabrica, neque hæredes, vel Debitores præfati, vilo modo illas impedire, retractare, vel controuertere valeant, & saluis semper Sedis Apostolicæ auctoritate, ac facultatibus competenti dictæ Sacræ Congregationi Vni Fabricæ.

Proibuit tamen eadem Sacra Congregatio Fratribus supradictis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne audeant, seu præsumant, nec quilibet eorum audeat, seu præsumat per se, nec per alios Sindicos, Ministros, seu Procuratores tam seculares, quàm Regulares dictas annuas præstationes, seu Legata, nec iudicialiter tam coram quocunq; Iudice Ecclesiastico, quam

quàm seculari Ordinario, vel Delegato, nec aliàs nisi iuxta formã dicti Decreti Congregationis Fratrum Minorum de Obseruantia Sancti Francisci Cismontanæ familiæ à Sanctissimo D.N. deputatæ ab hæredibus, seu quibusuis alijs eorum Debitoribus petere, minusuè dd. hæredibus, seu Debitoribus facere aliquas receptas pro dd. annuis præstationibus, nisi pro rata, & pecunia, seu elæmosinis supradicti cum effectu, ac verè, & realiter eisdem Fratribus data, vel soluta, seu datis vel solutis, nec sub alia Data, nisi sub ea, qua verè fuerit iisdem Patribus, aut alijs pro eis facta realis satisfactio, & insuper, ne Prouisos Apostolicos pro tempore de Beneficijs, quibus Legata supradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores, & Ministros super erectione dd. Legatorum directè, vel indirectè impedire, vel molestare quouis quæsito colore, vel prætextu audeant, vel præsumant. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ ex Collegio eiusdem Sacræ Congregationis, die 14. Februarij 1633.

Dominicus Card. Ginnasius.

C. de Ghetis Oecon. gratis.

Illustris.

Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini.

Episopus Syracusanus visitans suam Dioecesim, & Ciuitatem in multis locis non habet carceres proprias, vel si habet eas non tutas, & commodas, & quia aliquando multi sunt laici debitores Ecclesiarum, & locorum piorum, quos carcerare necesse est, sicuti etiam pro delictis ad ipsum spectantibus, itaut necessitetur Episcopus eosdem debitores, vel reos detrudere in carceribus secularibus, Iudices verò laici ad impediendam executionem, & iurisdictionem Ecclesiasticam, vel alia causa moti prætendunt eosdem retinere sub vanis prætextibus, & aliquandò eos extrahere.

Dubitatur, numquid talis Iudex secularis, vel minister iustitiæ cuiuscumque gradus, status, & conditionis existat, possit illud facere, cum videatur directè, vel indirectè contra iurisdictionem Ecclesiasticam, & quid in casu, quo committatur per dictos Iudices, & ministros, vt suprà, an Episcopus possit procedere etiam ad excommunicationem contra ipsos?

Die 24. Ianuarij 1626.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit, huiusmodi debitores, vel Reos, de Episcopi mandato in carceribus laicalibus detentos, nequaquam posse à Iudicibus, & ministris laicis dimitti, vel extrahi absque Episcopi licentia, & in sic dimittentes, vel extrahentes licere Episcopo animaduerte etiam pœnis, & censuris Ecclesiasticis.

Cof. Card. de Torres.

Prosper Fagnanus.
I De-

Decretum Sac. Congr. Concilij de Clausura Monialium die 26. Iunij 1627.

IN vna Viterbien; quesitum fuit, An Episcopus ob clausuram custodiendam, etiam in Monasterijs Regularibus subiectis possit excommunicationis latae sententiae pœnam sibi reseruatæ, imponere, circa aperitionem hostij clausuræ extra Casus indigentiae, nec nõ circa accessus, & colloquia cum Monialibus, dictaq; excommunicatio liget nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adeo vt superior Regularis ab huiusmodi excommunicatione absolueri nequeat.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum respondit, Episcopum posse.

F. Card. Verospius.

Franciscus Paulutius S. C. C. Secr.

Sacra

Decretum S. C. Concil. Trid. De officijs mortuorum in Ecclesijs mendicantium.

SAcræ Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum sæpius censuit, quoties cadauera defunctorum ad Ecclesias Fratrum Mendicantium deferuntur Officia Mortuorum, ac reliqua, quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, non à Canonicis, neque à Clero, sed à Fratribus obiri, ac peragi debere.

Col. Card. de Torres.

P. Fagnanus.

Decretum Sacræ Cõgregationis rituum de facultate dicendi Officium, & Missam de Sancto Roccho, in locis vbi adsunt Ecclesiæ in eius Honorem. ædificatæ.

CVM actum fuisset pluries in Sacra Rituum Congregatione de conceden Missa, & Officio in Festo S. Rocchi, qui penès omnes Christi fideles in maxima veneratione semper est habitus; Tandem sub die 30. Iunij 1629. Eadem Sacra Congregatio, Negotio maturè discussõ, censuit esse conceden Missam, & Officium in die Festo S. Rocchi de communi Confessoris

I 2 foris

foris non Pontificis; in ijs tamen locis, vbi adfunt Ecclesiæ in eius honorem ædificatæ, & seruatis Rubricis Breuiarij; & hæc resolutio fuit facta consentientibus omnibus Illustrissimis Patribus, Et instante presertim Don Didaco Lopez de Zunica, qui hoc enixè petijt nomine Ville, seu oppidi Matriti; quam resolutionem Sanctissimus D. N. approbavit, & laudauit Die 4. Julij 1629.

Io. Baptista Card. Detus.

F. Fuluius Benignus Secr.

Dies quibus in Tribunali Episcopali
ius dicere non licet.

IANVARIVS. habet dies 31.

1 Festum Circumcisionis Domini vsque ad secundam diem post Epyphaniam inclusiue.

17 Antonij Abbatis.

20 Fabiani, & Sebastiani.

21 Agnetis Virginis.

25 Conuerfionis S. Pauli.

27 Hylarij, & Valentini.

FEBRV. habet dies 28. & Ann. Bif. 29.

2 Purificationis B. M. Virginis.

3 Blasij Episcopi, & martiris.

22 Ca-

22 Cathedræ S. Petri Apostoli.

24 Matthiæ Apostoli, & Ann. Bif. celebratur 25.

MARTIVS. habet dies 31.

7 Thomæ de Aquino.

12 Gregorij Papæ.

19 Ioseph Sponsi B. Mariæ

20 S. Ioachimi confess. patris B. Virg.

25 Annunciationis B. Mariæ Virg.

Omnes dies Veneris huius mensis.

APRILIS. habet die 30.

25 Marci Euangelistæ.

MAIVS. habet die 31.

1 Philippi, & Iacobi Apostol.

3 Inventionis S. Crucis.

6 Ioannis ante portam latinam.

8 Apparitio S. Michaelis Archangeli.

IUNIVS. habet dies 30.

11 Arnabæ Apostoli.

24 Natiuitas S. Ioannis Baptistæ.

29 Petri, & Pauli Apostolorum.

IVLIVS. habet dies 31.

2 Visitationis B. M. Virginis.

22 Mariæ Magdalenæ

25 la-

- 25 Iacobi Apostoli.
26 Annæ matris B. M. Virg.

AVGVSTVS. habet dies 31.

- 1 Petri ad Vincula.
4 Dominici confessoris.
5 Festum Niuis.
6 Transfig. Domini, & Xysti Papæ
10 Laurentij mart.
15 Assumptionis B. M. V.
16 Rocchi Confessoris.
25 Bartolomei Apostoli
28 Augustini Episcopi
29 Decollationis S. Io: Baptistæ.

SEPTEMBER. habet dies 30.

- 4 Rosæ Virginis
8 Natiuitatis B. M. V.
14 Exaltationis S. Crucis.
21 Matthæi Apost. & Euang.
29 Michaelis Arcangeli
30 Hieronymi confessoris

OCTOBER. habet dies 31

- 4 Francisci confessoris.
18 Lucæ Euangelistæ.
28 Simonis, & Iudæ Apost.

NO.

NOVEMBER. habet dies 30.

- 1 Omnium Sanctorum.
2 Commemorationis Defunctorum.
11 Martini Episcopi, & confes.
21 Præsentatio B. M. V.
22 Cecilie Virginis, & mart.
25 Catherinæ Virginis, & mart.
30 Andreæ Apostoli.

DECEMBER. habet dies 31.

- 6 Nicolai Episcopi.
7 Ambrosij Episcopi.
8 Conceptionis B. M. V.
13 Lucie Virg. & mart.
21 Thomæ Apost. vsque ad secundam Epiphaniæ.

CERTI.

Dies Dominici

Dies tres à Sabbati qua Iubileum indicitur Ecclesiæ
Diue Mariæ Supra quercu in mense Septembris.

INCERTI.

Dies Lunæ ante Carnis priuuium vsque ad diem Cineris.

MOBILES.

Dies Paschatis Resurrectionis Domini cū quatuor die-
bus precedentibus, & tribus sequentibus.

Dies Ascensionis Domini.

Dies Pentecostes cum tribus sequentibus.

Dies Festus SS. Corporis Christi.

Dies XV. propter messes.

Dies XV. propter vindemias.

TA-

TAVOLE PERPETVE MORALI

Per sapere in ciascun giorno l'hore Italiane per dir la Messa, il Mattutino, e per l'offeruanza di altri precetti Ecclesiastici.

*Date già in luce da un Religioso Teologo,
e di nuovo riuedute dal medesimo.*

Auertimenti per le seguenti Tauole.

LE seguenti Tauole composte per l'altezza di gradi 41. del polo, possono senza scrupolo seruire per l'altre altezze de' gradi vicini 39. 40. 42. 43. sotto le quali si comprendono in Italia Napoli, e suo Regno (fuorche la Calabria vltiore) Roma, e Stato intorno; Viterbo, & Prouincia del Patrimonio, Vmbria, Marca d'Ancona, Toscana, Corsica, & in Sardegna, il Capo di Lugodori: e fuor d'Italia quei Regni, & Prouincie; che sono sottoposti alla stessa altezza.

In queste Tauole non si pretende assegnare l'hora precisa, e puntuale de' sudetti tempi; percioche facendosi quasi ogni giorno mutatione di qualche minuto non potrà hauersi l'hora certa senza l'uso di alcuna Tauola spasa; ma solo vn'hora poco più, o meno della vera, & astronomica, stimata da Teologi nell'attioni humane sufficiente, per sodisfare alla circostanza del tempo richiesta ne' precetti Ecclesiastici, chiamata perciò da essi tempo, ouero hora morale.

In oltre, perche l'hore qui assegnate sono secondo gli horologi à ruote, o à càpane, non si douerà da quelle scemare il tempo de' crepuscoli come si suole nell'altre tauole de' gli horologi solari; ma l'hore per esempio diciotto saranno appunto quando si vdiràno li sei tocchi della Càpana, e così dell'altre.

Di più se in alcun luogo saranno molti horologi, potrà ciascheduno seruirsi di quello, che più gli piacerà, anchorche vada, o più presto, o più tardi de' gli altri, purchè la differenza notabile non mostri euidente errore.

Prima

PRIMA TAVOLA

Del mezzo giorno, e del Mattutino priuato.

LA notizia del mezzo giorno è necessaria primieramente a' Sacerdoti, a' quali non è lecito regolarmente senza priuilegio dir la messa dopo il mezzo giorno se non fosse di poco tempo passato.

Secondo per l'offeruanza del digiuno Ecclesiastico; percioche prima del mezzo giorno non si può mangiare, se non fosse anticipatione di poco tempo quale stimano alcuni Teologi di mezz'hora, altri d'vn'hora, & anche più. In ogni modo basterà che nel mezzo giorno si troui il Fedele cenando anchorche in quel tempo la cena fosse verso il fine.

Terzo a' Sagrestani li quali alla stessa hora del mezzo giorno doueranno dar nelle loro Chiese con la campana il segno dell'Aue Maria.

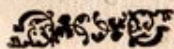
Quarto, se bene è riccuata la dottrina di S. Tomasso, poterli recitare priuatamente il Mattutino del giorno seguente finiti nelle Chiese li Vespri del precedente; dalli quali si da principio, come alla solennità, così al giorno che segue detto dal S. Dottore Ecclesiastico: à differenza del giorno ciuile che comincia dalla mezza notte: donde inferiscono altri, che nella Quaresima finiti li Vespri che si cantano innanzi al desinare, sia perciò lecito recitare il seguente Mattutino: nondimeno per più certa regola si aggiugne qui vn'altra Tauola dell'hora determinata in ciaschedun giorno perciò fare conforme all'opinione similmente riccuata di coloro, li quali passata la terza parte del giorno artificiale detta già da gli Hebrei (secondo la più vera diuisione) Hora nona, stimano poterli recitare il Mattutino del giorno che segue, essendo regolarmente in quel tempo detti li Vespri nelle Chiese. L'hore dunque dell'vna, e l'altra Tauola in ciaschedun giorno sono le seguenti.

K

Mesi

Mesi, e giorni dell'anno.	Hore del mezzo giorno.	Tempo del Mattutino.
Gen. Da 1. fin'a 12	hore dicennoue.	hore 21. e quarto.
Da 13. fin'a 31	ho. 18. e tre quar.	hore 21. e quarto.
Febr. Da 1. fin'a 15	hor. 18. e mezza.	hore vent'vna.
Da 16. fin'a 24.	hore 18. e quart.	hore vent'vna.
Da 25. fin'a 28.	hore diciotto.	ho. 20. e tre quar.
Mar. Da 1. fin'a 5.	hore diciotto.	ho. 20. e tre quar.
Da 6. fin'a 15.	ho. 17. e tre quar.	ho. 20. e tre quar.
Da 16. fin'a 26	hor: 17. e mezza.	hore 20. e mezza.
Da 27. fin'a 31	hore 17. e quart.	hore 20. e mezza.
Apr. Da 1. fin'a 10.	hore 17. e quart.	hore 20. e quarto.
Da 11. fin'a 20.	hore diceffette.	hore 20. e quarto.
Da 21. fin'a 30.	ho. 16. e tre quar.	hore venti.
Mag. Da 1. fin'a 15	hor. 16. e mezza.	hore venti.
Da 16. fin'a 31	hore 16. e quart.	ho. 19. e tre quar.
Giu. Tutto Giugno	hore fedici.	ho. 19. e tre quar.
Lugl. Da 1. fin'a 12	hore fedici.	hore venti.
Da 13. fin'a 31.	hore 16. e quarto	hore venti.
Agof. Da 1. fin'a 15	hore 16. e mezza.	hore 20. e quarto.
Da 16. fin'a 25.	ho. 16. e tre quar.	hore 20. e quarto.
Da 26. fin'a 31.	hore diceffette.	hore 20. e quarto.
Sett. Da 1. fin'a 5.	hore diceffette.	hore 20. e quarto.
Da 6. fin'a 16.	hore 17. e quarto	hore 20. e mezza.
Da 17. fin'a 27.	hor. 17. e mezza.	hore 20. e mezza.
Da 28. fin'a 30.	ho. 17. e tre quar.	ho. 20. e tre quar.
Ott. Da 1. fin'a 10.	ho. 17. e tre quar.	ho. 20. e tre quar.
Da 11. fin'a 20.	hore diciotto.	hore vent'vna.
Da 21. fin'a 31.	hore 18. e quarto	hore vent'vna.
Nov. Da 1. fin'a 15	hore 18. e mezza.	hore vent'vna.
Da 16. fin'a 30.	ho. 18. e tre quar.	hore 21. e quarto.
Dec. Tutto Dec.	hore dicennoue.	hore 21. e quarto.

SECONDA TAVOLA

Della Mezza notte, & Alba della sera.

Sono l'hore della mezza notte necessarie à saperfi primieramente per l'osservanza del digiuno naturale à coloro, che vogliono dir la messa, ò comunicarsi la mattina seguente, a' quali da quell'hora auanti si prohibisce prendere qualsiuoglia sorte di cibo, ò beuanda.

Secondo per l'osservanza del digiuno Ecclesiastico, e de' cibi vietati ne' Venerdi, e Sabbati, l'obbligo de' quali nella mezza notte come comincia per lo giorno seguente, così finisce lo precedente.

Terzo per la prohibitione del lauorare nelle feste comadate, la quale similmete comincia; e finisce nella medesima hora (cio che sia dell' vsanza d'altri paesi) non essendo lecito da vna mezza notte all'altra far opere seruili, se non fosse per poco tempo variamente determinato da' Dottori.

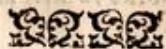
Quarto per la prohibitione delle nozze, la quale come comincia nella mezza notte precedete al giorno delle Ceneri, & alla prima Domenica dell'Aduento conforme all' vsò Romano (ancorche in alcuni paesi cominci nelli primi vespri del sabbato) così finisce nella mezza notte doppo il giorno dell' Epifania, e Domenica in albis.

Quinto à quei Religiosi quali si leuano à mezza notte per cantar in coro il Mattutino.

Sesto finalmente, perche alcuni Teologi stimano che l' Indulgenze concesse alle Chiese fino al tramontar del Sole si possono guadagnar anche mentre durano li crepuscoli, ò vogliamo dire, alba della sera, che è il vero, e perfetto termine del giorno, durando anche doppo tramontato il Sole per vn pezzo l'aria sopra l'horizonte illuminata, come si dirà più à basso, perciò si aggiuge vn'altra Tavola, la quale mostra il fine dell'Alba della sera. L'hore dunque dell'vna, e l'altra in ciaschedun giorno, e mese sono le seguenti.

Mesi, e giorni dell'anno.	Mezza notte.	Alba della sera.
Gen. Da 1. fin'a 12	hore sette.	hora 1. e quarto
Da 13. fin'a 31	ho. 6. e tre quar.	hora 1. e quarto
Febr. Da 1. fin'a 15	hore 6. e mezza.	hora 1. e quarto
Da 16. fin'a 24.	hore 6. e quarto.	hora 1. e quarto
Da 25. fin'a 28	hore sei.	hora vna.
Mar. Da 1. fin'a 5.	hore sei.	hora vna.
Da 6. fin'a 15.	hore 5. e tre quarti	hora vna.
Da 16. fin'a 26.	hore 5. e mezza.	hora vna.
Da 27. fin'a 31	hore 5. e quarto.	hora vna.
Apr Da 1. fin'a 10.	hore 5. e quarto.	hora 1. e quarto
Da 11. fin'a 20.	hore cinque.	hora 1. e quarto
Da 21. fin'a 30.	ho. 4. e tre quar.	hora 1. e quarto
Mag. Da 1. fin'a 15	hore 4. e mezza	hora 1. e mezza.
Da 16. fin'a 31.	hore 4. e quarto	hora 1. e mezza.
Giù. Tutto Giugno	hore quattro.	ho. 1. e tre quar.
Lugl. Da 1. fin'a 12	hore quattro.	ho. 1. e tre quar.
Da 13. fin'a 31.	hore 4. e quarto.	hora 1. e mezza
Agò. Da 1. fin'a 15.	hore 4. e mezza.	hora 1. e mezza.
Da 16. fin'a 25.	ho. 4. e tre quarti	hora 1. e mezza.
Da 26. fin'a 31.	hore cinque.	hora 1. e quarto.
Sett. Da 1. fin'a 5.	hore cinque.	hora 1. e quarto.
Da 6. fin'a 16.	hore 5. e quarto.	hora 1. e quarto.
Da 17. fin'a 27.	hore 5. e mezza.	hora vna.
Da 28. fin'a 30.	ho. 5. e tre quarti	hora vna.
Ott. Da 1. fin'a 10.	hore 5. e tre quar.	hora vna.
Da 11. fin'a 20.	hore sei.	hora vna.
Da 21. fin'a 31.	hore 6. e quarto.	hora vna.
Nou. Da 1. fin'a 15	hore 6. e mezza.	hora 1. e quarto.
Da 16. fin'a 30	hore 6. e tre quar.	hora 1. e quarto.
Dec. Tutto Dec.	hore sette.	hora 1. e quarto.

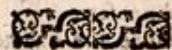
TERZA TAVOLA

Dell'Alba della mattina, e Nascimento del Sole.

L'Aurora, ò crepuscoli, chiamati volgarmente l'Alba della mattina, altro nõ è; che vn primo raggio per mezzo del quale l'aria più vicina all'horizzonte vien illuminata dal Sole, quando si ritroua ancora sotto terra per 18. gradi, il quale si come la mattina auuicinandosi pian piano la va successiuamente illuminando fin'à tanto che spunti; così anche la sera doppo tramòtato allontanandosi, le va togliendo il lume fin'à tanto che lascia affatto d'illuminarla con l'ultimo suo raggio. Ne si toglie che in alcun luogo doue ò da monte vicino, ò da altro accidente impedito non si vede la prima ò vltima aria illuminata nel modo detto, non sia anche alla medesima hora qui notata il principio, ò fine dell'alba. E dunque primieramente necessaria la cognitione dell'Alba della mattina a' Sacerdoti a' quali non è lecito regolarmente senza priuilegio celebrare auanti il principio di quella, se pure l'anticipatione non fosse di poco tempo.

Secondo a' Sagrestani per dar il segno dell'Aue Maria la mattina nelle Chiese, il quale come, non deue regolarmente sonarsi prima dell'alba, così non deue aspettarsi il tempo molto chiaro conforme all'vso delle Basiliche Romane.

Terzo finalmete s'aggiuge vn'altra Tauola del nascimeto del Sole per commodità tanto di quei Religiosi, i quali à quel tempo sogliono cantar Prima nel Coro, quanto de' Preti secolari, li quali alla medesima hora si congregano per cominciare nelle loro Chiese gli officij diuini; e per altri vsi. L'hore dunque dell'vna, e l'altra Tauola in ciaschedun giorno del mese sono le seguenti.

Mesi, e giorni dell'anno.	Alba della mattina.	Nascimento del Sole.
Gen. Da 1. sin'a 4	ho. 12. e tre quar.	hore 14. e mezza.
Da 5. sin'a 15	hore 12. e mezza.	hore 14. e quart.
Da 16. sin'a 24	hore 12. e quarto.	hore quattordici.
Da 25. sin'a 31	hore dodici.	ho. 13. e tre quar.
Febr. Da 1. sin'a 7	ho. 11. e tre quar.	hore 13. e mezza.
Da 8. sin'a 12	hore 11. e mezza.	hore 13. e quarto.
Da 13. sin'a 18	hore 11. e quarto.	hore tredici.
Da 19. sin'a 24	hore 11. e quarto.	ho. 12. e tre quar.
Da 25. sin'a 28	hore vndici.	hore 12. e mezza.
Mar. Da 1. sin'a 7	hore vndici.	hore 12. e quarto.
Da 8. sin'a 12	ho. 10. e tre quar.	hore dodici.
Da 13. sin'a 17	hore 10. e mezza.	ho. 11. e tre quar.
Da 18. sin'a 22	hore 10. e quarto.	hore 11. e mezza.
Da 23. sin'a 25	hore diece.	hore 11. e quarto.
Da 26. sin'a 28	hore 9. e tre quar.	hore 11. e quarto.
Da 29. sin'a 31	hore 9. e mezza.	hore vndici.
Apr. Da 1. sin'a 4	hore 9. e quarto.	hore vndici.
Da 5. sin'a 9	hore noue.	ho. 10. e tre quar.
Da 10. sin'a 15	hore 8. e tre quar.	hore 10. e mezza.
Da 16. sin'a 20	hore 8. e mezza.	hore 10. e quarto.
Da 21. sin'a 26	hore 8. e quarto.	hore dieci.
Da 27. sin'a 30	hore otto.	hore 9. e tre quar.
Mag. Da 1. sin'a 3	hore 7. e tre quar.	hore 9. e tre quar.
Da 4. sin'a 9	hore 7. e mezza.	hore 9. e mezza.
Da 10. sin'a 18	hore 7. e quarto.	hore 9. e quarto.
Da 19. sin'a 26	hore sette.	hore noue.
Da 27. sin'a 31	hore 6. e tre quar.	hore 8. e tre quar.
Giu. Da 1. sin'a 8	hore 6. e mezza.	hore 8. e tre quar.
Da 9. sin'a 30	hore 6. e quarto.	hore 8. e mezza.
Lugl. Da 1. sin'a 6	hore 6. e mezza.	hore 8. e mezza.
Da 7. sin'a 18	hore 6. e tre quar.	hore 8. e tre quar.
Da 19. sin'a 27	hore sette.	hore noue.
Da 28. sin'a 31	hore 7. e quarto.	hore 9. e quarto.

Ago-

Mesi, e giorni dell'anno.	Alba della mattina.	Nascimento del Sole.
Agost. Da 1. sin'a 5	hore 7. e mezza.	hore 9. e quarto.
Da 6. sin'a 12	ho. 7. e tre quar.	hore 9. e mezza.
Da 11. sin'a 17	hore otto.	hore 9. e tre quar.
Da 18. sin'a 24	hore 8. e quarto.	hore diece.
Da 25. sin'a 31	hore 8. e mezza.	hore 10. e quarto.
Sett. Da 1. sin'a 4	hor. 8. e tre quar.	hore 10. e mezza.
Da 5. sin'a 8	hore noue.	ho. 10. e tre quar.
Da 9. sin'a 12	hore 9. e quarto.	hore vndici.
Da 13. sin'a 16	hore 9. e mezza.	hore vndici.
Da 17. sin'a 20	ho. 9. e tre quar.	hore 11. e quarto.
Da 21. sin'a 26	hore diece.	hore 11. e mezza.
Da 27. sin'a 30	hore 10. e quarto.	ho. 11. e tre quar.
Ott. Da 1. sin'a 6	hore 10. e mezza.	hore dodici.
Da 7. sin'a 12	hore 10. e tre quar.	hore 12. e quarto.
Da 13. sin'a 18	hore vndici.	hore 12. e mezza.
Da 19. sin'a 23	hore vndici.	hore 12. e tre quar.
Da 24. sin'a 28	hore 11. e quarto.	hore tredici.
Da 29. sin'a 31	hore 11. e mezza.	hore 13. e quarto.
Nov. Da 1. sin'a 4	hore 11. e mezza.	hore 13. e quarto.
Da 5. sin'a 11	ho. 11. e tre quar.	hore 13. e mezza.
Da 12. sin'a 18	hore dodici.	ho. 13. e tre quar.
Da 19. sin'a 26	hore 12. e quarto.	hore quattordici.
Da 27. sin'a 30	hore 12. e mezza.	hore 14. e quarto.
Dec. Da 1. sin'a 9	hore 12. e mezza.	hore 14. e quarto.
Da 10. sin'a 31	ho. 12. e tre quar.	hore 14. e mezza.

IL FINE.

frata

T A S S A

Del Tribunale Vescouale ordinata dal
Eminentiss. & Reuerendiss. Sig. Card.
Brancaccio Vescouo di Viterbo,
e Toscanella.

*Nella Sinodo Diocesana celebrato in Viterbo
à di 25. Settembre 1639.*

Volendo Noi, che nelle Città di Viterbo, e Toscanella, & altri luoghi della nostra Diocesi sia senza aggrauio de sudditi amministrata la giustizia per remouere le controuersie che tal hora occorrono per cause de pagamenti delle sportole, e mercedi, che si deuono à nostri officiali; Abbiamo stabilito le sottoscritte Tasse, quali vogliamo che s' offeruino inuiolabilmente nelle cause che s' agiteranno, nel nostro Tribunale.

Delle Cause effecutive.

Nelle cause, doue si procederà effecutiamente, per virtù d'Instrumenti, ò altre Scritture, se vi serà il cōtradittorio si paghino l'infra-scritte sportole, cioè.

Al Vic: b. vno per scudo purchè non passi 5. scudi per qualsiuoglia somma, e non sia meno d'vn giulio per qualsiuoglia minima somma.

Al Cancelliero quattro quatrini per scudo purchè non passi scudi quattro, e non sia meno d'vn giulio come sopra.

Ma do-

Ma doue non sarà il contradittorio si paghi à i sudetti lametà di quanto s'è tassato di sopra.

Et nelle sudette cause, quando si procederà senza contradittorio, s'intenda corso vn quarto della spesa quando serà dato il termine à pagare. Quando serà passato il termine s'intenda corsa l'ametà. Quando serà commesso il mandato effecutiuo, ò fatto il decreto diffinitiuo s'intenda corsa tutta.

Dichiarando, che per il detto quarto, ò metà, al Giudice non si dia meno di 5. baiocchi, & al notaro di mezzo grosso.

Ma nell' effecutiue, doue sarà il contradittorio si paghi il terzo, quando sarà dato il termine sudetto, dui terzi, quando sarà passato il termine; & l'intero, quando sarà commesso il mandato, ò fatto il decreto, ò sentenza diffinitiuo.

Nelle cause, quando il debitore domanderà il termine à pagare corra solo il quarto della spesa, ma non pagado nel termine corra tutta, nel modo però, che s'è ordinato di sopra.

Delle Cause ordinarie.

Nelle cause ordinarie, doue si procederà in contradittorio seruatis seruandis si paghino l'infra-scritte Sportole, e mercedi cioè.

Al Vicario due baiocchi per scudo, purchè non passi la Sportola cinque scudi, per qualsiuoglia somma, & non sia meno di due giulij per qualsiuoglia somma: Ma se la causa non passa cinque scudi, non si paghi più d'vn giulio.

Al Cancelliero vn baioccho, e mezzo per scudo,

L pur-

purche non passi scudi quattro, e non sia meno di due carlini come di sopra, & nelle cause, che non passano cinque scudi si paghi solo vn giulio.

Nelle quali cause corra vn teizo della spesa sudetta, quando sarà contestata la lite, due terzi quando è finito il processo, & s'è concluso in causa, e quando sarà sentenziato corra il tutto.

Nelle cause sudette, doue si procederà in contumacia, ò senza contraddittorio si paghi solamente la metà di quello, che s'è tassato di sopra.

Delle cause sommarie, d'Indennità, Concorsi, Appellazioni, & altre.

Nelle cause doue si procederà sommariamente si paghi à i sudetti la metà di quanto è dichiarato di sopra nell'ordinarie, con l'istessa distintione del contraddittorio.

Nelle cause d'indennità, se con vna citatione sarà commesso il mandato si paghi.

Al Vicario, se la causa non eccede la somma di dieci scudi, vn giulio, s'eccede detta somma si paghi mezzo baiocco per scudo, purche non passi quindici giulij per qualsuoglia somma.

Al Cancelliero da dieci scudi in giù, vn carlino, da dieci in sù due quattrini per scudo, purche non ecceda vno scudo, e se nelle dette cause d'Indennità, sarà il contraddittorio, si paghi à tutti il doppio.

Nelle cause di tutele, gabelle, amministrazioni, passi, offitij, sindacati, attioni, seruitù, Matrimonij, esitioni, cassationi, liberationi da qualsuoglia obli-ghi, renouationi di sicurtà, ò d'obli-ghi, turbatiue, mada-
dati

dati de euacuando, e simili, & in tutte le cause, che non riceuonò estimatione, si paghi al Vicario vno scudo, e se vi sarà il contraddittorio, il doppio, al Cancelliero, si paghi la metà; Il medesimo s'intenda nelle cause de precetti, sequestri, & arresti, & reuocationi d'elli, quando v'è il contraddittorio. Ma per decreto di mandato rigoroso, contra il sequestratario, ò depositario, si paghi al Vicario, & al Cancelliero vn giulio per ciaschuno, quando non vi sia il contraddittorio, & essendoui si paghi, secondo che s'è tassato di sopra nelle essecutiue, doue è il contraddittorio.

Dichiarando, che se nelle dette cause, che non hanno somma certa, ò non riceuono estimatione, auanti la sentenza in qualsuoglia modo venisse à costare il valore delle sudette cause si debbano pagare le spese itesse, che si pagano nelle essecutiue, ordinarie, ò sommarie, rispettiue, doue è la somma certa.

Nelle cause di concorsi, e discussioni de beni, si paghi la metà di quelch'è tassato di sopra nelle ordinarie, dou'è il contraddittorio.

Nelle cause di cōpromessi si paghi à gl'huomini eletti (se però saranno Dottori, ò Procuratori) l'ametà meno di quanto è tassato di sopra, & anco al Cancelliero si paghi detta metà meno.

Nelle cause, dou'incontradittorio s'affolue ab obseruatione iudicij si paghi la metà delle propine, che si pagherebbono, se fusse sentenziato sopra i meriti della causa.

Del Virario,

Per veder il loco della differèza, d'etro la Città si paghi al Vicario giulij 3. fuori della Città nel distretto

delle Vigne giulij cinque fuori del detto distretto vno scudo il giorno, oltre alle spese, e Vettura del Cauallo, fuora del territorio di Viterbo vno scudo il giorno oltre alle spese, e Vettura.

Al Cancelliero la metà, oltre alla Vettura, e spese.

Per qualsuoglia decreto, che il Vicario interporrà negl'Instromenti di Dóne, minori, e simili, in palazzo, ò in Casa si paghi al Vicario vn giulio, fuora di detti luoghi due giulij.

Per qualsuoglia sigillo, che il Vicario metterà nelle scritture se gli paghino tre baiocchi, oltre alle propine, tassate, ma per il sigillo delle lettere vn grosso.

Del Cancelliero.

IL Cancelliero oltre alle propine della Causa, habbia anco le mercedi sottoscritte.

Per il Viatico, a pigliar il possesso habbia dentro la Città à tre giulij, per vna possessione sola, e se saranno più possessioni vn giulio per possessione, oltre i tre primi giulij, fuora della città nel distretto delle Vigne giulij cinque per la prima, e per l'altre due giulij, fuori del distretto nel territorio sette giulij per la prima, e per l'altre giulij tre per possessione oltre alle spese, e vettura del Cauallo &c.

Per la scrittura dell'intimatione della sentenza, ò decreto baiocchi cinque.

Per la scrittura della citatione cò inhibitione in causa d'appellatione, ò altra b. cinque & se vi farà inserta commessione vn giulio.

Per scrittura del mandato effecutiuo, sequestro, arresto, disdetta di compagnia d'officio, non grauetur,
ò man-

ò mandato di subbastare beni stabili, habbia tre baiocchi per scrittura, e per la copia d'esse due baiocchi.

Per ricognitione con giuramento di qualsuoglia Scrittura tre baiocchi, per qualsuoglia persona che la riconosca.

Per risposta alle positioni con giuramento vn baioccho per positione, purchè non sia meno d'vn grosso, & si paghino da chi farà le positioni, da repeterli, pro vt de lure.

Per giuramento decisiuo della lite si paghi vn grosso da quello, che fa il partito, da repeterli se farà di ragione.

Per esame de testimonij, doue non saranno Interrogatorij, sino alla somma di x. Articoli inclusiue vn giulio, se saranno dieci articoli si paghi per li primi dieci vn giulio, & per gl'altri vn baioccho, per Articolo, & se vi saranno Interrogatorij si paghi oltre la detta mercede mezzo baioccho per Interrogatorio, & se l'essamine se farà fuora della Cancellaria, si paghi il doppio per ciaschuno testimonio.

Per rogito di procura ad lites si paghi al Cancelliere vn giulio.

Per rogito di stima, ò lodo de periti, relationi di subbastationi, & effecutioni, ò altre relationi che si fanno in actis con il giuramento baiocchi x.

Per rogito d'Instromenti di tutela, Cura, compromessi, e sicurtà di star à ragione, & altri Instromenti, che si fanno in actis, si paghi vn giulio, ma se v'interuerà il decreto del Giudice due giulij.

Per rogito dell'Inuentario, sino alla somma di cento scudi, giulij due, sopra li cento sino alli mille giulij quattro, dalli mille, sino à qualsuoglia somma giulij

giulij otto purchè si finifchi in vna giornata, & mettendoui più giornate, habbia quanto s'è tassato di sopra, per il primo, & per gl'altri giorni giulij cinque il giorno, purchè non ecceda scudi due.

Per cercatura, & lettura di sentenza, ò processo vn giulio.

Per la productione della sentenza in seconda, ò altra Instanza, si paghi al Cancelliero il terzo della propina tassata per il rogito.

Per productione d'atti, ò processi in seconda, ò altre Instanze si paghi vn giulio.

Per copia publica di sentenza, ò decreto diffinitiuo si paghi l'istessa propina, che s'è tassata di sopra al Cancelliero per i rogiti di dette sentenze, ò decreti, purchè non sia meno di giulij tre per copia: & per copia semplice di dette sentenze, ò decreti si paghi il terzo, purchè non sia meno d'vn giulio.

Per copia publica di Sentéza Interlocutoria tre giulij, per copia semplice vn giulio.

Per copia publica dell'Instrumento dell'appellatione con il decreto, tre giulij.

Per copia publica vn'atto solo vn giulio, & quando la scrittura, à ragione di copia importasse più d'vn giulio, si paghi quel più, secondo, che si tassará qui sotto.

Per gl'estratti, ò copie di processi, e scritture prodotte si paghino cinque baiocchi per carta, doue siano due facciate di versi 18. per facciata, & il verso sia almeno di quindici sillabe se farà copia semplice, ma se farà copia publica, si paghi il terzo più.

Per copia publica d'Istrométi di tutele, cure, aditioni d'heredità, compromessi, consensi, ratificationi, lodi, relationi, & inuentarij, giulij sei ma se l'inuentario eccede-

cederà mille scudi si paghi vno scudo, & s'eccederà quattro mila si paghino due scudi, & per la copia semplice delle dette scritture si paghi il terzo della copia publica, purchè non sia meno di tre giulij.

Per copia publica d'Istrométi di cattura di possessioni giulij cinque per ciascuna possessione, per copia semplice due giulij.

Per copia publica de testimonij esaminati si paghi il terzo più di qualche si paga per l'essamine d'essi.

Et perche molte cause s'introducono senza profeguirle, acciò il Cancelliero non resti defraudato delle mercedi, se gli paghi due baiocchi per atto, & vn baiocco per la risposta.

Dichiarando, che s'intenda corso vn terzo della spesa quando sarà contestata la lite; dui terzi quando sarà tenuto il termine Proseruato, & tutta quando sarà spedita la causa.

Degl'Instrumenti.

Per rogito di qualsiuoglia Instrumento, doue non vada decreto di Giudice, si paghino al Cancelliero giulij tre, se vi sarà il decreto giulij quattro, quando non ecceda la somma di scudi 500. & da scudi 500. in sù vn giulio più per cétinaro, purchè in tutto non ecceda vno scudo per qualsiuoglia somma; Et quando ne gl'Instrumenti sudetti, interuerrà il Capitolo de Preti, Frati, Monache, ò Vniuersità si paghi vn giulio, oltre le somme tassate di sopra.

Per rogito di Testamento, & codicilli se importassero manco di 200. scudi si paghino tre giulij da 200. in sù fino à 500. esclusiue giulij quattro, da 500. in sù fino à qual-

à qualsuoglia somma vn giulio più per centinaro, purché non passi dodici giulij per qualsuoglia somma.

Per copia publica d'Instrumenti Enfiteotici, ò di consensi, che si danno da i padroni di diretti Dominij scudo vno se pagherà più d'vno scudo l'anno di liuello, se pagherà meno giulij cinque, & per copia semplice si paghi il terzo, purché non sia meno di trè giulij.

Per copia publica d'Instrumenti di locationi, ò appalti, se la pigione, ò rendita, computato tutti il tempo del contratto, non passerà scudi cento si paghino giulij cinque, s'eccederà scudi cento giulij sette, e mezzo, s'eccederà scudi trecento giulij 12. s'eccederà scudi mille scudi due, & b. 40. p. qualsuoglia soma, & per la copia semplice, se paghi il terzo di quanto è tassato di sopra, purché non sia meno di trè giulij.

Per copia publica d'Instrumenti di Pace adottione, & mancipatione, ò sopr'altri negotij, che non riceuono estimatione si paghi vno scudo; ma per copia publica d'Instrumento di pace, doue sia successo homicidio, si paghi scudo vno, & b. 50. & per copia semplice di detti Instrumenti giulij cinque.

Per copia publica d'Instrumenti di procura ad lites giulij trè, s'è con decreto di giudice giulij quattro, se vi sarà Capitolo di Religiosi, compagnie, ò Vniuersità, giulij cinque, & se sarà procura fatta à più negotij differenti si paghino giulij tre più oltre la tassa sudetta, & oltre il rogito. Per copia semplice di dette procure il terzo di quanto, è tassato di sopra, & se la copia sarà eccessiua si paghi l'eccessiuità à ragione d'vn carlino di più per carta. Ma douendosi rogare gl'Instrumenti fuora della Cancell. si paghi al Cancelliero in oltre vna mercede congrua per l'acceso secondo la distàza del luogo.

Per

Per copia publica di qualsuoglia Instrumento per il quale nella presente tassa non si troua diffinita specialmente la mercede, si paghi à ragione d'vno per cento, purché non si paghi meno di tre giulij per qualsuoglia minima somma ne più di otto scudi per qualsuoglia gran somma.

Ma per copia publica de Testamenti, codicilli, legati, renunze, e donationi si paghi vno per cento, come di sopra, & il quarto più, purché non ecceda scudi dodici per qualsuoglia gran somma, e non sia meno di giulij cinque per qualsuoglia minima somma, & per copia publica di Testamenti, e simili di SS. di Castelli, Prelati, habitanti, & non habitanti, ò forastieri non habitanti, se l'heredità loro, eccederà 20. mila scudi si paghi il doppio più di quanto s'è tassato di sopra.

Et per copia semplice, si paghi il terzo più di qualche si paga per la publica, purché non sia meno di cinque giulij.

Per copia semplice di qualsuoglia Instrumento, doue non sia specialmēte nelle presenti tasse dichiarata la mercede, se la somma non eccederà cento scudi, si paghino trè giulij, se eccederà scudi ceto per il primo centinaro si paghino i detti tre giuli, e per gl'altri vn giulio per ciaschedun centinaro, purché non si paghi più di due scudi per qualsuoglia gran somma.

Per la productione in actis di qualsuoglia Instrumento, ò Scrittura, si paghi al Cancelliero per sua mercede la terza parte di qualche s'è tassato di sopra, quando si da la copia publica purché non si paghi meno d'vn giulio, & per ciascuna copia de dette scritture prodotte, da lasciarsi in actis, si paghi due giulij oltre alla productione.

M

Per

Per la cercatura, che farà il notaro di qualsiuoglia. instrumento si paghi vn grosso per anno.

Per mostrare qualsiuoglia Instrumeto in protocollo alla parte sola, si paghi al Cancelliero vn giulio oltre alla cercatura, se si mostrerà all'Auuocato, ò procuratore, ò al Giudice, ò vero alla parte insieme con li sudetti, ò con vn di loro, si paghino giulij due.

Per cassature d'Instrumenti, se non eccedono scudi cento, habbia il Cancelliero giulij trè, s'eccedono cento scudi, habbia li detti tre giulij per il primo centinaio, & per gl'altri giulij due, purchè non ecceda in tutto scudi due per qualsiuoglia somma.

Delle Cause Criminali.

Per l'assolutoria in causa dou'è di pena la Galera, perpetua, habbia il Vicario scudi cinque, di galera ad tempus, relegatione perpetua scudi tre, doue è pena corporis afflictiua, ò d'esilio scudi due. In causa criminale pecuniaria, habbia due baiocchi per scudo, purchè non passi cinque scudi, & non sia meno di tre giulij.

Al Cancelliero in tutti li sudetti casi per il rogito della sentenza, ò decreto assolutorio si paghi la metà di quanto è tassato sopra per il Vicario.

Dichiarando, che se saranno più rei processati, ò inquisiti nella medesima Instanza, & per il medesimo delitto, se non saranno più di due si paghi per ciaschuno di loro la propina integra, e se saranno più, per li due primi si paghi la propina integra come sopra, & per gl'altri si paghi per ciaschuno la metà. Dichiarando che tutti li rei, nelli sudetti casi debbano contribuire fra loro

loro egualmente alla sudetta propina.

Per la sottoscrizione, ò sigillo del mādato di rilascio, si paghi al Vicario vn giulio per ciascuna persona, com'anco l'istesso al Cancelliero.

Per l'Inuentario che si farà de i beni de delinquenti ad istanza del Fisco ne i luoghi fuori della Citta, doue si paga il viatico il Cancelliero habbia giulij cinque, per la scrittura oltr' il viatico.

Per estratto, ò copia di processi habbia vn grosso per carta, & se si farà vna copia sola per più rei in vna medesima Causa, se saranno tre solamente si paghi per li due vn giulio per carta, & per gl'altri la metà, & tutti li rei debbiano contribuire egualmente a detti pagamenti.

Per rogito della scurtà di star' a ragione, de non discedendo, non offendendo, e simili si paghino carlini due.

Per l'essamine de testimonij ad defensam vn giulio per ciaschedun testimonio, & nelle cause capitali due giulij.

Per cassatura di processo criminale doue sia la pena di scudi 50. in giù se gli paghi due giulij; in causa pecuniara sopra scudi 50. fino à qualsiuoglia somma, ò esilio, ò pena corporale due giulij. Doue sia la pena, de Relegatione perpetua, ò corporis afflictiua, ò simili giulij tre. Doue sia pena di Galera vno scudo.

Per l'Inuentario, che si farà in Viterbodelli Beni de i delinquenti si paghino giulij cinque.

Per la scrittura della supplica se gli paghi vn giulio, & se si farà vna supplica per più Rei s'offerui come sopra per la copia di processi.

Per copia publica delle sentenze, habbia il medesimo

mo, che s'è diffinito di sopra per il rogito, & se farà copia semplice habbia il terzo.

Per la copia publica di sicurtà di rappresentarsi, ò non partirsi, ò di non offendere è simili se farà sotto à scudi cinquanta si paghino quattro giulij, da scudi cinquanta fino à qualsiuoglia somma vno scudo, per copia semplice il terzo.

Per cassatura delle sicurtà sudette giulij tre.

Per mandato de scarcerando per pena pecuniaria si paghi al Cancelliero vn giulio, per pena corporale due giulij, della galea, & sia assoluto per sentenza giulij cinque, se hauera gratia in quest'ultimo caso vno scudo.

Per rescritto di compositione Pecuniaria al Cancelliero due giulij.

Per rescritto di gratia Pecuniaria al Cancelliero due giulij. Corporale giulij tre, della Galera vno scudo.

Quando il Vicario, Cancelliero, ò altri escono come Commissarij se li paghi il solito per loro giornate.

Delle Cause Ecclesiastiche.

Per lettere dimissoriali di prima tonsura, ò d'altri ordini dirette ad altro Vescouo.

Al Vicario vn giulio.

Al Cancelliero vn giulio.

Per fede d'ordine.

Al Vicario Nihil.

Per monitorio di scomunica di robbe perse, ouero occupate ad effetto di Reuelare quando sarà senza il fulminetur.

Al Vicario vn giulio.

Al Cancelliero vn giulio.

Per

Per il fulminetur il doppio.

Per esibita di Reuelatione di scomunica.

Al Cancelliero vn giulio.

Per decreto che si conceda Copia delle dette Reuelationi.

Al Vicario vn giulio.

Al Cancelliero vn giulio, & vn altro giulio al medesimo per copia di cialchuna reuelatione oltre al publico.

Per la spedizione che si fa delle Educande in virtù di licenza della Sacra Congregatione.

In primis per esibita di detta licenza, & altre Scritture.

Al Cancelliero vn giulio.

Per rogito di sicurtà al medesimo giulij due per licenza che si riceua dall'Abbadessa, e Monache vn giulio.

Al Vicario per suo decreto giulij tre in tutto.

Per assolutione di giuramento.

Al Vicario due giulij.

Al Cancelliero vn giulio.

Per licenza d'essaminarsi ad Ecclesiastici nella Corte secolare.

Al Vicario vn giulio.

Al Cancelliero vn giulio.

Per qualsiuoglia legalità.

Al Vicario vn giulio quādo sarà necessario fermarla.

Al Cancelliero vn giulio.

Per esame de concorsi alle Parocchiali secondo che sarà la Scrittura conforme le tasse nelle cause Ciuili.

Per esame in cause matrimoniali in virtù di lettere Apostoliche.

Al

Al Cancelliero vno scudo compresoci l'essamine oltre la copia.

Per decreto sopra l'euidente Vtilità delle Chiese in virtù di Breui Apostolichi, & della Sacra Cōgregatione de Regolari se sono due Giudici vno scudo per vno.

Al Cancelliero con l'essamine di testimonij inclusoci il rogito del decreto, ò sentenza vno scudo oltre la copia.

Per la fede, che non si tiene ordine.

Al Vicario vn giulio, & il simile al Cancelliero.

Per licenza che si cōcede alle Confraternità di cercare, vn giulio al Vicario, & l'altro al Cancelliero.

Dichiarando che in tutte l'altre speditioni tanto Iudiciali, quanto estraudiciali, quali non vengono notate nella presente tassa vogliamo s'offerui il solito, & come meglio da Noi, & nostri Officiali sarà dichiarato.

Vidi Ego Carolus Persianus.

TASSA

Del Entrate, de Benefiti, delle Città di Viterbo, Toscanella, & Diocesi; da pagarfi ogn'anno al Seminario: fatta per ordine del Em.^{mo} & Reu.^{mo} Sig. Card.

Brancaccio Velcouo.

*Nella Sinodo Diocesana celebrato in Viterbo
à di 21. Settembre 1639.*

I L Capitolo di S. Lorenzo Cathedrale di Viterbo,	douerà pagare scudi	40.
Il Capitolo di S. Sisto scudi		13. b. 5.
Il Capitolo di S. Angelo scudi		14.
Il Capitolo di SS. Luca è Faustino scudi		6. b. 50.
La Massa de Cappellani di S. Lorenzo scudi		8.
Massa de Cappellani di S. Angelo scudi		3. b. 21.
Cura di S. Marta Noua scudi		3. b. 75.
Cura di S. Stefano scudi		3. b. 75.
Cura di S. Mattheo scudi		3. b. 75.
Cura de SS. Iacomo è Martino scudi		2. b. 87.
Cura di S. Peregrinò scudi		2. b. 60.
Cura di S. Leonardo scudi		2.
Cura di S. Gio: Euangelista scudi		1. b. 85.
Cura di S. Simeone scudi		1. b. 40.
Cura di S. Andrea scudi		1. b. 50.
Cura della Madonna delle farine scudi		1. b. 80.

109.43

Cap-

7109-123

In S. Lorenzo Cathedrale di Viterbo.	
Cappella di S. Protogenio de Calzolari	b. 75.
Cappella di S. Iacomo, & Christofo, del Ca-	b. 35.
lari.	
Vn altra cappella nel medesimo Altare Iuspa-	b. 45.
tronato del Chieri.	
Cappella di S. Lucia.	b. 60.
Cappella del Santissimo Crocifisso	b. 52.
Cappella di S. Girolamo Iuspatronato de Taf-	b. 25.
foli.	
Cappella di S. Michele Archangelo in detto	b. 7÷
Altare.	
Cappella dell'Annunciata in detto Altare.	b. 17÷
Cappella del Salvatore in S. Maria del Poggio	
transferita in S. Lorenzo Iuspatronato de Be-	b. 14.
ccarelli.	
Cappella del Salvatore Iuspatronato de Mer-	b. 60.
canti.	
Cappella de SS. Pietro, & Paolo.	b. 45.
Cappella di S. Tranquillino.	b. 80.
Cappella di Noli me tangere nel sudetto Al-	b. 20.
tare.	
Cappella de SS. Valentino, & Hilario de To-	b. 40.
masini.	
In detto Altare, vn altra cappella Iuspatrona-	b. 75.
to de Menichozzi.	
Vn altra per legato de Caparozzi.	b. 20.
Cappella di S. Croce nel sudetto Altare Iuspa-	b. 60.
tronato di S. Rosa.	
In detto Altare Iuspatronato de Cannonici di	b. 75.
S. Sisto.	

117-90

In S. Sisto Collegiata.	
Cappella del Santissimo Crocifisso.	b. 70.
Capella di S. Gregorio.	b. 50.
Cappella della Mad. di Loreto Iuspatrouato de	b. 35.
Franceschini.	
In detto Altare vn altra Cappella Iuspatrona-	b. 40.
to de Angelini.	
Cappella del Salvatore.	b. 50.
Cappella di S. Gio: Battista.	b. 25.
Cappella di S. Nicolò.	b. 35.

In S. Angelo Collegiata.

Cappella di S. Honofrio	b. 20.
Cappella di S. Carlo Iuspatronato della Com-	b. 50.
pagnia di S. Leonardo.	
In detto Altare vn altra Cappella Iuspatrona-	b. 20.
to de Gioij.	

In S. Faustino, & Iouita Collegiata.

Cappella de SS. Iacomo, & Christofo.	b. 20.
Cappella di SS. Pietro, & Paolo.	b. 16.
Cappella di S. Gio: Euangelista.	b. 56.
Cappella de SS. Innocenti.	b. 50.
Cappella della Concettione de Sernuti sc.	2. b. 40.
Cappella dell'Annunciata.	b. 35.
Cappella de SS. Faustino, & Iouita	b. 30.
Cappella della Madonna.	b. 20.
Cappella del Crocifisso.	b. 20.

In S. Luca.

Cappella della Madonna.	b. 20.
Cappella di S. Matthia.	b. 50.
Cappella di S. Luca scudi.	b. 20.

In S. Maria Noua.

Cappella di SS. Valentino, & Hilario.	b.	16.
Cappella di S. Nicolò.	b.	45.
Cappella di S. Gemino.	b.	25.
Cappella del Santiss. Salvatore de Nini scudi. r.		
Cappella sotto l'istesso Titolo; de De Dini	b.	25.
Cappella di S. Cecilia.	b.	40.
Cappella di S. Gio: Battista.	b.	55.
Cappella di S. Ambrogio.	b.	22.
Cappella di S. Girolamo.	b.	8.
Cappella della Madonna scudi.	r.	b. 25.
Cappella dell'Annuntiata.	b.	16.
Cappella sotto l'istesso Titolo Iuspatronato de Accorsini.	b.	35.
Nel medesimo Altare vn'altra cappella sotto il Titolo di S. Gio: Battista.	b.	80.
Cappella di S. Carlo, dell'Auanzi.	b.	80.
Cappella sotto l'istesso Titolo Iuspatronato de Spadeni scudi.	r.	b. 50.

In S. Stefano.

Cappella di S. Bonifatio scudi.	r.	b. 25.
Cappella di S. Antonio.	b.	22.
Cappella di S. Nicolò.	b.	18.

In S. Mattheo.

Cappella di S. Appollonia.	b.	20.
Cappella della Concettione.	b.	15.
Cappella dell'Annuntiata	} Iuspatronato de RR. PP. della Mad. della Que.	b. 42.
Cappella dell'Annuntiata		b. 42.
Cappella dell'Annuntiata		b. 42.
Cappella dell'Annuntiata		b. 42.

In.

190-92

S. Iacomo, & Martino.

Cappella di SS. Pietro, & Paolo.	b.	55.
Cappella di S. Gregorio.	b.	25.
Cappella dell'Annuntiata.	b.	25.
Cappella di S. Anna.	b.	15.
Cappella di S. Gio: Battista.	b.	12.
Cappella della Conuerfione di S. Paulo, & di S. Catherina	b.	8.

In S. Giouanni Euangelista.

Cappella dell'Annuntiata, & S. Roccho.	b.	22.
Cappella dell'Assunta.	b.	22.
Cappella di S. Leonardo.	b.	37.
Cappella di S. Antonio	b.	25.

In S. Leonardo.

Cappella del Santissimo Salvatore.	b.	50.
------------------------------------	----	-----

In S. Andrea.

Cappella di S. Nicolò.	b.	20.
Cappella de SS. Pietro, & Paolo.	b.	25.
Cappella de SS. Stefano, & Lorenzo.	b.	10.

In S. Quirico

Cappella di S. Quirico.	b.	75.
Cappella di S. Elisabetta	b.	75.

Nella Chiesa della Concettione.

Cappella della Madonna Iuspatronato de Leonelli.	b.	37.
Cappella della Madonna, de Ciaci.	b.	18.

N 2

In

195-05

In S. Carlo. 195-111
Cappella di S. Carlo. b. 17.

In S. Egidio.
Cappella di S. Croce. b. 55.
Cappella di S. Rocco Iuspatronato de Berretti b. 20.
Cappella in S. Erasmo. b. 37.

In S. Maria dell'Hedera.
Cappella della Madonna Iuspatronato de Angelis scudi. 1. b. 50.
Cappella nel sudetto Altare Iuspatronato della Compagnia della Madalena. b. 60.
Cappella di S. Spirito in faule scudi. 1. b. 80.
Cappella della Madonna delle salute. b. 15.

TOSCANELLA. 152-22

Il Capitolo di S. Iacomo, Cathedrale di Toscanella
douerà pagare scudi. 10.
Il Primicerio per la sua prebenda. b. 60.
L'Arciprete per la sua prebenda. b. 90.
Primo Canonico per la sua prebenda. b. 60.
Seconda prebenda. b. 40.
Terza Prebenda. b. 50.
Quarta prebenda. b. 30.
Quinta prebenda. b. 35.
Setta prebenda. b. 38.
Settima prebenda. b. 27.
Ottava prebenda. b. 22.
Il Capitolo di S. Maria Maggiore collegiata di Toscanella scudi. 10.
Il Priore per la sua prebenda. b. 60.

Il

170-39

Prima prebenda. b. 60.
Seconda prebenda. b. 40.
Terza prebenda. b. 40.
Quarta prebenda. b. 35.
Quinta prebenda. b. 22.
Setta prebenda. b. 80.
Cura di SS. Marco, & Siluestro scudi. 2. b. 50.
Cappella di S. Girolamo. b.
Cappella di S. Catherina. b.
Cappella di S. Raimondo. b.
Cappella di S. Angelo. b. 22.
Cappella della Santissima Trinità. b. 32.
Cappella di S. Alessio. b. 30.
Cappella di S. Faustino. b. 30.
Cappella di S. Margarita, & Belardino. b.
Cappella di S. Sebastiano. b. 45.
Nel medesimo Altare vn altra cappella sotto l'istesso Titolo. b. 10.
Cappella della Visitatione. b. 12.
Cappella di S. Pietro. b. 36.
Cappella di S. Domenico, & Quirico. b. 17.
Cappella della Concettione. b. 40.
Compagnia del Confalone scudi. 3. b. 80.
Compagnia della Misericordia scudi. 1. b. 75.
Compagnia del Santissimo Sacramento scudi. 1.

VETRALLA. 71706.39

Il Capitolo di S. Andrea Collegiata di Vetralla
douerà pagare scudi. 9.
Il Primo Beneficiato. b. 62.
Il secondo Beneficiato. b. 62.
Cura de SS. Iacomo, & Filippo scudi. 2.
Cura di S. Gio: Euangelista scudi. 1. b. 80.
Cap-

174-04

94

Cappella di S. Girolamo.	b. 30.
Cappella di S. Leonardo.	b. 10.
Cappella di S. Maria delle grazie.	b. 20.
Cappella di S. Eustachio.	b. 30.
Cappella del Rosario.	b. 20.
Cappella di S. Thomasso.	b. 20.
Cappella di S. Antonio.	b. 25.
Cappella de SS. Francesco, Girolamo.	b. 30.
Cappella della Madonna della Neue.	b. 52.
Cappella della Croce.	b. 42.
Cappella dell'Assunta.	b. 25.
Cappella dell'Annuntiata.	b. 20.
Cappella di S. Maria Maddalena.	b. 35.
Cappella di S. Michel Archangelo.	b. 20.
Cappella di S. Gio: Battista.	b. 15.
Cappella di S. Anna.	b. 18.
Cappella di S. Egidio.	b. 55.
Cappella di S. Gio: Battista in S. Francesco	b. 10.
Cappella di S. Clemente.	b. 20.
Cappella di S. Gregorio.	b. 40.
Cappella di S. Nicolò	b. 40.
Cappella della Trasfiguratione scudi	1.
Cappella di S. Gio Battista.	b. 45.
Rosario	b. 20.
Capella di S. Francesco	b. 6.
Compagnia del Confalone.	b. 70.
Compagnia del Santissimo Sacramento scudi	1. b. 20.
Compagnia della Misericordia.	b. 45.
Compagnia dell'Assunta.	b. 20.
Compagnia del Rosario.	b. 50.
Consolazione.	b. 35.
Hospitale.	b. 90.

179-6-102

BAR-

191-52

95

BARBARANO.

La Chiesa Colleggiata di Barbarano cioè *figi' 6. 52-*

Arciprete scudi.	2. b. 70.
Primo Canonico scudi.	2. b. 80.
Secondo Canonico scudi.	1. b. 25.
Cappellano del Rosario.	
Cappellano nella Chiesa di S. Angelo	
Cappellano della Compagnia del Giesù	
Cappellano della Compagnia della Disciplina	
Compagnia del Santissimo Sacramento scudi	1. b. 50.
Compagnia del Rosario scudi	1.
Compagnia del Giesù.	b. 65.
Compagnia della Desciplina scudi	2. b. 30.
Fabrica di S. Maria.	b. 65.

B I E D A.

Arciprete scudi.	3.
Canonico	b. 90.
Cappella di S. Antonio	b. 25.
Compagnia del Santissimo Sacramento.	b. 60.
Compagnia del Confalone.	b. 60.
Compagnia del Rosario.	b. 65.
Hispitale.	b. 50.

B A G N I A.

Primo Curato scudi.	1. b. 25.
Secondo Curato scudi.	1. b. 25.
Terzo Curato scudi.	1. b. 25.
Compagnia di S. Giouanni scudi.	3. b. 35.
Compagnia di S. Antonio, & Roccho scudi	1. b. 15.
Compagnia di S. Carlo scudi.	1.
Compagnia del Santissimo Sacramento.	b. 90.
Compagnia del Rosario.	b. 80.

MON-

1221-02

Arciprete scudi.	6.
Cappellano di S. Maria della Caua.	3. b. 70.
Cappellano.	b. 40.
Compagnia del Santissimo Sacramento scudi	1. b. 5.
Compagnia del Rosario scudi.	1. b. 75.
Compagnia di S. Croce scudi.	1.
Compagnia di S. Giovanni scudi.	5.

VIANO.

Arciprete scudi.	2. b. 40.
Primo Clerico scudi.	1. b. 30.
Secondo Clerico scudi.	1. b. 30.
Terzo Clerico scudi.	1. b. 30.
Cappella di S. Orfo.	b. 8.
Cappellano.	b. 37.
Compagnia del Santissimo Sacramento.	b. 12.
Compagnia del Rosario.	b. 25.
Hospitale.	b. 20.

CIVITELLA CESIS.

Arciprete.	2. b. 50.
Compagnia del Rosario.	b. 90.

ORIOLO.

Arciprete scudi.	2.
Cappella di S. Gregorio.	b. 80.
Cappellano.	b. 50.
Compagnia del Santissimo Sacramento scudi	2. b. 25.
Compagnia del Rosario.	b. 65.
Compagnia di S. Carlo.	b. 20.
Curato di S. Giovanni di Bieda.	b. 75.

DE

259-39

INDEX
CAPITVLORVM.

B aptismi Sacramento	praecepto, consuetudine	
pag.	vel deuotione.	6
Bonis Ecclesiasticis.	30	Laicorū peculiaribus vi-
Casus Reservati.	13	tij's coercendis.
Casū Congregationibus		Locis pijs, Hospitalibus &c.
& collationibus	27	Ludi magistris.
Concionatoribus, & con-		Matrimonij Sacramento,
cionibus.	4	Ceb. meretricibus, &
Cōfirmationis Sacramēto.	12	Lenombus.
Cōfraternitatibus, & locis		Missarū celebratione, &
Pijs.	32	Officio Sacrifa.
Decreta Generalia.	40	Monialibus.
Ecclesijs earūq. possessio-		Observandis in Tribunali
nibus, cultu, & g'dibus		Episcopali.
Canonicalibus.	29	Ordinis Sacramento.
Eucharistij Sacramento.	14	Parochis, & Animarum
Examinatoris Synodales.	41	curatoribus.
Festorū ac Sanctorū dierū		Poenitentia Sacramento.
celeb. & obseruantia	6	Processionibus
Fide Catholica magica		Regularibus & Exemptis.
Arte &c.	2	Sacramentorū, administra-
Funeribus Exequijs, &		tione in genere.
Anniuersarijs.	23	Seminario.
Horis Canonicis, Choro,		Taxa fori Episcopalis.
& punctationibus.	22	Taxa pro Seminario.
Indices Synodales.	41	Vita & honestate Clerico-
Kalendariū festorum, ex		rum.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

A.

- A**dministratores Confraternitatum non licere bona
quacumq. ipsarū, confratribus, propinquis, aut Coniū-
Elis locare, vel vendere. pag. 32.
Administratores Montium Pietatis conuertentes sine licentia
Apostolica, illorum pecunias in alios vsus &c. in Excoḿu-
nicationem Santissimo reseruatam incurrunt. ibidem.
Adulti non debent accedere ad Sacramentum Confirmationis
nisi prius Confessi, vel saltem contriti. 12.
Ædes Canonicales laicis non locandę 29. & pena idem præscri-
bitur de alijs aibus Ecclesie contingens. ibidem.
in ipsam & siles, criminosi, vel damnati, non retinendi,
ibidem, & sub qua pena. 30.
si huiusmodi homines in eas sese inferant, Episc. Cōmonēdus.
Altarium Tituli absq. licentia nō, immutandi, nec noua Ima-
gines in ijs apponenda pagina. 30.
Anniversaria in Ecclesijs Monialium, non celebrāda, nisi de-
scripta in Tabella, & in obitu Monialium. 35.
Anniversaria Cleri in Cathedrali celebranda, antequam inco-
bentur, duo signa Campana maiori præcedant, alterum cir-
ca Eleuationem post dimidium hora alterum. 25.
Apotheca dum sacra Concio habetur claudenda. 4.
Archipresbiteri, inuigilare debent in rebus ad fidem spectanti-
bus. 2.
Audientes publicationes pro Matrimonio cōtrahendo sub Ex-
com. pana impedimenta si que sint reuelare tenentur. 16.

B.

- B**eneficiati omnis intra mensem tenentur conficere inuen-
tarium bonorū omnium sus Beneficij & Vicario tradere,
sub qua pena. 31.
Blasphemi denunciandi, & indulgentia conceditur eos reue-
lantibus. 3.
Bona Capitulorum singulis annis visitanda. 30.

Bona

- Bona Societatum Confratribus, aut Propinquis non venden-
da, neq. quomodolibet tradenda. 32.
Bona Ecclesiastica non alienanda. 31.
Bonorum Ecclesiasticorum appellatione que veniant ibidem.

C.

- C**adauera, violenta morte necatorum, sepultura non tra-
denda priusquam inspiciantur, neq. absq. licentia in-
spicienda. 24.
Camerarij Capitulorum exigere debent penas Missarum. 20.
Canonicatus, & Dignitates obtinentes, munera ipsis propria
obire tenentur, & sub qua pena. 22.
Canonici, munera Auctoritate Capituli ipsis demandata, non
debent renunciare & sub qua pena. 26.
que obseruare teneantur dum in Choro sunt. 23.
a Choro non possunt discedere, neq. ipsi neq. Cappellani Be-
neficiati: etiā Missę celebranda causa absq. Prefecti licentia,
& sub qua pena ibidem.
in Choro notabili temporis spatio confabulantes mortaliter
peccant Dum in eodem sunt, venienti Canonico debent as-
surgere. 23.
Casuum congregationibus interuenire. 27.
Morientes expensis Capituli in quo erant Canonici sepe-
liendi. 24.
Officium pro ipsorum anima postero die non impedito cele-
brandum ibidem.
Cappellani Monialium possunt celebrare missam de Santo
vel Santa de quibus Moniales officium recitant, sed cum
Missali Romano de Comuni &c. 37.
Casus Reseruati, qui sint. 13. & 14.
Cera in funeribus quomodo dividenda. 25.
Chori Prefecti debent inuigilare, vt diuina officia deuote re-
citentur, & delinquentes, mandare vt puniantur. 22.
Non permittere, vt dum diuina officia in Choro habentur,
parua Missa celebretur per eos qui choro inseruire tenentur
nisi ex necessitate. 22.
Clerici frequentare debent sacras Conciones. 4.
Non debent esse litigiosi. 25.
inhibetur litigare, in alio præter quam in foro Episcopali &
sub qua

sub qua pena ibidem.
in profanis negocijs se exercere. 26.
pro a ijs non possunt fidei tubere, nec bona sua obligare nisi ex
licentia ibidem.
Choraeas ducere, laruatos incedere, arma deferre prohibentur
 & sub quibus penis ibidem.
Ad sacrum Præbiteratus ordinē non admittentur nisi for-
mam Bapt. Absolutionis & Rubricas Missalis nouerint. 10.
debent interuenire casuum Collationibus. 27.
absq. licentia non debent accedere ad Monialium Monaste-
ria. 34.
Clerus totus Viterbien: adesse debet dum Emin. Episc. solem-
 niter celebrat, & pena contra delinquentes 5.
Concionatores non debent absq. speciali permissu, in Ecclesijs
 Monialium sermones habere 4.
Concubinarij eorumq. pena 17. & 18.
Confessarij, diebus festiuis confessiones audientes, superpelliceo
 & Stola debent esse induti. 12.
in priuatis & ibus confitentibus audire nisi ex necessitate aut
de licentia, ibidem.
Mulieres vero non infirmas extra Ecclesiam audire pro-
hibentur. in Ecclesijs autē nisi post solis ortum, & ante occa-
sum. ibidem.
Pecuniarias aut Missarū penitentias, sibi vel proprijs locis
applicandas nō iniunagant etiā si Regulares sint & sub qua
pena. 13.
Attestationem Confessionum, ijs tantum concedant qui vere
confessi fuerint sub exom: lata s. pena. 13.
nullo casu possūt uti scicētia rei in cōfessione habitę ibidem
incertorum rest. tutionem absque Episcopi licentia non debēt
facere. 13.
tenentur assistere singulis festis de mane, & in profestis post
vesperas. 12.
Confratres Societatum funera associātes nisi crucem portent,
 fices deferre non debent; eamq. deferentes, duas tantum
 habere permittitur. 24.
Vocati ad funera nequeunt sub pena iuterdicti ingredi do-
num defuncti absq. Parochi licentia 25.

Non

Non possūt confirmare officiales ultra annum sine licētia 33
Confraternitatū Officiales, administrationis rationem redde-
 re tenentur Deputato Eminentis. ibidem.
Tabulā conficere Empiteusum, legatorū aliorūq. reddituū
& assigere in loco ubi Congregationes celebrantur. 32.
librum peculiare habere in quo notentur omnia, quę in con-
sultationem venient. ibidem.
negotia grauiora secretis suffragijs deliberare sub qua pe-
na. 32.
in earumdem & dibus, aliquod signum distinctiuum appo-
nere. 39.
Pueros ante 15. annū expletum in Confratres recipere non
debent. ibidem.
Confratres Societatis Mortis, quę seruare tenentur in deserē-
 dis corporibus intra Ciuitatem. 25.
Constitutiones, & decreta in alijs Diocesanis Synodis edita
 confirmantur & quomodo. 40.
Criminosi & suspecti ad Sacrā Communionem nō admittendi
 nisi prius constet de eorum Confessione. 15.
 D.

Decreta quibus excommunicationis pena nō est adiecta non
 obligant ad peccatum mortale nisi aliter in iure statua-
 tur vel ex transgressoris contemptu &c. pagina. 40.
Diaconi, & Subdiaconi in Ministerio aeficientes puniendi, &
 qua pena. 20.

E.

Eucharistia sacramentum, quomodo ad infirmos deferendū,
 tam in vrbe quam extra existen. 14.
Pueris doli capacibus in ultimo agone ministrandum. 15.
Examinatores Synodales, qui sint. 40.
Tam ad Ordines, quam ad Beneficia, non nisi idoneos ap-
probare debent, ibidem.
Exquis sine presentia & assistentia proprij Parochi non cele-
 brande. 24.
Nec ante auroram, nec post serotina crepuscula absq. licen-
tia. ibidem.
Exrema Vñctio sensibus adhuc integris recipienda. 18.
Pueris Sacramenti penitentię capacibus, danda, ibidem.

Festa

P.

Festa que sint seruanda, ex precepto, Consuetudine, vel deuotione 5. In ijs Tabernę, vulgo, Bestole, non aperienda nisi hora precepta; & sub qua pena 29.
 Fides Catholica ab omnibus inuolabiliter retinenda. 2.
 Frequentantes Monialium Monastria absq. legitima causa mortaliter peccant & qua pena puniendi 34.

H.

Habitus Clericalis non deferendus, nisi de licentia, & post tonsurā collatam. 14.
 Heres Beneficiati apochas & instrumenta, ad beneficiū spectā successorī consignare debet, & sub qua pena. 31.

I.

Ieiunia, que sint seruanda.
 Imagines sacre in altaribus absq. licētia nō exponenda 30.
 Imagines obscenę, dum sacre processiones habentur in publicū non debent exponi. 10.
 Impressores librorum quid obseruare debeant. 2.
 Indulgentia. centum dierum conceditur, memoriam passionis D. N. Iesu Christi pie, recolentibus singulis festis ferijs dñę paula ante nonam signum cāpanę datur. 22.
 Infirmorum consunēti, quid procurare teneantur. 18.
 Inuentarium suppellectilium Sacristię cōficiendum a Sacrista Maiori, & Minori, & sub qua pena. 20.
 Iudeis nō debent Christiani operam prestare, neq. cum eis cibū sumere neq. eos domi, detinere, & sub qua pena. 3.
 Iudices Synodales, qui sint. 41.

L.

Lici fidei rudimēta ignorantes, ad sacramenta, Penitentię Eucharistię Matrimonij non admittendi. 10. & 16.
 Nec ad leuandos a sacre fonte infantes, nec n. sacramento confirmationis Fueros ibidem.
 Loca pia debent habere librum, in quo notentur omnia, que in consultationem veniunt. 22.
 Locorū piorū officiales reddere debent rationē administrationis Deputato Emiss. elapso anno. 33.
 Ludi magistrī ad quid teneantur. 3.

Matri-

M.

Matrimonio assistere Sponsę Parocho competit. 16.
 Missa in aurora, in Cath. & reliquis Collegiatis celebran. 16.
 in Oratorijs laicorū non prius, quam Parochialis sit expleta ibidem.
 Missa celebrandi licentiam, ex teris, a quo tribuenda. 10.
 in libro Missarum falso scribens, quo ad earum celebrationem quam penam incurrant. 21.
 Missa pro defunctis Sacerdotibus ab alijs sacerdotibus celeb: 21.
 Monialium Prescēla, que obseruare debent. 34 & 14.
 Moniales, intra septa Monasterij non possunt quidquā depositi, aut custodia causa introducere. 31.
 in festis solemntioribus suarum Ecclesiarum plusquā viginti Missas habere, & sub qua pena. 35.
 Nulla ex ipsis ex peculiari deuotione festiuitatem in propria Ecclesia absq. licentia celebrare. ibidem.
 Tempore Iubiles non possunt aligere sibi confessarium, nisi ad Monialium confessiones tam approbatum, nisi aliter in Bulla disponatur. 35.
 Non possunt aliquid, etiam a se manuum labore acquisitum, absq. Prescēla licentia donare, & sub qua pena. 36.
 Earum Nouitię, omnino in Nouitiatu, & sub Magistra cura debeant permanere, & sub qua pena. 36.
 Auscultatrices munus suum diligenter efficere, & sub qua pena. 36.
 in morte alicuius monialis medietas pecunie, que in arca cōmuni reperitur, non excedens valorem scutorum decem, & ad ipsam spectans pro Missis celebrandis in suffragium illius anime erogari. 36.
 Tales Missę consilio Deputati, vel, Confessarij dispensada. ibidem.
 in Ecclesijs earumdē dum Cōcio habetur fores sint clausę 34.
 Monialium cappellani Missam celebrare poterunt de sancto vel sancta de quibus ipse officium recitant. 37.
 Puellis aduocationis causa in Monasterijs degentes, sericas vestes deferre non debent. 35. & pena.
 Prescēla sub precepto graui obedientię tenentur manifestare Deputatis delinquentes in constitutionibus. 36.

Mor-

Mortui non sepeliendi nisi elapso duodecim horar. spatio. 23.
N.

Notarij, sub excommunicationis pena tenentur notificare
infra duos menses à die publicati testamenti legata ad
pias causas Episcopo vel eius curia. 31.

Sub eadem pena Episcopo reservata non possunt delere vel
supprimere publicas scripturas ad Episcopalem Cancellariã
spectan. 39.

Instrumenta, quæ ipsi stipulati fuerint, sub eadem pena
infra decem dies in protocollum referant ibidem.

P.

Parochi eorumq. onus & officium &c. 27 & sequen.
Diebus Dominicis & festis solemnibus plebem sibi commissã
pascere debent salutaribus verbis 4.

Ruſticos & pueros fidei rudimenta docere. 10. & 27.
in sacramentorũ administratione Rubricas Ritual: Romani.
adamassim seruare. 10.

In collatione Baptismi infantibus Sanctorum nomina solũ
imponere. 11.

Curam per se ipsos exercere. 27.

Ad Egrotos etiam non vocati accedere ibidem.

Ad aliam Ecclesiam promoti Parochiales libros successorĩ
tradere & sub qua pena. 28.

Collectam inter comparochianos ad subleuandam, inopiam
pauperum infirmorum sua parochia facere ibidem.

Inuigilare erga infirmos precipue in Ul. agone exiteñ. 18.

Inquirere diligenter de moribus sue Parochie 27.

Laicos ignorantes fidei rudimenta à sacramento penitentie

Eucharistie & Matrimonij repellere; nec non ad leuandos

à sacro fonte infantes vel in sacramento confirmationis pu-

eros. 16.

Peculiaria laicorum & precipue plebis vitia eradicare 29.

Pueris doli capacibus in vltimo agone Sanctiss: Viaticum

& sacramentum extreme Vnctionis ministrare. 18. & 14.

Accedentes Viterbiũ Episcopũ, vel Vicarium generalẽ ad-

ire, exceptis Curatis, Balnearia non pernoctaturis. 28.

Criminosos à Sacra Communionem repellere. 15.

Preponere ne adulti ad sacramentum Confirmationis acce-

dant

dant ante confessionem vel saltem Contritionem. 12.

Infantes biennium non excedentes, ea pompa & impensa qua

eorum parentes voluerint, sepelire. 24.

Miserabiles personas gratis sepelire. 23.

Sub pretextu funeraliũ mortuos sepelire non differat. 24.

Quando coguntur vices suas alijs Sacerdotibus in matri-

monijs delegare, delegatio scripto debet apparere. 16.

Neque cuiusque metu aut gratia Missam debent anticipare

aut differre. 19.

Sub pena suspensionis tenentur bis in anno promulgare decre-

tum Sac. Concil. contra usurpantes &c. 31.

Parochus Sponsæ potestatem habet nuptias benedicendi. 16.

Pena certa ubi non est imposta intelligitur de arbitrio. 40.

Predicare nemo potest in Ecclesijs Monialium absq. speciali li-

centia 4.

R.

Regulares audientes egrotorũ confessiones tenentur eorum

Parochum certum reddere & sub qua pena. 33.

In eorum Ecclesijs non possunt admitttere exterum Sacer-

dotẽ ad celebrandum sine Dimissorijs sui Ordinarij. ibidem.

Admissi ad Concionandum in Ecclesijs Monialium non pos-

sunt loqui cum illis ex Decr. Sacr. Congr. Concil. 34.

Pecuniaris penitentias sibi ipsis vel locis ad se attinentibus

perfoluendas, neque penitentias Missarum à se ipsis vel suo

Monasterio celebrand: non possunt iniungere. 12.

S.

Sacerdos ante Missæ celebrationem Matutinum dicere te-

netur. 19.

Celebraturus, dum erit vestibus sacris inductus cum nemi-

ne colloquatur. ibidem.

Vestes quibus induitur, item vasa sacra corporalia &c. de-

bent esse munda ibidem.

Sacerdos Missam factururus, non solum vestes omnes sacras,

sed etiam vestem substantiam debet gestare talarem, & sub

qua pena. 21.

Tenetur celebrare in Altari in quo est obligatus ibidem.

Non debet diu differre celebrationem Missarum ad quas est

obligatus sub pena mort. ibidem.

O 3

Qui

Qui Missarum onus ad determinatam diem in Cath. non
 habent congruum est illas celebrent diebus Dominicis ibidem.
 Qui prescripta die cantare Missam tenetur, impeditus alii
 sui ordinis sacerdotem substituat, & sacristam admoneat
 sub qua pena. 20.
 Scribentes falso in libro Missarum, quoad eius celebrationē
 suspensionem à diuinis ipso facto incurrunt. 21.
 Sacerdotes singuli, Ciuitatum & Diœcesis, Defunctis sacer-
 dotibus tenentur pro illorum anima sacrificium offerre. 24.
 Dum Emin. Episc. Missæ sacrum, siue solenne, siue pri-
 uatum facit, alij sacerdotes celebrare inbibentur & sub qua
 pena. 20.
 Sacrista maior inuentarium conficere debet sacrarū suppel-
 liliū & successori consignare & sub qua pena. 20.
 Idem habere debet Sacrista Minor & sua manu subscribere
 ibidem.
 Sacristæ minoris onus & officium 19. & 20.
 Idem apponere debet vinū album tantū in Missis & sub qua
 pena. 19.
 Extraneos Sacerdotes sine litteris Dimissorialibus aut licen-
 tia Vicarij, ad celebrand: Missam non admittat. 20.
 Sponsi de futuro ante contractum Matrimonium commercium
 inter se habere prohibentur & sub qua pena. 16. & 17.

T.
 Testium Synodaliū nomina sunt descripta in schedula,
 penes Emin. existen. 42.
 Tituli altarium absq. licentia non immutandi. 30.
 Transgressores Synodaliū Constitut. nullo pretestu excusandi.

V.
 Vicariorum foraneorum, onus, & facultas. 38. 39.
 Debent inuigilare, vt Parochi suo satisfaciant muneri
 ibidem
 & vt sanctorum festiuitates obseruentur ibidem
 lites valorem scutorum trium non excedentes inter Clericos
 & seculares in causis ad forum Ecclesiasticum spectantibus
 prout iustitia suaferit terminare. ibidem.
 Causas criminales ad Curiam Episcopalem transmittere.

Errata

		Errata	Corrige
Pag.	Verf.		
9	13	Vmbellá	Vmbellæ
13	13	Confessione	Confessiones
14	11	Quoad vsurpantes bona Ecclesiastica &c.	seruetur dispositio Sac. Concil. Trid. sess. 22. c. vlt. de refor.
18	18	Ordineria	Ordinaria
21	11	talerem	Talarem
25	18	è Ciuitate	in Ciuitatem
29	6	etiam	quoq.
33	23	eius	ecrum
36	11	deliquerit	deliquerint
ibide	19	mediatas	medietas
37	17	Vitenbien	Viterbien
39	18	Papyo	Papyro
43	11	Expello	Ispello

DE EPISCOPIS VITERBII
 PROVINCIÆ PATRIMONII METROPOLIS
 SVMMA CHRONOLOGICA.
 PETRI CORETINI VITERBIENSIS.
 Ad Em.^{um} & Reu.^{um} D. Card. Brancacciũ
 Eiusdem Ciuitatis Antistitem .

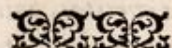

Eminentiss. ^{mo} & Reuerendiss. ^{mo} 99

D. CARD. BRANCACCIO

EPISCOPO VITERBIENSI

PETRVS CORETINVS.

Pura huius Viterbiensis Metropolis,
Eminentiss. Princeps, memoratu
digna, maiores nostri vel temporum
iniurijs, vel reipublica calamitati-
bus praepediti in tenebris obsolescere, ac
in ipsa vetustatis caligine deperire permis-
erunt, & ad posterorū notitiam haud peruenire studuerūt. Quā-
obrem vrbs ipsa quo nam tempore Episcopalem di-
gnitatem, & Ciuitatis nomen adepta fuerit, adhuc in
ignorantia ambagibus reuoluitur. Nonnulli quidē
id cursim attingere conati sunt: nempe Platina, Cia-
conus, Panuinius, Blondus, Sabellicus, Sigonius, &
alij: sed obscura quadam traditione allucinati (tanto-
rum virorum pace dicā) opiniones minimè veras,
tamquam ex fortuitis rumoribus natas, scripto prodi-
derunt; & Caestinum huius nominis Tertium Pon-
tificem Viterbium Ciuitatis titulo, ac Episcopatus
cathedra decorasse asseruerunt: cum antiquioribus

in utraque prerogatiua floruisse pro comperto habetur. Ego autem quid quid propterea assiduis lucubrationibus meis indagare potui, non ex aliorum vulgaribus colloquijs, siue relationibus, quae saepius falluntur, & plerisque decipiunt; sed ex antiquorum annalium publicorumque documentorum auctoritate in quibus inest certa veritas, patria vniuersali historia, non dum in lucem edita, Italico sermone compleui. Interea Verò, ut omnibus Viterbiensium Episcoporum series innotescat, Eminentiae tuae mandatis propius obtinendo, breui cathalogo cumulavi. Quod nomini tuo amplissimo, atque clarissimo, cuius hodie splendore splendidior haec lucefcit Ecclesia, tua fratris benignitate dicare non dubitavi. Ut agnoscas, Eminentifs Pater, & Domine, tantum ad singularem erga te meam obseruantiam, atque deuotionem accessisse, quantum ex virtute, prudentia, pietate, ac vigilantia, tibi dignitatis, ac auctoritatis est additum. Imbecillitatis ergo meae vires, animique alacritatem admittere digneris, dum Eminentiae tuae, humilime propensus, me addico. Viterbij Idibus Februarij 1640.

De

De Episcopis Viterbien. Summa Chronologica.

Viterbium Viterbij, quae merito Prouinciæ Patrimonij Princeps, & caput est, tum origine, tum rerum gestarum memoria (quid quid dicant alij) antiquissimam, atque nobilissimam esse, in huius patriæ vniuersali historia plenè probaui: illorum opinione de Cælestino III. prætenso tituli, & nominis, Episcopatus, & Ciuitatis, auctore, penitus reprobata. Verum enim uerò longè ante Cælestini ætatem Viterbium Episcopos habuisse ex veterum monumentis (luce meridiana clarioribus) expressè colligitur. Lelius namquè Viterbiensis in antiquis, & ferè consumptis Annalibus suis in pergameno exaratis, annis 1015. & 1036. Salutiferæ Natiuitatis Domini, duos Viterbienses Episcopos memorauit, licet nomina prætermiserit, & primis illorum literis dumtaxat indicauerit. In Annalibus quoque Ecclesiasticis Eminentifs. Baronij anno 1057. inter Episcopos, quos ipse suffraganeos Victoris Papæ secundij vocat, Viterbiensis quoque numeratur. Et in publicis deinceps eiusdem Ciuitatis, documentis vsquè ad Cælestini tempora plures nominantur Antistites Rodolphus scilicet, Petrus, Genfones, Ghothifredus, & Raynerius: ut etiam Vghellius in Additionibus ad Ciaconem sub Cælestino ipso Pontifice annotauit. Superiore verò tempore an, & quando Viterbijs Episcopos obtinuerit, non possum certò dicere: vrbs quidem vetusta erat. Et ne ex longinquo nunc ego occasionem disputandi præbeam, cum in generali historia obiectis satisfecerim, in processu SS. Valentini, & Hilarij sub Maximiano Imperatore, anno salutis 306. hic martyrij corona

corona exornatorum, Viterbium, quod eorum sacra corpora seruat, Ciuitas sub alio nomine erat, & metropolis: dicente codice illo: Demetrio ipsius Urbis, & finitimorum locorum proconsule. Et ultra Desiderij Longobardorum Regis Edictū, illius, atque Caroli cognomento Magni Romanorū Imperatoris tempestate, Anastasius Bybliothecarius, qui ea florebat ætate, Viterbiū in Chronologia Pontificum Ciuitatem anno salutis 774. appellauit. Idem affirmavit Beatus Rhenanus, & post eū V Volfgāus latius in libro de Migratione gentium. Idem referunt Antiquorum monumenta nostrorum. Credo equidem, nec vana fides, quod temporibus retroactis ante millesimum Salutis annum Ciuitas hæc nullius esset diocesis, nullū què præter summū Pontificem agnosceret Antistitem. Habetur enim ex supra memoratis Annalibus Lelij, Pontifices Ecclesiam huius Ciuitatis sub eorū, & Diui Petri protectione suscepisse, illiusquè pro tempore Archipresbiteros Episcopi vices delegasse. Quocirca eiusdem salutis anno 850. Lelius ipse institutum huiusmodi recensendo Bertrandū, & anno 875. Gerardū Cathedralis Viterbien. Archipresbiteros D. Papæ Vicarios nominauit. Quæ quidem cōsuetudo ab Innocentio 2. & Alexandro 3. Summis Pontificibus in eorum Bullis repetita videtur. Idem Institutum veritati consentaneum esse tradidit quoque Dominicus Biācus Viterbien. qui antiqua omnia huius Ciuitatis documenta excussit, & præ manibus habuit, quorum pars hæredum ignauia periit. Nec in contrarium pro Diocesi Tuscanellæ allegari possūt cōsecrationes Viterbij, vt præteditur facte anno 1080. à Gisberto quodam Episcopo Tuscanen. & anno 1161. ab altero eius successore: quoniam temporibus
illis

illis, ex probatis, Viterbienfis Ecclesia suos obtinebat Episcopos, & per accidens vacante sede, vel absente Episcopo Viterbien. Tuscanensem, proximiorē, ea de causa accersitū fuisse dubitari nullo modo potest. Et cum prædicta vera sint, idem Cælestinus non inquam Viterbium Ciuitatis nomine, & Episcopatus titulo decorauit, vt scriptores illi incogitanter tradiderunt; sed cū vrbs antiquissima esset, & Antistites haberet, ad eius Episcopalem sedem Ioannem Cardinalem, anno 1193. promouens, Episcopatu suo Tuscanensem, Bledanā, & Centumcellensem Ecclesias, eorum iam Episcopis destitutas vniuit, & aggregauit. Id affirmant monumēta nostra, & clarissimè probatur ex bulla Cælestini V. cōtra Tuscanenses, tunc inobedientes, edita, Theatæ x. Kal. Nouembris, Pontificatus anno primo. In diocesi vero Viterbienfi Episcopatus ante vnionē prædictā, vt antiqua monumēta testātur, hæc oppida cōtinebantur. Ferentū, Balnearea, Palenzana, Surianū, Altetū, Althia, Corbianū, Vicū, Cornienta, Viturclanū, Canapina, Florētīnū, Marta cū Insula sua, quorū magna pars nūc diruta videtur. Verū quia hæc, & alia in vniuersali historia nostra omnino cōprobauimus ad Episcoporū seriē, & Chronologiam in nomine Domini transeamus.

B. Episcopus Viterbien. 1.

CVM nullus Episcopus reperiatur antiquior illo à Lelio nostro in suis scriptis per primā eius nominis literam B. indicato, ab eo chronologiam exordiemur. Is enim, vt ibi legitur, anno Domini 1015. Clerum suum immoderatè præter morē viuentem, vniuerso illius Conuentu habito, reformauit, & contra factiosos

fos Viterbij nobiles libertatem Ecclesiæ, ac rei publicæ perturbantes, populi confectaneus insurrexit.

G. Episcopus Viterbien. 11.

Hic ex supra memoratis Lelij Chronicis, vnica pariter eius ignoti nominis littera enunciatus Episcopus anno 1036. in Ecclesiæ perturbationibus, ob schisma Pontificum, partes Benedicti noni sectabatur, populumquæ suum in illius fidem opere, & sermone, illiciebat.

Incerti nominis Episcopus Viterbien. 111.

Inter Tusciæ Episcopos Victoris Papæ 2. suffraganeos, Eminentiss. D. Card. Baronius in suis Annalibus Ecclesiasticis, anno 1057. Nepefinum, Sutrinum, Ciuitensem, Hortanum, Balneoregiensem, Vrbeuetanum, Viterbiensem, Castrensem, & alios nominat: non autem indicat quis fuerit Episcopus ille Viterbien. nec aliunde illius gesta habere potui.

Alius Incerti nominis Episcopus Viterbiensis. 1111.

In Chronicis Lelij superius allegatis legitur Episcopi Viterbiensem anno 1096. Urbanum Secundum, Pontificem Romam redeuntem Viterbij solenni ritu excepisse. At nomen Episcopi scriptoris incuria præmittitur.

Rodul-

Rodolphus Gattus Episcopus Viterbien. V

Rodolphus Viterbij Clarissima, ac vetusta Gattorum prosapia ortus, ad Episcopalem Sedem Sub Palchale II. erectus, Henrico V. qui Florentia Romam aduentabat anno III. obuiam Montemfiscionem vsq. processit; patriamquæ cum Ecclesia sua blandis precibus, ac eleganti oratione commendauit. Viterbium, deindè summo cum plausu ingressus Imperator, plura, & quidem memoratu digna, priuilegia Ciuitati cõcessit: teste Gothifredo Viterbien. in Chronicis suis. Rodolphus autem Episcopatu laudabiliter ad annu 1128. gessit; nam eodem anno in Archiuio S. Angeli in Vado Instrumentum ab ipso Episcopo confirmatum legitur; & illud ibi vidisse testatur Vghellius in additionibus ad Ciaconem sub Cælestino 111. Pontifice.

Petrus Episcopus Viterbiensis. VI.

Petrus patria Castrensis, anno 1128. Rodolpho mox vita functo in Episcopali Viterbiensi sede successus est ab Honorio 11. In libro pergameno S. Stephani huius Ciuitatis sub eodem anno, Petrum ipsum predictam Ecclesia consensum cuidam cessionis instrumento præstitisse legitur. Anno autem 1133. Innocentium 11. Pontificem, & Lotharium Imperatorè, Romam insimul contra Anacletum Antipapam, adeuntes, honorificè cum Vniuerso Clero Viterbien. excepit, & prosequutus est: vt ex chronicis Gothifredi superius enunciatis colligitur. Obijt anno 1142.

O

Azo

Aza Archipresbiter Proepiscopus.

VAcante Viterbij Episcopali sede, ob antedicti sui Pastoris obitum, Innocentius ipse Pontifex eodē anno 1142. Viterbiensem Ecclesiam in sua, & Diui Petri protectione suscepit, precibus Azonis Cathedralis eiusdem vr̄bis Archipresbiteri inclinatus; qui iuxta antiquam consuetudinem superius indicatam Episcopi vices gessit. In Archiuo cathedralis prædictæ diplomæ Pontificis propterea legitur Dat. Laterani 3. non. Aprilis dicti anni 1142. cui Gothifredus in chronicis astipulatur. Posterò vero anno mortuo Innocentio in schismate aliorum Pontificum; breuiquē Pontificatu Cælestini, & Lucij obuente, sedes ipsa Episcopalis Viterbij non nullis annis vacauit sub Azonis Archipresbiteri ministerio quod anno 1145. aduentu, & præsentia Eugenij Papæ 111. defecit.

Eugenius Pontifex Viterbij residens.

EVgenius Papa 111. cum primum Romæ creatus fuit, Romanorum dissidium, & peruicaciam effugiens ad Farsense monasterium se contulit, vbi consecrationis munere præhabito, Viterbium, Episcopali eius tunc sede vacante, cum tota Curia adiit, initio mensis Martij eiusdem anni 1145. ibiquē confedit. Rebus Ecclesiæ, & Ciuitatis compositis plures hic Episcopales, atq. Pontificales functiones celebravit. Ecclesiam præcipue S. Michaelis Archangeli 8. idus Maij, omnibus Cardinalibus, & Episcopis suis assistentibus, solenni ritu consecrauit: vt marmorea eiusdem Ecclesiæ inscri-

inscriptio indicat. Primam insuper Cardinalium creationem Eugenius Viterbij habuit. Inter quos fuerunt Bernardus Canonicus regularis Cōgregationis S. Fridiani Lucensis tit. S. Clementis; Iordanus Vrsinus Romanus tit. S. Susannæ; Rolandus Bandinellus Senensis tit. SS. Cosmæ, & Damiani, & Guido tit. Sanctæ Mariæ in Porticu. Audiuit quoquē Viterbij eodem anno Pōtiffex Episcopum quēdā Armenum Oriētaliū Ecclesiarū legatū, precesquē suas admisit. Quo quidem tempore non obscura ipsius Pontificis Sanctitatis indicia apparuerunt. Dum enim in Cathedrali huius Ciuitatis Ecclesia Rem sacrā perageret, instar solis radium, & colūbas descendentes, ac ascendentes super caput eius, vidisse affirmavit Armenus Episcopus; & ita refert Christ. Henriquez in Eugenij vita. Romam Pontifex deniquē redijt; ibique Natalitijs celebratis, cū Senatores cōtra eum seditionē concitarent, ineunte anno 1146. Viterbium reuersus est. Romani propterea comparato exercitu Ciuitatē ipsam obsederunt: at Eugenius interi valida Viterbiensiū manu stipatus, Senas versus iter habuit: indē ad Ludouicum Regem in Galliam cōfugit. Anno autem 1148. In Italiam reuersus, Viterbien. Ecclesiæ haud oblitus, Gensonem Episcopum ei concessit; & anno 1153. viam vniuersæ carnis ingressus est.

Gensones Episcopus Viterbien. 111.

Gensones Viterbien. patriæ suæ Episcopus ab Eugenio 111. anno 1149. electus, in publicis huius Ciuitatis monumentis sæpe legitur. Summum Adriano 1111. Pontifici obsequium præstitit, dum Viterbij permanfit: huc etenim cum tota Curia Adrianus ipse venerat

nerat in Natalijs anni 1154. vt Romanorū seditiones, ac insidias euitaret: vbi sequenti anno accepto nuncio Fridericū primum Imperatorem in Etruria peruenisse, & Romam tendere; celebrata Viterbij Santis. Resurrectionis Paschate tres Romanæ Ecclesiæ Cardinales legatos ei obuiam misit. Aduentante interim Imperatore, Pontifex de eius fide veritus Urbem ueterem circa initium mensis Maij profectus est. Prope Viterbium Fridericus Castra locauit: sed inita inter ipsum, & Adrianum per legatos concordia, vt in agro Sutrino conuenirent, illuc ambo accessere, & cum inde Romam in simul progressi fuerint, Pontifex imperij corona fridericum exornauit. Postero autem anno 1156. Adrianus in hieme Viterbium redijt, vbi rebus compositis, & finitimis Ciuitatibus in fide confirmatis, Romam iterū petijt. Gensones interea Viterbien. Episcopus munus suum summa cum laude gerebat. Anno 1160; Xenodochium S. Stephani huius Ciuitatis munificauit & euidam donationi ad illius fauorem interfuit. In libro pergamento eiusdem Ecclesiæ legitur super præmissis Instrumentum, quod celebratū dicitur, De mandato D. Gensonis Viterbien. Religiosi Episcopi. Aliud instrumentum sub eodem anno, de consensu ipsius Gensonis factum, in Archiuo S. Angeli in Vado uidisse testatur Vghellius super Additionibus ad Ciaconem in Vita Cælestini III. Graues nihilominus Gensones noster passus est calamitates, iminētibus maximè sub Alexandro III. Adriani successore Sedis Apostolicæ tempestatibus. Anno enim 1164. Alexandro fugato, & in Galliam moram trahēte, Lucae Guido Cremensis Cardinalis S. Mariæ in Transyberim Pseudo Pontifex creatus est, & Paschalis III. appellatus. Sequenti verò anno Fri-

no Fridericus Imperator Lucam veniens, Guidonem, quē vt Chrilli Vicariū immeritò adorauerat, Viterbisi adduxit: Sed Viterbienses, Alexandri legitimi Pontificis consecratos, atq. veros Ecclesiasticos, suafu Gensonis Episcopi, se declarantes, clausis ianuis, munitisque mœniis Ciuitatis ingressum Friderico negarunt. Quare indignatus Imperator urbem ipsam inuasit, & cruento Marte expugnauit. Gensones propterea iram eius effugiens in suo Episcopali Palatio, tunc respectu loci munitissimo, tutum se reddidit. Fridericus autem cum Antipapa Romam properauit, vt illum in Petri Sede collocaret: Sed exitiali Epidimæ morbo coactus Viterbium redijt: vbi Guidone cum Imperiali, cohorte relicto, ipse in Lombardiam transmigravit.

Paschalis Pseudo Pontifex Viterbij Residens.

GVido igitur Cremensis Paschalis III. nuncupatus Antipapa anno 1166. Viterbij, residens Gensone Episcopum, tamquam ei aduersantem, Episcopali dignitate abdicauit, & expulit: ipse verò tum Pontificatum Romanum, tum Episcopatum Viterbiensem præoccupans, omnes hic Ecclesiasticas functiones vsque ad annum 1169. celebravit. Tunc enim à Friderico Cæsare Romam accitus in Basilica S. Petri inglorius obiit, & Ioannes Vngarus Cardinalis schismaticus successus est Calistusq. III. vocatus.

Idem Gensones Episcopus.

Viterbienses interim Imperiale iugum, & Calisti Pseudo Pontificis munus ægrè ferentes, ab Alexandro

xandro legitimo Pontifice per litteras moniti, tam proprijs, quàm exteris viribus suffulti anno 1172. ab Imperatore, & Antipapa descuerunt, Imperialesq. cohortes expulerunt: accersitoquè Gésone eorum Episcopo Ecclesiæ suæ restituerunt. Post hæc autem Ferentenses, qui sub Viterbij ditione, eiusq. Episcopatus diocesi erant, ab vtraque iurisdictione, tamquam Friderici, & Calisti consecrati, se ipsos segregarunt; Sed bellum eis à Viterbiensibus comminatum pertimescentes, iterum se deuouerunt. Verum enim uero, iniquè contra Viterbium agentes, anno postero fidem prodiderunt. Quare nimium indignati Viterbien. aduersus eos dimicatio ad Ferentum vsquè maxima illorum clade prosequuti sunt. Ferentenses idcirco potius elati, quam depressi, ex prauis deteriores euadentes ab Ecclesia Catholica Romana, ne dum à Viterbiense, deficientes, hæresibus adhererent. Christum enim Saluatorem nostrum non hominem, sed Deum tantummodo confitebantur. Cum igitur ab Episcopo Gensone sæpius moniti mandatis eius obtemperare, & vera catholice fidei dogmata profiteri denegassent, excommunicationis sententiam contra eos Episcopus ipse promulgauit. Quamobrè Viterbien. tantorum scelerum iustissimi vindices anno 1173. comparato exercitu, ac in toto prælio, victisq. fugatis, atquè trucidatis hostibus, eorumquè opulentissimo oppido (Ferentum dico) obstructa obsidione circumsepto, illud tandem memorabili exitio, ferro, & flammis expugnarunt, diripuerunt, atq. desolarunt: vt monumenta nostra testantur. Locus ille adhuc vestigia seruat. Hac re permotus Fridericus, Viterbienses Imperij rebelles pronūciauit; illosq. propterea debellatos, Christianus Imperatoris in Italia legatus ditioni suæ subiecit. Gensones

verò

verò Episcopus vt Imperialium insidias euitaret ad Alexandrum Pontificem qui Tusculi tunc erat, confugit. sequenti autem anno Christianus ipse absolutionis priuilegium dicta de causa Viterbiensibus concessit quod legitur in Secretaria Communitatis, Datum fulginij Idibus Februarij 1174.

Calistus Pseudo Pontifex Viterbij residens.

Calistus deinceps Antipapa in Vrbe degens, de Romanorum fide veritus, Viterbium sub Christiani præsidio perrexit, vt se tutiorem redderet. Hic itaque residens, & Pontificis, atquè Episcopi vices iniquè gerens, vt populum sibi refragantem deuinciret à certis pedagogis vt aiunt, liberauit, pluribusquè beneficijs affecit. Non nulla alia, silentio potius prætermittenda, quàm memoriæ cōmendanda, egit Pseudo Pōtifex iste, dū Viterbij vsq. ad finē anni 1177. permanfit. Tunc etenim accepto nuncio inter Alexandrū 3. Pontificē, ac Fridericū Imperatorē, pacem, atq. concordiam, Venetijs initā fuisse, & Alexandrum ipsum summo cum plausu Romanam tendere, pænitentia, ne dicam necessitate, ductus, ad Pontificis pedes confugit, illumque, vt verum Christi Vicarium adorauit, & indulgentiam impetrauit.

Iterum Gensones Viterbien. Episcopus.

Rebus Italiæ compositis, sedisquè Apostolicæ calamitatibus omnium lætitia pacatis, anno 1178. Gensones Viterbien. Episcopus, ab Imperialibus, & Antipapa aliquamdiu fugatus, ad patriam Apostolicæ Sedi penitus addictam remeavit. Qui Ecclesiam suam

aposta-

apostaticis PseudoPontificum dogmatibus coinquinata, expurgata, prosperè, & laudabiliter indè vixit; & anno 1181. è vita migravit.

Alexander 111. Pontifex Viterbij residens.

PAulo post obitum Genfonis Alexander Papa 111. cum vniuersa Curia Viterbium aduenit, & illius Ecclesiam, suo tunc Antistite vacantè, in eius, & Diui Petri protectione suscepit. Bulla desuper ab eo expedita in Archiuo huius Cathedralis legitur, Dat. Viterbij Die 27. Iulij 1181. Die autem 15. sequentis mensis Iulij approbavit quoquè regulam S. Augustini Canonici S. Mariæ Nouæ eiusdem Ciuitatis; vt alia bulla docet in Archiuo prædictæ Ecclesiæ Dat. Similiter Viterbij die 15. Iulij Pontificatus anno 22. Antiqua Ciuitatis priuilegia confirmavit, & noua concessit. Inde Archipresbitero Maioris Ecclesiæ Viterbien. illius Episcopatu commendato, Romam reuersus est. Et ibi die 26. sequentis mensis Augusti vita functus.

Aegidius Archipresbiter Viterbien. Proepiscopus.

AEgidius Archipresbiter post Alexandri discessum, & obitum, Viterbien. Ecclesiæ iuxta consuetudinè antiquã loco Episcopi præfuit: cuius sedes sub eius ministerio pluribus annis vacauit. Nimirum temporibus illis vniuersa tumultuãte Italia ob factiones Ecclesiasticas, & Imperiales, omnes Ciuitates ad arma potius pro tutela propriæ libertatis, quam ad pietatem pro Ecclesiarum cultu ferebantur. Anno sanè 1184. Lucium 111. Pontificem Roma fugientem Viterbium accessisse

cessisse constat; sed cum de statu Ciuitatis, eiusq; Ecclesiæ prouisione cogitaret, ex causis prædictis abire coactus, Veronam petijt.

Gothifredus Tineosus Viterbien. Episcopus 1111.

GOthifredus patria Viterbiens nobilissima Tineosorum familia genitus anno 1184. patriæ suæ Episcopus electus est. Vir profectò fuit summæ doctrinæ, & eloquætiæ, ac in rebus agendis ætate sua facile princeps. Anno quippe 1111. Henricus v. Imperator Viterbiũ præteriens, & à Gothifredi consanguineis, illo tunc adolescente, iniuricè exceptus, grati animi causa, ac bona eius indole motus, eundem secum adduxit, atquæ Conrado filio suddidit. Hanc nactus occasionem Gothifredus, Platonica disciplina imbutus, sacrisque litteris instructus, Philosophus, Theologus, Poeta, atq; Historicus insignis euasit. Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, Chaldeæ, aliarumq; Barbararum linguarum quoquè gnarus homo. Nam ipse quinquaginta annorum, & amplius peregrinatione, terra, mariquè, orbem circumuagatus, omnes omnium bybliotheças excussit, moresquè expertus fuit: teste Basilio Ioanne Herol, qui eum summo opere laudauit. Sacris enim, & Secretis Conradi 111. Friderici 1. & Henrici vi. Imperatorum, diù Gothifredus honorificè vacauit. Anno sanè 1184. Lucio 111. Pontificæ Veronæ Concilium celebrandi causa existente, cù Friderico met illuc, & ipse, delatus, à Lucio Imperatoris precibus, Viterbiensis patriæ Episcopatum, obtinuit. Cumquè deinceps Fridericus circà Henrici Filij coronationem Pontificem austeriorem quam putauerat expertus esset, indignatus abiijt, quem Gothifredus,

fredus, non dum adepta Episcopalis cathedræ possessione, sequutus est. Defuncto demum Friderico, Gothifredus ipse Henrico filio, qui ad Imperij fastigium erectus fuerat, obsequiū, & officium, quod Auo, & Patri præstiterat, perfoluit. Cum enim nonagennarius esset, anno 1191. sub Cælestino III. Pontifice, cum eodem Henrico Imperatore, qui Romam petebat, Viterbitum profectus, in anno summam laude occubuit. Vniuersalem historiam à mundi exordio ad sua vsque tempora compilauit Gothifredus, quæ Basileæ impressa legitur: titulus est Pâtheon. Aliaquæ variarū rerum opera scripsit; quæ adhuc extant, cum quibusdam breuissimis patriæ annalibus. Viterbiensis Episcopus notatur à Raphaelè Volaterrano lib. 22. Antropol. In Aula publici Palatij nostri simulacrum illius cum hac inscriptione, conspicitur. Gothifredus Tineofus Viterbien. suæ patriæ Episcopus.

Raynerius Episcopus Viterbien. 1x.

Raynerius ignoti generis vir, anno 1192. Episcopatum Viterbien. adeptus est. Paulo post, mense Maij, sententiam ad fauorem S. Mariæ Nouæ huius Ciuitatis dixit: cuius instrumentum in Archiuo Cathedralis eius legitur, cum hac subscriptione. Ego Raynerius Viterbien. Episcopus huic Instrumento propria manu me subscripsi, & sigillo proprio communiui. Alia illius gesta nō tenemus; obiit enim postero anno 1193. dum Petrus de Vico Urbis Præfectus tyrannicè Viterbium occupauit. Cælestinus vero 1111. Pontifex eodem anno Urbem ueterè adiit, & comparato Ecclesiæ fidelium exercitu, contra Præfectum dimicauit, ac Viterbium,

terbium, ubi se muniebat expugnauit. Sic illo expulso ad Ciuitatem ipsam ueniens, solenni triumpho, ab uniuerso Clero, & populo receptus, ingressus est.

Ioannes Card. & Episcopus Viterbien. x.

Cælestinus in quâ anno 1193. Viterbij degens, Episcopalem eius Cathedram, tunc vacantem, contulit Ioanni, qui Cardinalis tit. S. Clemētis anno 1189. à Clemente III. prædecessore creatus fuerat: ut Panuinius, & Ciaconus affirmant: Falluntur tamen asserendo illum eo tempore Viterbien. Episcopum fuisse. Nam si antè annum 1189. vsquè ad 1191. Gothifredus, & deindè anno 1192. Raynerius Episcopatum gerebant, ut supra demonstraui, non poterat vno, & eodem tempore, Episcopus esse Ioannes, qui ultra annū 1193. superstes, Viterbien. Antistes appellabatur. Fuit reuera Cardinalis electus anno 1189. à Clemente, & anno deinceps 1193. Episcopus à Cælestino, prædefuncto Raynerio; ut documenta nostra testantur. Nec istū primum extitisse huius Ciuitatis Episcopum, quemadmodum iidem, & alij scriptores putarunt, ex probatis, ac ex antiquioribus Episcopis exhibitis, clarissimè patet. Cælestinus equidem Ioanni memorato, eiusque Episcopatu, eodem anno 1193. Tuscanensem, Bledanam, & Centumcellensem Ecclesias, eorum iam Episcopis destitutas, uniuert, & aggregauit: ut opportunè postea recensuit Cælestinus v. in bulla sua superius allegata. Quocirca sequenti anno 1194. in quadam Cælestini 3. bulla apud Moniales S. Mariæ in Campo Martio Urbis, Ioannes ipse sic subscribitur. Ego Ioannes Cardinalis tit. S. Clementis Viterbien. & Tuscanen. Episcopus,

scopus. quod nomen Tuscanen. nusquam legitur antè vnionem anni 1193. in alijs Viterbien. Episcopis. Eadè Ioannis Subscriptio etiam videri potest in alia Innocètij 3. bulla apud Ecclesiam S. Mariæ ad Gradus huius Ciuitatis. Cæterum Cælestinus eodem anno Viterbio recessit. Ioannes autem Cardinalis, & Episcopus Ecclesiæ suæ regimen opere, & exemplo laudabiliter gerens, Innocentium 3. Pontificem Viterbij excepit; qui illo, & quatuordecim alijs Cardinalibus assistentibus, die prima decembris eiusdem anni Ecclesiam S. Marci solenniter consecrauit vt indicat ibi tabula marmorea. In Natalitijs Innocentius Romam reuersus est; & sequenti anno absoluens Ioannem ipsum ab Episcopatu Viterbien. constituit eum Episcopum Albanensè, qui anno 1210. secundum Ciaconem obiit.

Raynerius 11. Episcopus Viterbienses xi.

Raynerius huius nominis secundus Episcopus Viterbien. anno 1199. ab Innocentio post Ioannis abolutionem subrogatur. Cui Consules huius Ciuitatis. suo, & Viterbien. Episcopatus commodo, ac beneficio studentes, anno 1202. Castra Balneareæ, & Palensanæ ad eorū Cōmunitatem pleno iure tunc spectantia nomine publico donarunt, atque concesserunt. Donationis instrumentum cum bulla confirmationis Innocentij 3. in Cōmuni secretaria seruatur. Anno verò 1206: Kal. Iunij Raynerius consecrauit Tuscanellæ Altare S. Blasij in Ecclesia S. Petri. Memoriam ostentant illius Ciues, in qua Raynerius Tuscanensis Episcopus dumtaxat afferitur: studio fortasse scriptoris; quia Raynerius in documentis Viterbij, Viterbien. Episcopus appellatur.

pellatur. Tuscanella sanè post vnionem Cælestini 3. nullos obtinuit particulares Antistites, sed cum Bleda, & Centumcellis Viterbiensem tantūmodo agnouit: ac ità præcipiendo declarauit Cælestinus v. in bulla sua superius enunciata. Verum de his alijs differemus: nunc ad Raynerium redeamus, qui post cōsecrationem prædictam Viterbium properauit, vt Innocentium 3. Pontificem aduenientem exciperet. Hic residens Innocentius cū Cardinalibus suis Ecclesiam S. Angeli de Monte Foliano Viterbien. diocesis sub eius protectione suscepit, ac plura bona, atque priuilegia eidem concessit. Bulla desuper Viterbij expedita die 27. Iunij eiusdem anni 1206. ab ipso Pōtifice, & Cardinalibus subscripta inter huius Cōmunitatis monumenta legitur. Eodem anno Romā redijt Innocentius. Raynerius autem anno 1208. nouem alijs finitimorum locorum Episcopis Tuscanellam aduocatis, dedicauit ibi Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Castello nuncupatam. Innocentio Pontifici memorato obsequētissimus fuit, Viterbij præsertim anno 1209. dum hic pluribus diebus cum tota Curia permāsit. Sub idem tempus S. Franciscus Assisen. vadique celeberrimus, Viterbium pertransiens summa deuotione veneratur. Leo, & Moricus Iuuenes Viterbienses Sancti hominis exemplo commoti eius vestigia sectantes inter electos socios suos, Coeliquè beatos ascribi meruerunt, Episcopum Raynerium interea quasdam Ecclesiasticorum controuersias componendi gratia, Cornetum accessisse constat: locus enim ille sub Viterbien. diocesi erat: vt insinuauit quoque Honorius Papa 3. in suo Diplomate Laterani edito 6. Kal. Martij 1216. Pontificatus anno primo. Vixisse creditur Raynerium ad annum vsquè 1222. In aliquibus porrò donationū instru-

instrumentis apud Archiuum huius Cathedralis sub annis 1220. e 1221. consensum suum præstitisse apparet. Anno vero 1222. Cælum extempore atra caligine per diem obumbratum circumcirca Ciuitatem Viterbij cruentos imbres effuxisse legitur. Quocirca Episcopus ipse vniuerso Clero, & populo suo conuocato solennem processionem egit, Diuinumquæ præsidium implorauit. Euentus deinde patefecit prodigium: quoniam dira bella tum externa, tum ciuilia ingenti hominum, pecorumquæ clade, sequentibus annis habuerunt Viterbienses. Externa potissimum cū Romanis; Ciuilia ex domesticis dissidijs exorta sunt. In duas nempe, factiones diuisi. feraciq; odio inter se se decertantes sæuas Ciuium cædes, domorum desolationes, deuastationes agrorum, & alia insani rancoris facinora tali furore perpetrarunt, vt domus ipsæ Dei, ne dum profana loca, foedo cruore polluerent. Quare eodem anno 1222. Episcopali huius Ciuitatis Sede, vt creditur, vacata, nullus Episcopus, aliusue Rector illius inter tot discrimina rerum reperitur vsque ad annum 1233. Quo ineunte, Gregorius Papa nonus miserabili statu Ciuitatis commotus duos suos de latere legatos Viterbiū misit; Thomam scilicet Cardinalem de Capua tit. S. Sabinæ, & Raynaldū Cardinalem Ostiēse. Qui diuturna bella Romanorum, & Viterbien. seruescentibus tunc armis, communi pace pacarunt, discordiasquæ Ciuium composuerunt.

Nicolaus Episcopus Viterbiensis. xli.

Gregorius itaque Pontifex, Viterbien. Ecclesiæ, sollicitus eodem anno 1233. absoluto Nicolao Episcopo

scopo Castellano ab Sede sua transfudit eum ad Viterbij cathedrā regendam: cuius translationis bulla à Gregorio Anagninæ edita 2. Nonas Octobris Pontificatus anno 7. in Archiuo huius Cathedralis extat. Sed tamen Episcopus iste, vel morte præuentus, vel pristinae illius Ecclesiæ restitutus Viterbij sedem in anno vacantem, reliquit.

Gregorius 1x. Pontifex Viterbij residens. Cum Mattheo Episcopo xlii.

Anno igitur 1235. Episcopali Viterbiensi Cathedrali vacante Gregorius Papa nonus Viterbium se contulit, vbi legatis Friderici secundi Imperatoris auditis Interamnam primum, inde Anagninam petijt, Romā redire vetitus à Petro Frangipane, qui Friderici partes sectabatur, Viterbium reuersus est, contra Imperatorē armato exercitu iturus. Hic itaque residens de statu Viterbiensis Ecclesiæ consulturus, Mattheum Episcopum illi constituit; qui de mādato Pontificis Episcopale Palatium nimis angustum ampliare desiderās, Hospitale inter illū, & Cathedralē Ecclesiam collocatū astulit, ac in Valle S. Antonij aliud simile cōstruxit, mediante permutatione domorum inter ipsum, & Canonicos d. Cathedralis: vt patet ex Instrumento in eius Archiuo 14. Octobris eiusdem anni 1235. Pontifex autem adhuc Viterbij degens excommunicationis sententiam promulgauit contra Catharos, Patarenos, Passaginos, Iosepinos, Arnoldistas, aliosq; Hæreticos, in bulla sua nominatos, edita Viterbij 6. Idus Nouembris Pontificatus anno 9. Confirmauit in super Monialibus S. Mariæ Rosarum (nunc S. Rosæ) ordinē S. Damiani paulo antefusse.

susceptum; ac illas regulæ S. Benedicti subiecit. Mandauitq. Mattheo Episcopo supra constituto, vt Moniales ipsas ab omni iurisdictione Episcopali tam temporali, quam Spirituali eximeret, & Sedi Apostolicæ immediate subiectas relinqueret; sicq. Mattheus exequutus est. Priuilegium desuper expeditum apud Moniales legitur die 14. xbris. eiuldem anni 1235. In vigilia verò Natiuitatis Domini Gregorius Ildibrandinum nobilem Viterbien. Romanorum confectaneum contra ipsum, rebellem declarauit; eiusq. turrim funditus dextrum præcepit. Romam inde reuersus est.

Idem Mattheus Episcopus.

Mattheus inquam Episcopus Viterbien. post Gregorij Pontificis discessum suam rexit Ecclesiã. Præter gesta cum eodem Pontifice, & supra enunciata, nil aliud de ipso Mattheo reperire potui. Anno quippe 1237. ineunte, Gregorius ipse Viterbium rediens plures hic celebrauit functiones nullã de Mattheo mentionem facta. Nempe nonis Aprilis bullam hic edidit de Stigmatibus S. Francisci, & 13. Kal. Iunij Bullam aliam de Prædicatione fidei, & Hæreticorum persecutione. Romanos iterum, & Viterbienses, arma sibi mutuo inferentes, conciliauit.

*Raynerius Capoccius Card. & Propontifex
Viterbien. Episcopus. x1111.*

Raynerius Capoccius, Patria Viterbien. clara, Capocciorum familia genitus: Maiores enim sui inter Viterbij nobiles primarios numerantur. Monasticam

eam Cisterciensium vitam elegit: qui doctrina, modestia, moribus, ac bonitate excellens, Abbas trium fontium constitutus est. Inde ab Innocentio 3. Decembris mensis 1212. Cardinalis tit. S. Mariæ in Cosmedin creatus, Sub Honorio 3. & Gregorio 9. Prouinciæ Patrimonij. Ducatus Spoletani, & Marchiæ Anconetanæ legatus, & Propontifex fuit. Episc. Viterbien. sede vacata, illã Gregorius Raynerio contulit, & curæ suæ commisit. Palatium habuit Viterbij, vbi nunc Monasterium Visitationis est: in quo anno 1240. Fridericum 2. Imperatorem hospitatus est. Anno vero 1243. cemetarium S. Mariæ ad Gradus Viterbien. ordinis Prædicatorum consecrauit, vt memoria tradit. Quam quidem Ecclesiam ad honorem eiusdem Virginis Deiparæ, à fundamentis extra Viterbij moenia construxerat, illamq. donauerat anno 1217. S. Dominico, Ord. Præd. Auctori, cui viuenti maxima familiaritate coniunctus erat. Hic etiã Ecclesias S. Petri de Castaneo, S. Mariæ de Paradiso, & S. Martini in Mōtibus, suis sumptibus erexit. Anno 1244. Viterbien. Ecclesiã, eiusque Episcopatũ resignauit; & anno 1252. Viterbij decessit. corpusq. suum, ante altare eiusdẽ Ecclesiæ S. Mariæ ad Gradus sepultus fuit.

Scambius de Scambijs Episcopus xv.

Scambius nobili Scambiorum stirpe Viterbien. ortus, patriæ suæ Episcopus anno 1244. ab Innocentio 4. electus est. Ipse sub electi nomine vocatur ab Innocentio ipso anno 1246. in bulla sua, dicens. Dilectus filius noster magister Scambius Viterbiensis electus, Et ita in alijs scriptis legitur. Tunc in desertis Viterbij montibus ad tertium ferè lapidem Albus Eremita florebat,

Q vitæ

vitæ austeritate, morumquæ sanctitate celebris. In reposito quodam antro plerumquæ degebat, ac orationibus, & vigilijs frequenter vacabat. Raynerij Capoccij Cardinalis Viterbien. coetaneus, atq. familiaris erat: cuius intuitu ab Innocentio Papa 4. Cardinalis, & ipse creatus est, die 24. Decembris 1244. vt legitur in Chronicis. S. Mariæ ad Gradus huius Ciuitatis: vbi sepultus. Hunc etiam Viterbiensem fuisse fas est dicere; Lancelottus namque noster in Chronicis sub anno 1212. ait ea tempestate Viterbij Sanctum vixisse virum, nomine Album, qui Hospitalibus inseruiebat; & pænitentiam omnibus prædicabat. Verum prauis Ciuitatis moribus offensus vicinum montem ascendit, & ibi vitam eremiticam admodum iuuenis egit. Sub idem tempus eodem Innocentio Pontifice à Friderico Cæsare fugato cum Cardinalibus suis, Ciuitas Viterbij, quæ pro Apostolica Sede custodiebatur, ab Imperatoris exercitu obsessa, ob hostiles incurfus, nefarias cædes, crebraquæ incommoda, auxilijs omnino destituta, viribusq. lassata, ac bello non modo, tunc imminente, verum etiam fame, atque peste plurimum oppressa, in calamitatibus suis, ineunte anno 1247. miserrime succubuit. Inopia nanque, morbo, & armis plerisque confossis tristes vndique audiebantur vlulatus, ac atræ mortis imagine videbantur. Illi vero, & quidem pauci, quibus exitialia mala pepercerunt, ciuitatem ipsam destituerunt: quorum non nulli in Castro Palensanæ ad secundum ferme lapidem, cum Scambio Episcopo, qui eos in tot, tantisque miserijs consolabatur, tutati sunt, ac annonam hinc inde cõquisuerunt: reliqui autem Vrbeueterem adiuerunt. Viterbio interim à Friderici exercitu capto, illoquæ à cadaueribus expiato, ciues omnes ex-

torres

torres ad reditum coacti, derelictas sedes eodem anno, adueniente vere, inhabitauerunt. Præterea de Scambio Episcopo ultra annum 1251. nulla mentio: tunc enim 15. Kal. Iulij in publicis quibusdam actis Canonicorū S. Mariæ Nouæ in Cathedralis Archiuio legitur decretum eius. Postero anno 1252. ex noua Successoris electione illum occubuisse credendum est. His temporibus floruit B. Soldanerus Viterbien. ord. S. Francisci, qui exactæ religionis erat, & pietate summa erga pauperes, atq. ægenos præstabat

Alferius Episcopus Viterbien. xvii.

Alferius ab Innocentio 4. ad sedem Viterbij Episcop. per obitū Scabij vacatē, assūptus est. Eodē suæ assūptionis año Diocesanā Synodū Viterbij celebravit, & nō nullas sãciuit cõstitutiones, quas deinceps anno 1254. moderatus fuit. Plura Archiuij S. Laurëtij, & Cõmunis Viterbii documēta nomē eius recēsent ad annū vsque 1257. sequentibus vero annis Episcop. iurisditio aliquandū tacuit. Nimirum Põtifices Viterbium Apostolicam Sedem transtulerunt: ibiq; confederunt; & oriente Sole stellas euanescere opere precium est. Paulo ante Albus Cardinalis antedictus hic obierat, & in Ecclesia S. Mariæ ad Gradus apud altare maius prope corpus Raynerij Cardinalis cõciuis sui sepultus fuerat.

Alexander 1111. Pontifex Viterbij residens.

Alexāder 4. Anagninus ex Comitibus Signiæ, Raynaldus Cardinalis Episcopus Ostiensis antea vocatus. Neapoli die Natiuitatis Domini, per obitum Innocentij 4. Sūmus Pontifex eligitur. Tumultuante subinde Italia ob factiones Ecclesiasticas, & Imperiales,

Q 2

quas

quas Guelfas, & Ghibellinas appellabant, Romanorum quæ dissidia moleste ferens Anagniam se contulit: inde cum tota Curia Viterbium venit, anno 1257. Hic enim pro loci commoditate ad seditiones Italiæ componendas sedem habere statuerat. Palatium sibi elegit apud S. Franciscum, vbi nunc Coenobium eiusdem ordinis est. Functiones autem suas in Cathedrali S. Laurëtij Ecclesia plerumquæ celebrabat. Plura enim Viterbij annis 1257. & 1258. gessit Alexander: vt bullæ testantur ibidem editæ. Ecclesiam præcipuè Sæctissimæ Trinitatis ordinis Eremitarû S. Augustini, omnibus Cardinalibus suis assistentibus die 7. Ianuarij. 1258. Solenniter consecrauit. id porrò indicat lapidea tabula ad Ostiû ipsius Ecclesiæ. Sexta vero die Martij Rosa Virgo Viterbiensis Sanctitate insignis, ac innumeris clara miraculis obdormiuit in Domino. Cuius corpus Põtifex, ne tumultus deuotionis causa fieret in populo, clam Sepelliri iussit. Vltima Dominica Aprilis Ecclesiã pariter S. Mariæ ad Gradus ordinis Prædicatorum S. Dominici extra moenia eiusdem Ciuitatis Viterbij consecrauit. Ante fores illius memoria in Tabella marmorea cernitur. Benignè itè erga Viterbienses agens exemit, & liberauit eosdem à solutione vectigalium apud Montemfiscornem, & Portum Corneti: Extat bulla sua data Viterbij 18. Augusti 1258. In vltimo Consistorio hic habito die 10. Septembris eiusdem anni quosdam fidei articulos declarauit, vt in suo diplomate legitur. Anagniam deinde petijt. Cum autem Palatium S. Francisci nimis à Cathedrali distaret, & angustû esset, Raynerius Gattus Viterbien. generalis Capitanus, Pontificum commoditati, ac patriæ splendori studens, Alexandro absente, Episcopale Palatium amplificauit, & in decetio-

cetio-rem formam redegit: quod Palatium Papale dictû fuit: vt in eius vestibulo lapidea tabula tradit. Absoluto noui operis ædificio, Alexander anno 1260. Viterbium cum tota Curia reuersus est; ibiquè residens Sacræ Virginis Rosæ Viterbiensis post decimû octauum sui obitus mensem tres in matutinis visiones habuit. Cuius eloquio monitus, eius corpus ab æde S. Mariæ de Podio die 4. Septembris eiusdem anni, ad sui nominis Monasterium, solenni pompa transtulit, ac Virginem ipsam, pluribus præcedentibus miraculis, sanctam esse, vniuerso astante Clero, & populo, declarauit. Anagniam postea Pontifex se contulit; & subeunte anno 1261. Viterbium remeauit: vbi die 25. Maij vita functus in Cathedrali Ecclesia sepellitur.

Urbanus 1111. Pontifex Viterbij residaens.

Post Alexandri obitum, Cardinalium, qui Viterbij aderant, discordia ultra tertium mensem noui Pontificis creatione protraxit. Venerat ad Curiam tẽporibus illis Iacobus Pantaleo Gallus, patria Trecensis Patriarcha Hierosolymitanus: cuius meritis moti Patres, vt eorum contentiones desinirent, die 29. Augusti 1261. eundem Pontificem elegerunt; qui Urbanus 4. appellatus est. Quarta verò die septembris in Ecclesia S. Mariæ ad Gradus consecrationis munus suscepit. Mense Decembris eiusdem anni primam Viterbij habuit. Gallos item prouocauit contra Manfredum Siciliæ Regem vniuersæ Italiæ infensum; illorumque exercitum duce Guidone Anthifiodorense Episcopo cepit, atquæ benedixit. Michaelis Palæologi Constantino-

tinopolitani Imperatoris, natione Viterbiensis, Legatū hic etiam audiuit cum litteris Cæsareis, quæ Viterbij extant Dat. Byzantij V. Idus Februarij. 1262. Richardum Episcopum Cicestrensem die 19. eiusdem mensis in numero Sæctorum adscripsit. Bulla Canonizationis, in Cathedrali Viterbien. habitæ, legitur 10. Kal. Martij Pontificatus anno 1. Fratres ordinis Prædicatorum, S. Dominici inquisitores, decima nona die Martij eiusdē anni elegit: vt in litteris Dat. Viterbij 13. Kal. Aprilis. Subinde Pontifex secunda Cardinalium creatione, hic habita, & Philippo ord. Prædicatorum Episcopo Viterbien. designato, Manfredi potentiam pertimescēs Urbem ueterem adiit; postmodū verò Perusiam se contulit: vbi sexto nonas Octobris 1264. vita functus est. Cuius loco Guido Grossus Gallus, patria Narbonensis, Cardinalis Episcopus Sabinen. licet absens eligitur, die 5. Februarij 1265. Erat enim in Anglia Sedis Apostolicæ legatus. Cardinales autem misso ad eum nuncio Viterbium accefferunt.

*Clemens 1111. Pontifex Viterbij Residens. Cum
Philippo Episcopo xv11.*

Guido in quā Card. Sabinen. Clemēs 4. vocatus ex Anglia rediens in itinere nunciū suæ assūptionis accepit: de Māfredi insidijs veritus, religiosi mendicantis habitu indutus clam Perusiam venit. Re cognita Cardinales illuc properarunt, ac honorificè Viterbium adduxerunt: vbi die 24. Februarij eiusdem anni 1265. cōsecrationis insignia recepit. Vir profectò fuit religione, pietate, sanctisq; moribus omninò laudandus: Viterbii sæpius conciones habebat, populūquē in fide catho-
lica.

lica confirmabat. Carolum Hierusalem, & Siciliae Regem, Romæ paulo ante à Cardinalibus legatis coronatum, hic excepit, Bullæ ab eodem Pontifice Viterbij emanatæ annis 1265. & 1266. gesta sua probat: postero verò anno 7. kal. Aprilis Pontificatus 1111. vt in eius litteris legitur, Heduuigem Poloniae Ducissā multis miraculis illustrem in Ecclesia S. Mariæ ad Gradus Viterbien. solenniter in Cathalogo Sanctorum retulit. Stephanum Vngarum Cardinalem Prænestinū Viterbij sub Clemente decessisse constat; ac vnicum tantūmodo Cardinalem Pontificem ipsum ibidem creasse. Cathalogus Cassinensium docet, Bernardum Silicet Anglerium Gallum eiusdem ordinis Abbatem, à Ciacone pretermisum. Temporibus illis S. Thomas Aquinas, ordinis Prædicatorum stella fulgens, atq. Christianæ Reipublicæ splendor, Pontificis mandato conciones publicas vniuerso populo Viterbien. habuit in platea S. Mariæ Nouæ: vbi suggestum adhuc lapideum estat. Nō nulla alia Clementem Viterbij egisse, tum diplomata, tum monumenta tradunt. Anno demum 1268. mense Septembris, die siquidem illa, qua Carolus Siciliae Rex Sedis Apostolicæ rebelles deuicit, dum in Cathedrali S. Laurentij Viterbien. Ecclesia Pontifex concionaretur, estasi raptus, Diuinoquē Spiritu afflatus, exclamauit, Ecclesiae hostes cæcos, fugatosq. fuisse. Die autem 28. Nouembris eiusdem anni in Domino, mundanis curis solutus, occubuit; & in prædicta S. Laurentij Ecclesia tumulatus est, corpus verò suum alio translatum videbimus. Cæterū de Philippo Viterbien. Episcopo (Clemente ipso sedente) nil memoratu dignum tenemus: legitur nomen eius dumtaxat anno 1267. in quadam Fratelli sui Vicarij Sententia, & anno 1267. in litteris

litteris Prioris, & Capituli S. Mariæ Nouæ. Post Clemētis ergo obitum decem & nouem Cardinales tunc uenientes Viterbij aderant. Sede interim vacante Iordanus Piruntus Cardinalis de Comitibus Terracinen. moritur: cæteri decem & octo nimium inter se discordes noui Pontificis electionem ad nonum vsque mensem supra biennium protraxerunt. Non dum enim Conclauis vsus inualuerat: porrò Cardinales Viterbij (vt alibiquoque consueuerant) in Cathedrali Ecclesia summo manè cōueniebant, & comitijs peractis ad eorum domicilia reuertebantur: ità quoque Panuinius, & Giacomus tradunt. Cum igitur anno 1270. die 25. Maij post decimum septimum vacationis mensem Cardinales ipsi, vna cum Philippo Galliæ, & Carolo Sicilia Regibus, Guidone Montisfortis Comite, alijsq; Principibus, qui paulo ante Viterbium venerant, vt noui Pontificis electionem accelerarēt, in eadem Cathedrali S. Laurentij Ecclesia conuenissent, Sacrumq; solenne celebraretur, Guido Montis fortis, diabolico spiritu ductus, in eleuatione Sāctissimæ Eucharistiæ, ense sacrilego euaginato, Henricū Cornubiæ Comitem, Henrici Regis Angliæ nepotem, qui & ipse reperiebatur in Curia, horribile dictu, transiit, trucidauit, ac in columis euasit. Tali, tantoque execrabili scelere permoti Reges Viterbio recesserunt, & ad propria reuersi sunt. Cardinales quoque rebus infectis abire cogitabant. Viterbienes autē suafu S. Bonauenturæ, qui tunc ibi degebat, duce Raynerio Gatto, Ciuitatis portis obseratis, & Cardinalibus ipsis in Pōtificium Palatium propè Cathedralē vt dicebatur, constructum, adductis, omnes ibidem die Pētecostes incluserunt: Sicq; Conclauis originem traxit, vt Panuinius etiam cum Giacomone affirmat. Ioannes in-

terea

terea Franciogia Card. Episc. Portuensis, quī nouū Monasterium apud Ecclesiam S. Mariæ de Paradiso extra Viterbij moenia iā erexerat, in Cōclauis existēs, Moniales ord. Cisterciens. primo loco introducendas nominauit, & litteras emanauit. Cæterum Raynerius Gattus Viterbij primarius Conclauis custos erat, ac alimentis necessaria Patribus quotidie subministrabat. Qui per uicaciores nihilominus facti ad alios sexdecim menses electionem prorogauerunt: quamuis Palatij eiusdem Cōclauis tectum Viterbienes iussu Raynerij detexerint: vt incommodo, ac tædio affecti electionem ipsam accelerarent. Edoctus fortasse Raynerius à Ioanne Cardinale Portuen; qui vt Papirius Massouius, & Panuinius referunt, ad sociorum discordiam exprobrādā Palatiū, in quo electio fieri debebat, tecto, & lateribus nudandum prædicabat. Quod sanè fabulosum atq; commentitiū non nulli existimarunt: sed vt veritas ipsa pateat, eiusdem Cōclauis diploma, Henricum inde Cardinalē Ostiensem infirmitate grauatū extrahendi gratia editum, & in huius Communitatis secretaria seruatum, ad uerbum registrare libuit.

Nos miseratione Diuina Episcopi Presbiteri, & Diaconi Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Infirmitati Venerabilis Fratris nostri H. Ostiensis, & Velletren. Episcopi fraterno compatientes affectu, vobis Alberto de Monte Bano Potestati, & Raynerio Gatto, qui pro Capiteo Viterbien. te geris, & Comuni Viterbien. tenore presentium, sub debito fidelitatis, quo nobis, & Ecclesiæ Romanæ tenemini, districte precipiēdo mandamus, quatenus cum idē Episcopus iuri, & voti sibi competentibus in electione Romani Pontificis renunciauerit eorū nobis quantum ad presentem vacationem dum taxat, volens, vt non obstantē eius absentia, sine ipso hac vice liberè procedamus, ad prouidendum Romanæ Ecclesiæ de Pastore rāsā habiturus, & gratam electionem seu prouisionem, quam

R de

*de Romano Pontifice absque ipso, & eius requisitione duceri-
mus faciendam, ac instanter petierit vobis mandari, ut de Pa-
latio, in quo sumus inclusi, ipsum permittetis exire, eundem
Episcopum de ipso Palatio statim egredi libere permittatis, nec
ipsum de cetero aliquatenus detineatis inustum. Datū Viter-
bij in Palatio discooperto Episcopatus Viterbien. 6. Idus Iunij.
Anno Domini M. CC. LXX. Apostolica Sede vacante.*

† † † † † † † † † † † † † † † †
Sigilla decem, & septē appensa in diplomate videntur,
& totidem in Conclauī adfuisse Cardinales, Ciaconus
ac alij tradunt: sed tamen, Henrico Cardinali Ostiense,
grauiter ægrotante, sigillum eius haud extitisse credide-
rim: cum decem & octo Cardinales documenta nostra
supputent; inter quos Ciaconus Bernardum Aiglerium
Abbatem Cassinensem non recensuit, à Clemente 4.
creatū, vt antea dicebatur, qui ad annum vsque 1282.
superuixit: ex Cathalogo sui ordinis. Raynerius Gattus
interea Conclauis custos diurnam Cardinalium per-
tinaciam non sine Christianæ Reipublicæ detrimento
expertus, ac totius Curiaē querelis coactus, quotidianū
alimentum ita demit, vt infra triduum præuio compro-
misso inter eos inito, Thealdū de Vicecomitibus Placē-
tinum Archidiaconum Leodiensem, extra eorumdem
Patrum numerum, & tunc in Syria pro Christi fide cō-
morantem, die prima septembris 1271. Pontificem
creauerint, & per nuncios Viterbium aduocauerint.

*Gregorius X. Pontifex Viterbij residens Cum
Philippo Episcopo.*

Gregorius itaq; summus Pōtifex electus, eiusq; ele-
ctionis nuncio accepto, ex Syria nauigio rece-
dens, Viterbium tandem appulit, Cardinales, Clerum,
atq;

atq; Prætorē cū Magistratibus, & Ciuibus obuiam ad-
fextum ferē lapidem habuit, à quibus mirificè comita-
tus 4. idus Februarij 1272. Ciuitatē ipsam triumphans
ingressus est. De Vaticano tot annis Pastore iuo orbato
summopere sollicitus, ibi consecrari voluit. Quia
propter S. Gregorij festo Viterbij solenniter celebrato;
rebusq; Ciuitatis compositis, Romam accessit, & die
24. Martij cōsecrationis insignia in Basilica S. Petri su-
scepit. Viterbium postmodum redijt. Ad Concilium,
deinceps in Galliam, quod Lugduni indixerat, iturus,
hinc abiit. Philippus interea Præsul Viterbiensis, post
Gregorij Pontificis recessum, Episcopatum piē gessit.
Anno lanē 1274. grauiter ægrotante in Castro Vici,
tunc Viterbien. diæcesis, Petro Vichio Urbis Præfecto,
qui ob multa facinora contra Sedem Apostolicā, eiusq;
statum perpetrata, damnatus, ac anathematizatus fue-
rat, Philippus eundem in mortis articulo constitutum,
paterna dilectione visitauit, & de illius salute cupidus,
præuia confessione, à Ioanne Archiepiscopo Baren-
se hic degente audita, absoluit. Concilio demum Lug-
dunensi resolutō, Gregorius Viterbium reuersurus in
Italiam aduentauit: cum autem Aretium peruenisset, ibi
lethali morbo correptus interiit 3. Idus Ianuarij 1278.
Aretij Petrus Ord. Præd. Cardinalis Ostiensis Pontifex
subrogatus est, ac Innocentius V. appellatus. Viterbium
inde venit; cui Philippus Episcopus controuersiam re-
tulit, tempore mortis Clementis 4. exortam, & inde
prorsus exasperatam, inter Canonicos Cathedralis, &
fratres S. Mariæ ad Gradus Ord. S. Dominici. Cū enim
Clemēris corpus in dicta Cathedrali repositum fuisset,
fratres Dominicani in eorum Ecclesia sepelliēdum esse
prætendebant. Innocentius maxima partium alterca-
tione

tione confusus, iudicium distulit, & Romam perrexit vbi ..... ad fauorem fratrum sententiam protulit. Corpus igitur Clementis ad Aedem prædictam Gradensem solenniter translatum fuit. Vbi paulo post comitia generalia totius ordinis celebrata fuere.

Adrianus v. Pontifex Viterbij Residens. Cum eodem Philippo Episcopo.

Innocentio Romæ prædefuncto, Othobonus Genuensis Flisca nobili familia ortus, Innocentij 4. nepos, & S. Adriani Cardinalis, Pontifex 4. Idus Iulij 1276. deligitur, ac ex tituli sui nomine Adrianus V. vocatur. Viterbium illico insignia consecrationis suscepturus cum tota Curia profectus est. De Caroli Siciliae Regis, ac Urbis senatoris inconstantia veritus, nuncios ad Rodolphum Imperatorem misit, ac illum in Italiam prouocauit. Magna se facturum pollicebatur, verum die 17. Augusti eiusdem anni, ante suum consecrationis munus Viterbij moritur, & in Ecclesia min. conuent. S. Francisci Sepellitur. Illic enim monumentum suum cum epitaphio patet.

Ioannes xxv. Pontifex Viterbij residens. Cum Philippo Episcopo.

Post Adriani obitum Cardinales Comitij in Conclauis habitis quinto vacationis die supra vigesimum 12. Septembris 1276. Ioannem Petrum Hispanum, patria Vlyssiponensem ex Prouincia Lusitaniae totius Christiani gregis Pastorem crearunt; qui Ioannis 21. nomen adeptus

adeptus est; & 21. Kal. Octobris corona, sacrisq. insignibus Pontificijs in Cathedrali S. Laurentij Ecclesia, exornatus. Legatos misit ad Palæologum Imperatorem Constantinopolitanum, vt pro missa in Lugdunensi Concilio seruaret, ac ad Reges Orientales, vt pacem inter eos contraherent, & contra saracenos arma pararent. Vicedominus interea de Vicedominis Placētinus Ord. min. S. Francisci Cardinalis Episcopus Prænestinus obiit, & in Ecclesia eiusdem ordinis tumultus est. Paulo post Simon Paltinerius Cardinalis S. Siluestri, & Martini diem pariter suum clausit extremum: cuius corpus in Ecclesia Cathedrali repositum fuit. Subinde Ioannes Pontifex nouum in Pontificali Viterbien. Palatio cubiculum construxit; & cum in eo dormiret, recentis contignationis repentina ruina oppressus, ac inde semiuius subtractus in septimo die, nempe 19. Maij 1277. Octauo sui Pontificatus mense occubuit; cuius tumulus cum epitaphio in Cathedrali Ecclesia cernitur.

Nicolaus 3. Pontifex Viterbij residens. Cum eodem Philippo Episcopo.

Patrum contentio mortuo Ioanne nouam successoris electionem ad sextum vsquē mensem, & ultra protraxit. Nimirum illi Conclauis forma posposita liberi extitere. Quare Viterbienses accersito Carolo Siciliae Rege, eius ope freti Cardinales in Conclauis de more incluserunt. Itā demum Ioannes Cardinalis Ursinus Romanus Pontifex creatus, & Nicolaus 3. vocatus est, die 25. mensis Nouembris 1277. Romæ consecrari cupidus cōsestium illuc accessit: sequenti verò anno 1278. Viterbium reuersus Ursinum eius nepotē Ciuitatis Praetorem

torem instituit, ac oratores Bononiæ audiuit, qui eandem Ciuitatem Apostolicæ Sedi subiecerunt. Instrumenti exemplum habemus. In Consistorio hic habito Euangelium Iudæis ad eorum conuersionem prædicari præcepit; & bullam edidit 3. nonas Nouembris anno 1. Pontificatus. Castrum In Monte Zuriano, tunc temporis Viterbien. comitatus, & diæcesis, ad septimum lapidem, quod nunc, variato vocabulo, Sorianum dicitur reformauit, ac arcem munitissimam ibi extruxit, nepotibusq. suis concessit: ædemque Sanctissimæ Trinitatis in proximo Luco erexit, ac illam Conuentui eiusdem nominis Viterbien. Ordinis S. Augustini subiecit. Præterea subeunte anno 1279. controuersia exorta est inter incolas Comitatus extra portam S. Sixti eiusdem Ciuitatis, & Parrochum ipsius Ecclesiæ, cui obedire denegarunt incolæ, & ad Pontificem recursum habuere. Philippus autem Episcopus Pontificis auctoritate illos Parrochiæ subiectos declarauit. Nicolaus inde amænitate Soriani; eiusque aeris salubritate allectus, año 1280. æstiuo tempore Viterbio illuc se contulit: ibique repentina morte correptus interiit. Corpus suum Romam translatum fuit. Eo defuncto, decessit pariter Viterbij Rubertus Kiluarbius Anglus ordinis Prædicatorum Archiepiscopus Cantuariensis Cardinalis Portuësis, & in Ecclesia S. Mariæ ad Gradus sui ordinis sepultus est. Cardinales tresdecim ergo, Sede vacante, Viterbij aderant: Comitij in Conclauis habitis, graue inter eos dissidium exoritur, ob Vrsinorum, & Anibaldensium factiones. Assistente tunc Viterbij Carolo Siciliae Rege, Richardus Anibaldensis Conclauis custos erat. Florebat eo tempore Ioannes Verreschius Viterbien. nobili Familia genitus, ordinis Prædicatorum S. Domi-

Dominici Magister, doctrina, virtutibus, ac vitæ Sanctitate nemine inferior habitus. Anno 1261. in Comitij Bononiæ celebratis pro generalis Magistri electione, hoc principale suæ religionis munus miraculose obtinuit. Postmodum vero à Nicolao 3. Pontifice vnâ cum Hieronimo Asculano generali Ministro ordinis S. Francisci, ad Reges Francorum, & Castellæ pacandos ablegatus in Patriarcha Hierosolymitanus eligitur. Ciaconus Ioannis patriam prætermittit: immo primo Ioannem, deinde Petrum de Parma anotat: Andreas verò Victorellus in additionibus, Ciaconem corrigendo, Ioannem Vercellensem vocat. Ioannem quippe tunc temporis ordinis Prædicatorum Magistrum generalem, Legatum vt supra missum à Nicolao Põtifice, & Patriarcham Hierosolymitanum electum, ex Chronicis S. Mariæ ad Gradus Viterbij, ac ex eiusdem Ciuitatis documentis, Viterbiensem fuisse constat. Abrahamus item Bzouius Polonus in Annalibus Ecclesiasticis tom. 13. fol. 840. Ioannem istum Episcopum Vercellensem, patria verò Viterbiensem declarat. Allegat, & sequitur Leandrum Hist. lib. 2. & Platum, siue Platonem dicas, in Annalibus Prædicatorum lib. 2. cap. 28. Cardinales ergo in Conclauis, vt præmittitur existentibus, post longum dissidium, virtutum, sanctorumque morum huius Ioannis nostri Viterbiensis haud immemores, anno 1280. mense Nouembris Pontificem quamuis absentem deligerunt, & Viterbium per nuncios aduocant. Re cognita Ioannes ad tantum se munus gerendum imbecillum existimans, dum Diuinæ vocationi pro viribus obtemperare cogitat, ob grauem concepti mororis apprehensionem, in tempestiua morte præuentus excessit. Hæc ex allegatis documentis, ac ex Bzouio, & alijs

alij collegimus: Noua demum comitia Cardinales habuerunt. Viterbienses interim Vrsū de Vrsinis eorum Prætorem, omnibus inuisum, inita coniuratione Viterbio expulerunt, ac Richardum sequuti in conclaue intruerunt, duosq; ex Vrsina familia Cardinales, qui electioni Pōtificis assentire recusabant inde extraxerunt, & alibi, donec electio fieret, incluserūt; Alij verò Cardinales voti compotes facti communibus suffragijs, anno 1281. die 22. Februarij, Simonem de Bria Gallum, Cardinalem S. Cecilie Martinum 4. appellatum Pontificem designarunt.

Martinus 1111. Pontifex Viterbij residens.

Cum Philippo Episcopo.

Martinus Viterbiensē Ciuitatē obviolatum Cōclauē interdictō succumbere credens, post eius creationem Vrbe mueterem adiit, & ibi consecrari voluit. Viterbium subinde rediens benedictionem suam, cum generali absolutione eidem cōcessit. Bellum inter Viterbienses, atq; Vrsinos ex causis prædictis acriter inceptum communi pace sedauit. Priuilegia, Ciuitatis confirmauit, eiusq; rebus compositis, Romam petijt. Post hæc ineunte año 1282. Populus Viterbien. tyrannicum nobilium dominatum moleste ferens, duce Petro de Valle plures horribili clade trucidauit, alios omnes eiecit, atque fugauit cū direptione domorū, Castrorumq; desolatione. Summopere Philippus Episcopus frustra tamē elaborauit vt seuientē populū pacaret. Cæterum ultra annum 1283. nil aliud de hoc Episcopo legimus.

Petrus

Petrus Capoccius Episcopus xviii.

Petrus Capoccius Viterbien. patriæ suæ Episcopus Philippo sub Honorio 4. successit. Vicarium generalem anno 1288. ab eo constitutum fuisse patet in Archiuo Cathedralis; qui permutationi Caltri Turrenæ Viterbien. diæcesis inter Canonicos, & Capitulū S. Stephani, ac Pandulphum Capocciū eius affinem factæ, consensit. Xenodochium Charitatis ad commodum nationis Armenæ año 1290. erexit Episcopus iste propè Ecclesiam S. Ioannis in Cioccola; primumque Priorem illius fratrem Guglielmum Armenum elegit. Anno vero 1294. Clerus, & Populus Tuscanēsis, licet eorum Ecclesia Episcopatu Viterbien. aggregata fuerit à Cælestino 3. vt alias diximus, nihilominus ab ipso Petro Episcopo descuerunt; sibi que obtemperare denegarunt. Quarè Cælestinus Papa V. Rectori tunc Patrimonij literas suas Apost. trāsmisit: vt eius mādato dictæ vnioni parerent, & Viterbien Episcopo memorato obedirent. Dat. Theate 10. Kal Nouembris Pont. an. 1. Huius Episcopi temporibus ineunte anno 1303. apud pōtem Camillarium, S. Valentini nuncupatū ad primū lapidē extra Ciuitatē, Sanctorū Martyrum Valentini, & Hilarij corpora in vrna marmorea, quorum memoria in antiqui tēpli ruinis pluriū annorū curriculo intercepta erat, summa cum lætitia reperta, & die 24. Ianuarij eiusdem anni solenni pompa ad Aedem Cathedralem translata fuerunt ab antedictō Episcopo, vniuerso tum vrbis, tum finitimorum locorum cōfluente populo. Illi enim sub Maximiano Imperatore à Demetrio Procōsule, anno salutis 306. hic martyrij coronam obtinuerunt.

S

runt.

runt. Paulo post sub anno 1309. Beatus Antonius Viterbiensis ordinis seruorum spectatissimæ doctrinæ, atq. sanctitatis moriendo vitā æternam assequutus est; multisq. miraculis claruit. Petrum autem Episcopum ex documentis Archiuuij S. Laurentij ad annum vsque 1313. vixisse creditur.

Ioannes Episcopus Viterbien. xix.

Ioannes iste Camerae Apostolicæ Clericus, & S. Petri in Vaticano Canonicus tempore Petri Episcopi memorati erat; eo verò prædefuncto à Clemente Papa V. Successor illius declaratus fuit. In Archiuio S. Laurentij quædam illius parui momenti gesta narrantur. Documenta autem Communitatis nostræ maiora indicant. Cum enim tota fere Tuscia ab Apostolica Sede, Clemente ipso Pontifice mox vita functo, defecisset, & Bernardus de Cucinnaco eiusdem Sedis Vicarium, armato milite apud Montemfisconem obsedisset, vt eū perderet, Viterbienses in fide constantes à Ioanne eorum Antistite excitati contra rebelles aperto Marte irruerunt; illisq. cæsis, atq. fugatis, ac eodem Bernardo liberato, vexillum Apostolicum Anno 1316. tamquam Ecclesiæ fideles consequuti sunt. Ioannes autem Episcopus anno 1318. Cathedrā suam, Pōtifici resignauit.

Angelus Tineosus Episcopus xx.

Angelus Tineosus, non Viterbiensis, vt aliqui putarunt; sed Romanus (familia enim Tineosa, & Romæ, & Viterbij vigeat) eodem anno 1318. post Ioannis præcessoris religionem, à Ioanne 22. Pontifice Episcopus electus est. Primo eius aduentu Ciui-

tatem

tatem ipsam Viterbij, ob intestina odia, ciuilesq. contentiones, nefandis cladibus, cunctisq. nequitijs coinquinatam esse cognouit. Bonus ergo Pastor pro communi sibi commissi gregis quiete, & salute, omni pietate, ac studio elaborauit; & cum se parum proficere, videret, quid consilij caperet ignorabat. Verum anno 1320. horribile portētum Viterbij visum est. Nocturno enim tempore in Pentecostem coruorum agmina circumuoluisse, ac Ciuitatem ipsam subuertere velle humana voce expressisse dicitur. Ad Sacram gloriosissimæ Virginis Mariæ imaginem in Ecclesiam Sanctissimæ Trinitatis vniuersus populus contrito corde confugit; & illico ab infernalibus præstigijs liberatus est. Tantorum beneficiorum nunquam immemores Viterbienses Ciuitatem argēteam ad eandem sacrosanctam imaginem solenni processione detulerunt; quam quidem commemorationem quotannis votiuā lege peragunt. Cæterum Angelus Episcopus duas diæcesanas Synodos celebrauit, vnā Corneti anno 1320. alterā Viterbij in Pentecostem 1323. Verum quia doctrina, atque prudentia plurimum pollebat, ac in rebus agendis haud ignarus erat, à Ioanne Pontifice, tunc Auenione degente, Vicarius Apostolicus in Italia cōstitutur, & miraculorum etiam Diui Thomæ Aquinatis Inquisitor vnā cum Archiepiscopo Neapoletano, eodem anno 1323. declaratur. Post hæc autem cum Siluester Gattus nobilis Viterbiensis patriæ dominium affettaret, tumultuante populo ex illā eiectus est. Ghibellinorum proinde potentia fretus, vi, & armis Ciuitatem ipsam expugnauit, ac cæsis, fugatisq. Guelfis Ecclesiasticis, tyrannus eius efficitur. Angelus Antistes, ac Apostolicus Vicarius, Romæ tum agens, eundem Ecclesiæ rebellē

S 2 pro-

pronunciauit. Ludouicum interim Bauarum schismaticum Imperatorem, atq; Ioannis 22. Pontificis acerrimum hostem Romam venientem, Silvester ipse Gattus paulo post Epiphaniam honorificè Viterbij excepit. In dominio ab iplo confirmatus, Ciuitatè ei dedit.

Pandulphus Capoccius PseudoEpiscopus.

Pandulphus Capoccius Patria Viterbiensis, Capoccij filius, Raynerij Cardinalis huius cognominis pronepos, ac Pandulphucius iocosè nuncupatus, à Siluestro Gatto seductus, & à Ludouico Bauaro suffultus, eodem anno 1328. Episcopalem Viterbij sedem, Angelo legitimo Episcopo absente, occupauit. Die 7. Iulij eiusdem anni in quodam instrumento depositi Crucis argètæ fratrum S. Mariæ ad Gradus Episcopatus administrator nominatur.

Nicolaus PseudoPontifex Viterbij residens Cum Pandulpho PseudoEpiscopo.

Ludouicus Bauarus Viterbio Romæ profectus fratrem Petrum Rainaldutij de Corbario Reathini Comitatus ordin. min. S. Francisci, quibusdam hæreticis Episcopis suffragantibus, Pseudopontificem creauit, & Nicolaum N. appellauit. Ioanhem enim 22. verum Christi Vicarium esse negabat. Nicolaus ipse die 5. Augusti eiusdem anni 1328. cum exercitu Ludouici, & cū tota curiâ PseudoCardinalium per eum Romæ electorum, Viterbium accessit; ibiquè Sub Siluestri Gatti præsidio per mensem & ultra cōsedit. Solennes in Cathedrali Ecclesia functiones celebrauit plur-

resque

resque ordinationes habuit. Pandulphum Capoccium præcipuè, qui partes eius sectabatur, PseudoCardinalem, & Episcopum Viterbien. Angelo Tineoso abrogato, designauit. Omnes Ecclesiasticos Ioannis 22. fautores exauctorauit, & à piorum communione secreuit, ac alijs sibi deuotis, eorum beneficia contulit. Siluestrum Gattum patriæ ducem instituit. Pisas inde petijt.

Pandulphus Capoccius PseudoCardinalis, & Episcopus Viterbien.

Pandulphus itaq. Capoccius PseudoCardinalis, & Apostaticus Episcopus Viterbien. Angeli Tineosi Sedem iniquè detinens, post Antipapæ discessum, munus perperam sibi collatum, pro suo iure gerebat. Die 10. Septembris 1328. contra Cathedralis Ecclesiæ Archipresbiterum ad aliorum Presbiterorum instantiam, sententiam suam protulisse legitur in Archiuo S. Laurentij. Ioannes interea 22. Legitimus Pontifex tam Ludouicum Bauarum cum Antipapa suo, quam Siluestrum Gattum cum Pandulpho PseudoEpiscopo, ac Ciuitatè ipsam Viterbij, tot sceleribus, violenter quamuis, coinquinatam, interdicto, & anathemate damnauit. Nouo fubeunte anno 1329. Ioannes Caietanus Cardinalis Vrfinus Apostolicæ Sedis Legatus, traducto contra Viterbium exercitu, Siluestrum tyrannum obsedit. Viterbienses tumultu cōcitato duce Fatiolo Vichio Manfredi Urbis Præfecti naturali filio tyrannum ipsum obtruncarūt, & Ciuitatem Apostolico Legato dederūt. Quam demum Legatus cum Angelo Tineoso Antistite mense Nouembris ingressus, Pandulphum PseudoCardinalem

dinalem ac intrusum Episcopum in carceribus detru-
dauit, qui propediem moerore oppellus interiit.
Subsequenter Ioannes Pontifex ineunte anno 1330.
generalissimæ absolutionis bullam Viterbiensibus con-
cessit. Dat. Auenione 15. Kal. Martij Pontificatus an-
no 9. Ex qua præmissa omnia ferè habuimus.

Angelus Tineosus antedictus Episcopus.

Angelus ergo Tineosus, schisma sublato, Episcopa-
lem Viterbij Sedem reassumpsit, & plura eodem
anno, cum sequentibus gessisse legitur in Archiuio S.
Laurentij. Ipso absente, & præpedito, Laurentius Vi-
terbiensis Ord. Præd. S. Dominici Episcopus Ciuita-
tensis, Viterbij degens, duas præcipuè ordinationes ha-
buit; vnam scilicet 28. Februarij anno 1333. alteram
29. Septembris 1338. Angelus autem anno 1343. die
7. Septembris Romæ obiit, & in Ecclesia diuæ Mariæ
supra Mineruam tumulatus est.

Bernardus de Lacu Episcopus x i.

Bernardus de Lacu Gallus Canonicus Ruthenensis
anno 1341. tempore Benedicti Papæ 12. Prouin-
ciæ Patrimonij pro S. Romana Ecclesia Rector, & Ca-
pitaneus generalis constitutus fuit: Viterbij in Palatio S.
Sixti residebat, ac vniuersæ Prouinciæ ius, & iustitiam
administabat. Angelo Tineoso prædefuncto, Viter-
biensis Episcopus quoque sufficitur, & die 29. Iunij
1344. Castellatum Arcis Orchiaë Viterbien. ditionis,
& diæcesis constituens, in patentibus litteris suis, Re-
ctor, & Episcopus nominatur. Ex eius gestis vsquè ad
annum

annum 1347. eum vixisse tenemus. Decessit enim pau-
lo ante mensem Decembris.

Odio de Oddonibus Viterbien. Proepiscopus.

Episcopali Sede propter obitum Bernardi vacante,
ac antiqua Archipresbiteri Cathedralis Viterbien.
facultate abdicata, maxima in Clero contentio exorta
est circa Vicarij Capitularis electionem, qui ad nouam
vsque creationem Episcopi vices gereret tandem huius
Ciuitatis Canonici Oddone de Oddonibus Viterbien.
Primicerio Tuscanellæ accersito, illum Proepiscopum,
generalemquè Vicarium constituerunt. Viterbij resi-
dens die 4. Decembris 1347. auctoritatem, atq. decre-
tum Instrumento procurationis Cleri coram eo con-
gregati, interposuit. Die verò 27. Iunij 1348. præcep-
it Priori Ecclesiæ S. Stephani Viterbien. vt constitu-
tiones Episcopales iuramento suo vallatas, sub excom-
municationis poena seruaret. Et paulo post Cappella-
nū S. Catharinæ de Vetralla huius diæcesis ab illius pa-
trono præsentatum, instituit atquè confirmauit. Die
autem 19. octobris eiusdem anni 1348. Priori S. Ste-
phani antedicto conciones publicas imposuit.

Ioannes Episcopus. xx i i.

Ioannes Episcopus Viterbien. prædicto mēse Octo-
bris exeunte designatus, dum Episcopatum adire
cupit, diutino morbo præuentus, infra mensem Ro-
mæ moritur.

Petrus Episcopus .xxi .r.

Petrus Episcopus Foroliuensis ab eius Sede post obitum Ioannis antecessoris absolutus, 4. idus Decembris 1348. Viterbien. Episcopus deligitur. Inauspicatò successit ei annus 1349. Solennitatem quippè Sanctissimi Corporis Christi de more celebravit: dum autem functionem ipsam cum processione Dominica, infra octauam, apud Collegiatam tunc Ecclesiam S. Stephani, pompa non vulgari, perageret, populusq. deuotionis causa vndiquè conflueret, terremotus magnus ex tempore ibi factus est, qui turribus, ac ædibus circumcirca S. Stephani, & S. Quirici Ecclesias cõussione dirutis, omnes ferme illius regionis incolas, atquè astantium multitudinem obruit, ac extinxit. Postmodum Petrus ab isto etiam Episcopatu absolutus, ad Beneuentanam Ecclesiam translatus fuit.

Nicolaus Episcopus .xxi .v.

Nicolaum istum Viterbiensẽ declarat Dominicus Biancus noster, Prior sanè fuit S. Angeli huius Ciuitatis, à Clemente 6. Kal. Decembris 1350. post absolutionem Petri præcessoris, grauibus Viterbij calamitatibus imminentibus, Antistes eius creatur; Ioannes nanque Vichius Urbis Præfectus, atque Ghibellinorum consecutus Ciuitatem ipsam tyrannicè detinebat, omnesque Ciues ex parte Guelfa Ecclesiastica sibi aduersantes, aut in vincula conijcebat, aut iniquè obtruncabat. Episcopus idcirco Nicolaus Viterbio discedere coactus ad alia suæ diæcesis loca se contulit.

At anno

At ãno 1354. Aegidius Cardinalis Sabinen. Sedis Apostolicæ legatus, Præfecto debellato, Viterbium Ecclesiæ restituit. Nicolaus interea in oppido Mõtis Alti degens anno 1356. die 20. Maij, vniuerso suæ diæcesis Clero congregato, Synodum ibi celebravit; cuius constitutiones adhuc. estant. Huius Episcopi temporibus, Aegidij Cardinalis legati auctoritate freti Viterbienses, Castrum Vici Præfectorum Urbis, aliorumquè Ecclesiæ rebellium asylum, ferro, atq. flammis expugnarunt, & penitus diruerunt. Claruit quoquè Marcus Viterbiensis ordin. min. conuent. S. Francisci, Theologus insignis, doctrina, facundia, atq. prudentia eximius, generalis eius ordinis Minister electus, ac de Apostolica Sede optimè meritis, ab Urbano V. Pontificè Cardinalis tit. S. Prædix die 17. Decembris 1366. Auenione creatus est. Nunciatum interim fuit Urbanum ipsum in Italiam venturum, Consules Viterbienses propterea inito consilio cum Nicolao eorum Episcopo oratores Auenionẽ mittunt, vt Pontifex Viterbiũ, aliorum Pontificum, prædecessorum sedem, adire dignaretur. Precibus benignè annuit Urbanus; litterasq. suas respõsivas in forma bullæ transmisit sub plumbo Montis Pessulani editas 13. Kal. Februarij Pontificatus anno V. quæ in secretaria Communitatis nostræ seruantur. Fallitur igitur Platina, Ciaconus, & alij pleriq. Chronographi, qui Urbanum V. anno 4. Sui Pontificatus in Italiam venisse, & Cornetum primũ, ac inde Romam accessisse. Die 13. Kal. Februarij anno V. Pontificatus, qui fuit 1367. ad huc Montis Pessulani in Gallia erat; bulla enim sua mētiri non potest. Urbanus reuera ex Gallia soluens, anno 1367. die 3. Iunij cum Cardinalibus suis Cornetum applicuit. Aegidius Cardinalis legatus, qui Viterbij

T

tunc

tunc agebat ad eum illico se contulit. Octaua vero die eiusdem mensis Pontifex ipse recto tramite Viterbium accessit: Ita Nicolaus Cobellutius, qui ea viuebat ætate in Chronicis suis affirmat: id habent quoque regesta, ac documenta nostra: quibus Ciprianus Manentis Vrbeuetanus cum annalibus suis astipulatur.

*Urbanus V. Pontifex Viterbij residens. Cum
Nicolaio Episcopo.*

VRbanus inquam Pontifex Corneto Viterbium adueniens, Nicolaum Episcopum cum vniuerso Clero, & populo, obuiam habuit. Solenniter die 8. Iunij 1367. Ciuitatem ingressus, in Arce consedit. De cuius aduentu certior factus B. Ioannes Columbinus, qui paulo ante ordinem fratrum Iesuatorum Senis inchoauerat, accusatus de hæresi Viterbiũ, vt se ipsum excusaret cum discipulis suis, ad pedes Pontificis venit. Infantes omnes in ipso Ciuitatis ingressu, quamuis eloquij impotes, miraculosè tamen, Diuinitus inspirati, virum sanctum prædicabant, eiusq. puritatem patefaciebant. Die 24. Iunij in festo S. Ioannis Baptistæ Pontifex sacrum solenne in Cathedrali Ecclesia celebravit; & ibi Columbini innocentiam, atq. pietatem expertus, eum suosque discipulos, peracta professione, religiosi vestibus induit. Ita quoque Paulus Morigius affirmat in Histor: Religionis. Aegidius præterea Cardinalis Italiæ legatus, suæ legationis rationem Pontifici reddidit: inde die 24. Augusti è vita migravit: Cuius corpus Asisium translatum fuit. Die verò 5. Septembris eiusdem anni adhuc Pontifice Viterbij residente, maximus repente tumultus excitatus est. Cum enim non nulli Curialium famuli

famuli in fonte Ascarani catellum abluerent, & pleriq. eiusdè regionis incolas propterea increparent, vulneribus se mutuo affecerunt. Quidam interim Ciues nobiles ex Gattense, Alexandra, & Faiana familijs Viterbien. Ghibellinorum, ac Ioannis de Vico Urbis Præfecti sequaces, Pontificis aduentum molestissimè ferentes, leui euentu grauiori prætestu simulato, horribilem in populo seditionem concitarunt. Plebs ipsa è vestigio commota, & quasi furijs agitata, cum quidquid ageret ignoraret, hostes, atque consortes ferit. Curia familiares omnes arma tractant; at vniuersa tumultuante Ciuitate cedere coacti oblitescunt. Furenti populo quis obsistit? Nulla is ratione adhibita Curialium domus, ipsa Cardinalium Palatia, ferro, lapidibus, atq. flammis agminatim ingruit. Nicolaus Antistes, Rector. Consules, ac alij nobiles boni publici cultores, Ciuitatem ipsam vnà circumeuntes, ac populum obiurgantes, illecebris mulcire, minisque ab inopinato certamine abducere curarunt. Cardinales sub eorũ præsidio Arcem, vbi Pontifex erat, adeunt; qui tanti facinoris conscius, ac vehementer indignatus, Viterbium ad extremum exitium condemnauit; omnibusque finitimorum locorum militibus aduocatis funditus dirui præcepit. Precibus tamen Marci Viterbien. Nicolai Vrsini, atque Nicolai de Neapoli Cardinalibus, Pontifex pacatus, causa ab eis optimè cognita, populo Ecclesiastico à Ghibellinis decepto seueram exterminij sententiam, ignoscendo suspendit. Verum ne tam dirum nefas ad posterorum memoriam impunitum deueniret, auctoribus illis nequissimis vltimi supplicij pæna plexis, mandauit per quamlibet Ciuitatis regionem vnum sanè pro multis dari caput. Singuli proinde fortiti sunt, & decem

numero perierunt. Postmodum verò Urbanus die 13. Octobris Viterbio recedens Romam profectus est: ubi generalis absolutionis bullam ad fauorem Ciuitatis, & populi emanauit; quæ in Secretaria Communitatis nostræ seruatur Dat. Romæ Kal. Decembris Pontificatus anno 6. Seguēti anno 1368. calores æstiuos euitaturus Viterbium primùm, deinde Montemiscionem se contulit. Quo tempore. Sacrum Diui Thomæ Aquinatis corpus Viterbium adductum, illudq; apud Ecclesiam S. Mariæ ad Gradus depositum, Tolosam inde translatum est. Nouo subeunte anno 1369. Pontifex ipse Montemiscione Ciuitatis nomine decorato, Viterbium cum tota Curia redijt. Peltis interim vndiquè inualescebat: hic inter alios infra scripti Cardinales obierunt. Marcus Viterbiensis die 3. Septembris, cuius in Ecclesia S. Francisci tumulus non vulgaris cernitur. Stephanus Lemonicensis Cardinalis S. Lucinæ 4. kal. Octobris sepultus in Cathedrali. Guglielmus de Agrifolio Gallus Abbas Cluniacensis Cardinalis Episcopus Sabinen. 4. nonas Octobris tumulatus in Ecclesia Trinitatis. Arnaldus de Monte Maiori Cardinalis Camerarius, die 6. Octobris sepultus in Ecclesia S. Francisci. Androinus de Roca. Burgundus Cardinalis S. Marcelli, die 28. Octobris, tumulatus in Ecclesia Veritatis. Pontifex autem bulla ad fauorem Viterbiensium emanata cum priuilegio, quod absente ab ipsa Ciuitate Apostolica Curia, nequè ciuilitè, nequè criminaliter ad eam conueniri possent, Romam petijt, Postero verò anno in Galliam remeauit. Nicolaus interim Episcopus ab Urbano decimarum beneficiorum collector, & Iudex in Tuscia deputatus post eius discessum munus ipsum cum Episcopatu gessit. Anno 1376. adhuc eo viuente, dum quoddam

dam Cathedralis Sacellum instauraretur illius pariete fracta, mentum S. Ioannis Baptistæ diutius omnibus ignotum, repertum fuit: vt inscriptio marmorea ubi apposta indicat, dicens.

Denotat hoc signum locum reuerentia dignum

Pluribus in annis latuit hic barba Ioannis.

Nicolaus ipse Præsul, aliquandiu profugus in tribulatione vixit ad annum vsquè 1385. Franciscus namquè Vichius Urbis Præfectus Urbani v. r. Pontificis nequissimus perduellis statum eius infestabat & pro Clemente Antipapa, qui Auenione sedebat, Ciuitatem Viterbij Urbano obsequentissimam tyrannice occupabat, & acriter affligebat.

Jacobus Episcopus. xxv. 1.

Jacobus iste, cum esset Prou. Patrimon. Thesaurarius ab Urbano Pötifice die 3. Nouembris 1385. per obitum Nicolai, Viterbiensis Episcopus electus, Episcopatum, populo quamuis suffragante, in laboribus, & angustijs adeptus est. At inualescente Francisci Vichij tyrannide alio se contulit. Anno autem 1387. octauo die Maij Apparitionis festo diui Michaelis Archangeli, cum Præfectus Ciuitatem ipsam armata manu lustraret, ac omnes sibi aduersantes atrociter interimeret; Angelus Palini Tineosini nobilis, & validus adolescens Viterbiensis contra Tyrannum coniaratione firmata, plerisque in eiusdem Ecclesiæ platea propterea congregatis, dum anceps victoria Præfecti potentiam pertimescebat, vexillum cum Michaelis Imagine in Sacræ illius Aedis pinnaculo infixum ante pedes eius miraculose cecidit. Adolescens itaque Cælesti

confi-

confusus auspicio, cōmilitonibus suis animatis in acerrimum Pontificis, & patriæ hostem, atque rebellem irruit, & viriliter interfecit. Cadaver eius ad ludibrium, per Ciuitatem à furente populo distractum est. Vichiorum palatia confestim direpta, atque diruta fuere. Viterbieneses verò gloriosi Michaelis Arcangeli patrocinio ab immanissima tyrannide liberati, Iacobo eorum Episcopo accito, pro gratiarum actione sanctæ victoriæ, processiones cum cohortibus ipsis, elato vexillo, luminibusque accensis, peregerunt: quam quidē commemorationem viciua lege sanicta, quotannis solennissimè celebrant. Cæterū sublata tyrannide nouæ inde calamitates euenere; Clemens Antipapa Urbano Pōtifici oppositus, Anno 1389. Pileū PseudoCardinalē suum cum exercitu in Italiam ablegauit; vt omnes eius sedi deuoueret. Is Urbano prædefuncto, & Bonifatio in eius locum suffecto cōtra Ciuitatē Viterbij dimicabat, ac obstricta obsidione vexabat. Andreas Capoccius & Bellebonus de Bellebonis Ciues primarij; vna cum Angelo Casella, & Ioanne Gemino pacem cum Pileo firmandam esse dicabant. Iacobus autem Antistes afficiente populo pro Apostolica Sede, fideque Catholica prorsus aduersabatur. Quamobrem die 23. Octobris 1390. Casella, & Geminus ipsi, patriæ proditores, inita cū Pileo concordia, illum noctu ianuis apertis, in Ciuitatem admiserunt. Antistes cum Magistratibus, pluribusq; alijs catholicis Ciuibus ea porro nocte patriam reliquit, & paulo post fato concessit.

Pileus

Pileus PseudoCardinalis Legatus Viterbij resiciens.

Pileus ergo PseudoCardinalis, de Rauenna nuncupatus, Clementis Antipapæ Legatus, Viterbij resiciens, spirituale, ac temporale dominium, Episcopali Sede vacante, gessit. Omnibus vtriusque iurisdictionis officialibus, atq. ministris auocatis, alios ei deuotos elegit. Cum autem in dies magis, magisque sibi Viterbieneses infesos expertus esset de eorum fide veritus subeunte, anno 1391. pluribus Bonifatij 1111. perduellibus Viterbium accersitis, Ciuitatem ipsam grauiori tyrannidis iugo subiiciendam censuit. Quos igitur Clementi refragari suspicabatur, aut miserimè peremit, aut in carcerem affligendos, ad exemplum asperitatis suæ, detrusit. Verum septima die Februarij eiusdem anni vniuerso irruente populo omnes Pilei sequaces profligati sunt. Pileus ipse timore coactus, scalis apud S. Sixtum moenibus adhibitis, ab Andrea Capoccio, ac Ioanne Gemino patriæ proditoribus sequutus, propriam salutem fugæ commisit. Qui supersteterunt, Angelus nempe Casella, & Bellebonus à populo concitato acris cruciatibus afflicti periere. Successiuè Viterbieneses ad eorum tutelam Ioannem Sciarram Vichium aduocauerunt.

Lucidus de Nicefia PseudoEpiscopus.

Iacobo Episcopo antedicto defuncto duo in eius locum eodem tempore ineunte anno 1391. subrogati fuere, Iacobus Raynerij Viterbiensis à Bonifatio 9. Ponti-

Pontifice, cuius familiaris erat, & Lucidus de Nicesia ab Antipapa Clemente. Is primò Viterbium veniens, Pileo fugato, suisquè consternatis, adire non audebat. Pro Iacobo populus præsto erat, at Ioannes Sciarræ huius Ciuitatis principatum vix assequutus contra omnium expectatione Clementis sectatorem se declarauerat, illamque per fas, & nefas, in eius deuotione persistere, contendebat. Quare accepto Lucidi nuncio, eum honorifice excepit, ac ab omnibus venerari curauit. Sedens ergo in Episcopali cathedra Lucidus iurisdictione suam ad libitum exercuit. Hæc inter alia in quodam Instrumento Archiepiscopi S. Mariæ Nouæ de illo leguntur. In Nomine D. Amen. A. D. 1391 Indict. 14. tempore D. Clementis Papæ 7. die 15. Mensis Septembris. Constitutus Coram Reu. in Christo Patre, & D. Lucido de Nicesia Episcopo Viterbien. & Tuscanen. existente, & pro tribunali sedente in Ciuitate Viterbij in Palatio Episcopatus Ciuitatis prædictæ ser Philippus ser Francisci: &c. Ineunte vero anno 1394. Viterbiensis populus inter Bonifatij Pontificis, & Clementis Antipapæ seditiones ab utroque exercitu vexatus, vno omnium ore Bonifatium acclamauit. ac expulso Lucido Iacobum legitimum Præsulem accersuit, comiratione contra Ioannem Sciarram inita, & adque uenitille, & populo adhæsit.

Iacobus Raynerij Episcopus xxv 1.

Iacobus patria Viterbiensis, Raynerij Phisici filius à Bonifatio xx. anno 1391. Præsul, vt dicebatur, electus, profugus in Schismate Lucidi fuit. Episcopalem porro Cathedram anno 1395. adeptus est; & vsquè ad annum

annum 1405. pluribus in scriptis legitur nomen eius: gesta verò memoratu digna non recensentur. Eodem tamen anno Innocentium 7. Pontificem excepit.

*Innocentius vii. Pontifex Viterbij residens
Cum Iacobo Episcopo.*

Innoentius Papa 7. Cosmus Miglioratus antea uocatus patria Sulmonensis, anno 1404. Pontifex per obitum Bonifatij subrogatus est. Romani, antiqua libertate repetita, eundem iugiter vexare non desitebant. Ludouicus proinde Pontificis nepos Anno 1405. vndecim ex illis primarios occidit. Qua propter tumultuante Roma, Innocentius nonis Augusti eiusdem anni cum Ludouico Viterbium properauit, totamquè Curiam huc accersuit. Honorificentissimè Viterbieneses ac omni prorsus ueneratione exceperunt eum: pro cuius custodia comparatis armis, die, noctuquè, excubias habuerunt. Septem hic mensibus, & amplius confedit Innocentius. Festiuis diebus commemorationis omnium Sanctorum, Natiuitatis Domini, ac Epiphaniæ, Sacrosolènia in Cathedrali celebrauit. Discordias inter Clerum, & populum Viterbiensem exortas sedauit; ac officiorum secularium, rerumq. publicarum ministeria, Clericis omnino prohibuit. Officialium Communitatis electionem pro conseruatione bonorum Ecclesiæ S. Mariæ ad Gradus commendauit, & approbauit. Quo tēpore nihil gessisse scribitur Iacobus Antistes. Sequenti vero anno die 14. Martij Pontifex à Romanorum oratoribus accersitus Romam reuersus est.

*Gregorius xii. Pontifex Viterbij residens Cum
Iacobo Episcopo.*

Gregorius XII. Venetus, Angelus Corarius Cardinalis antea S. Marci appellatus, pridie Kal. Decembris 1406. Pontifex Innocentio successit. Nono subeunte anno, mense Augusti, cum tota Curia Viterbium profectus est; ac eiusdem Ciuitatis, & totius Prouinciæ Rectorem Marcum Corarium eius nepotem designauit. Extat hic editum diploma die 18. Augusti eiusdem anni; in quo hæc inter alia Pontifex affirmavit. *Precibus dilectorum filiorum Communis ac Ciuium Ciuitatis nostre Viterbien. deuotibus inclinatis, super quibuscunque negocijs in Romana Curia, cum qua in ipsa Ciuitate personaliter residemus.* Concessit quoque in altero diplomate hic itidem emanato 14. kal. Septembris eiusdem anni, Viterbienses in primis causis tam Ciuilibus, quam Criminalibus extra Curiam Viterbij conueniri nullo modo posse. Clerum, & Rempublicam Viterbien. uisitauit, ac utrisque compositis quasdam constitutiones edidit; quarum executionem Iacobo Episcopo commisit. Postmodum Lucam perrexit. Iacobus autem Antistes mandata sua diligentissime curauit. Inde tres ordinationes habuit, primâ die 18. Septembris 1408 alias 7. & 18. Februarij 1411. ut patet in Archiuio Cathedralis.

*Ioannes xx. i. Pontifex Viterbij residens
Cum eodem Iacobo Episcopo.*

Ioannes Papa 23. Balthassar Cossa Neapoletanus Cardinalis S. Eustachij antea vocatus, anno 1413.

arma

arma Ladislai Regis, qui Romam aduentabat, reformidans, Viterbium ab eius Curia profectus aufugit. A Iacobo Episcopo, illo iubente, priuatim exceptus est. Ciues Pontifex in fide confirmauit, & contra Ladislaum Ecclesiæ hostem prouocauit. Rogerium Petri SS Lucæ & Faustini Prioré elegit. Inde Bononiâ profecturus, Oddonem Cardinalem Columnam suum de latere huius Ciuitatis legatum, generalemq; Vicarium designauit, & paulo post abiit, Roma interim Ladislaus expugnata, Proregem ibi constituit Petrum Paulum Bracam Viterbientem Belcastri Comitem, Cotronæ Marchioné, Ducemq; Calabria: virum profecto fortissimum, militarisquæ disciplinæ peritissimû. Viterbiû præterea Ladislaos cum exercitu properante, Oddo Legatus oblitere, ac Ciuitatem ipsam defendere posse ratus, copias parauit: at Ioannes Gattus nobilis, & potens Ciuis, qui rebus militaribus præerat de Ladislai potentia veritus, maluit illi pacato cedere, quam lacessito succumbere, & patriæ exitium querere. Quocirca Oddo suæ legationis facultate Francisco Abbati S. Martini sub delegata ad Concilium Constantien. se contulit. Viterbio deinceps sine clade, ac hostili incurfione subacto, inter Iacobum Antistitem, & Franciscum Abbatem Oddonis legati Vicarium, iurisdictionis causa maximum dissidium exortum est. Ciuitas in factiones diuiditur. Abbas cunctis inuisus à populo, ac ab ipso Ioanne Gatto, cum sectatoribus suis anno 1414. eicitur, atq; fugatur: postmodum captus occiditur. Concilium inde Cōstantiæ tribus Pontificibus abdicatis, & schismate protinus sublato, Oddonem Cardinalem antedictum de Columna uerum Christi Vicarium Martinum V. appellatum creauit, 3. idus Nouembris 1417. Iacobus uerò Episcopus

V 2

obiit

cisset, sanus illicò surrexit. Plura inde miracula sub imagine illa Deus ipse exhibere dignatus est. Quæ omnia Ioannes Episcopus veritate comprobauit.

*Eugenius IIII. Pontifex Viterbij residens.
Cum Ioanne Episcopo.*

EVgenius Papa IIII. Venetus Gabriel Cardinalis Condulmerius iam vocatus, Anno 1443. Senis Romam pergens, Viterbium die 17. Septembris peruenit à Ioanne Antistite cū Clero, ac Petro de Rampombus Prouinciæ Rectore cum Magistratibus, atque Ciuibus omnibus, comitatus, & apparatu splendido, Ciuitatem ingressus, ab Antistite in eius Palatio, Cathedrali visitata, exceptus est. Plures hic Romani proceres obuiam accesserunt, illumque obsequentissimè venerarunt. Die 21. d. mēsis festum S. Matthei in Cathedrali Ecclesia, duobus supra viginti Cardinalibus assistentibus, solenniter celebrauit. Clericorum discordias cum Episcopo audiuit, atque sedauit, Rempubicam composuit, cuius Priuilegia confirmauit. Die vero 26. eiusdem mensis Romam adiuit. Ioannes inde Episcopus duas ordinationes habuit, anno 1444. Postero autem Gerardus Cardinalis Landrianus Mediolanensis Viterbij degens 7. Idus Octobris obiit & in Ecclesia min. conuent. S. Francisci sepultus fuit: vbi monumentum suum cum epitaphio cernitur.

Nicola-

*Nicolaus V. Pontifex Viterbij residens. Cum
eodem Ioanne Episcopo*

ANno 1450. æstiuo tēpore Nicolaus Papa v. Thomas Lucanus Sarzanensis vocatus, Viterbium aduenit, thermasq. illius visitauit, quarum aquarum potentiam, atque virtutem expertus, insigne Palatium extra Ciuitatem ad secundum ferè lapidem, super eis sumptibus suis construi mandauit; quod adhuc estat, & Balneum Papæ vocatur: insignia sua vbiquè visūtur, Illic aliquando cum tota eius familia confedit. Dum Viterbij moram traxit inter alias ordinationes Aegidiū Viterbien. Priorem S. Stefani designauit. Inde ad Urbem reuersus est. Ioannes vero Episcopus; die 6. Octobris eiusdem anni Ludouicum de Varambone Gallum Cardinalem S. Anastasiæ Episcopum Maurianensem in eius Palatio excepit; qui die 8. d. mensis, ipso Ioanne assistente, Ecclesiam S. Rosæ consecrauit. Die 3. Martij 1452. Fridericus 3. Imperator Viterbiū perrexit, & sexta die Romam se contulit. Ioannes deinceps Episcopus die 26. Martij 1457. sub Calisto III. Apostolicus Commissarius in causa Canonizationis S. Rosæ Vitetbien. vna cum Nicolao Episcopo Hortino subdelegatur, quorum auctōritate, & presētia processus Viterbij conditus est.

*Pius II. Pontifex Viterbij residens Cum
eodem Ioanne Episcopo.*

Ioanne Episcopo adhuc superstite, die 20. Augusti 1458. mortuo Calisto III. Aeneas Siluius Cardinalis Pi-

obijt anno 1420. condito kal. Aprilis testamento, in quo Basilicam S. Petri de Vrbe, ac Ecclesiam S. Angeli de Viterbio, hæredes instituit.

Iacobus Vgozolinus Episcopus 111.

Iacobus Vgozolinus nobilis Viterbienſis, Iacobæ Raynerij prædeceſſori in Episcopatu ſucceſſit, cuius viuents Vicarius fuerat. A Martino V. eodem anno 1420. electus eſt. Cû Florentiæ apud Põtificæ degeret, patriam adiuit, eiufque Episcopalis Sedis poſſeſſionem apprehendit.

Martinus v. Pontifex Viterbij reſidens

Cum eodem Iacobo Episcopo.

Martinus Papa V. Conſtantia Florentiam profectus, Viterbium inde peruenit anno 1421 Auguſti menſe. Solè niter ingreſſus ad Cathedralè Eccleſiã ſe contulit cui in trono Pontificali ſedenti, Ciuitatis Magiſtratus atque Conſules fidelitatis iuramentum nomine publico præſtiterunt. Clerus idem exequutus eſt. In Palatio Pontificio reſidens, exulibus innumeris Viterbien. etiam Sedis Apoſtolicæ rebellibus, paucis ſolû modo exceptis, Sanctiſ. atque benigniſ. Pater, pie indulſit. Balthaſarem Ioannis Gatti filium Abbatem S. Martini in Montibus Viterbij, & Petrum S. Matthei Priorem elegit. Inde Romam expetitus acceſſit. Iacobus autem Vgozolinus Episcopus poſt Pontificis diſceſſum ſuam laudabiliter adminiſtrauit Eccleſiam. Anno præſertim 1426. ſecunda die Iulij Viſitationis Beatæ Mariæ feſto ſacrum ſolenne in ſacello Palatii Comuni-

munitatis Viterbij celebrauit, ac Indulgentiam quatrageſima dierum conceſſit: vt in eiuf diplomate legitur. Eodem anno S. Bernardinus Senenſis Viterbium adueniens in platea Monafterij ſui nominis ab eo tunc inſtituti, ac extra fores S. Franciſci, vbi nunc lapideum. ſugeſtum cum epitaphio cernitur, conciones habuit; ſignumque Sãctiſſimi Nominis Ieſu ad portas Ciuitatis nempe S. Lucix, & S. Sixti, affigi fecit. Iacobus vero Episcopus die 29. Aprilis 1429. teſtamentum condidit, & paulo poſt è vita migravit.

Ioannes Caranzonus Episcopus xxv 111.

Ioannes cognomento Cecchinus de Caranzonibus Romanus, Iacobo Anteceſſore, ex humanis erepto Episcopale Viterbij Cathedralè adeptus eſt, ſub Martino V. anno 1429. Multa recentur de illo in Archiujs Eccleſiarum Viterbij, attamen hæc memoranda ipſo ſedente leguntur. Anno ſiquidem 1433. die 8. Maij Sigifmundus Imperator Romam profecturus Viterbium venit, cui Ioannes ipſe Episcopus obuiam ſolenniter proceſſit. Anno vero 1443. Iulij quidam nequiſſimus vir nomine Francus alienigena, diabolica prauitate circumuentus, Cathedralè Eccleſiam Viterbien. ingreſſus, imaginem Sãctiſſimi Saluatoris in columna depictã, ſacrilego gladio in gutture percuffit: ex cuius vulnere, ſanguinis è veſtigio perfluxit. Territus itaque ſceleſtus ille, Valentanum aufugit; vbi exitiali morbo præuentus mortem expetebat, & mori nullo modo poterat: quamuis carnes eiuf exiccata, & ad nihilum redactæ fuerint. Cumque poſtea ſacrilegium ſuum cuidam præbitero Antonio eiufdem loci pura confeſſione pateſceſſet,

lis Piccolomineus Senēsis Pōtifex designatus fuit. No-
uo subeunte anno 1459. Ianuarij mense, Mantuam
iturus, Viterbium peruenit. Summo enim Pius Viter-
bienes prosequatur amore. Nam dum Cardinalatus
dignitate fungebatur, Ciuitatis amenitate, thermarum-
que suarum salubritate nimium delectatus, hic fre-
quēter cōmorabatur. Solēniter ergo, ac indicibili gau-
dio Pius Pontifex Ciuitatem ipsam ingressus est. Ani-
mi sui alacritatem, atq. munificentiam protinus exhi-
bens, donauit, & remisit Communi Viterbij quidquid
illuc vsque Camera Apostolicæ soluere tenebatur. An-
nuum itidem prouentum pro fabrica publici Palatij
concessit. Gattensem, & Tineosinam factiones, quas
Brettonam, & Maganzensem appellabant, mutuò sibi
aduersantes, sæuisque cædibus foedatas, compressit,
atq. sedauit; omnesq. ad pacem, & concordiam adhor-
tatus est. Inde Mātuam accessit. Seguenti anno 1460.
Ioannes Episcopus Viterbien. antedictus interiit.

Petrus Viterbien. Episcopus xxxix.

Petrus hic Viterbiensis fuit, obscuro genere ortus,
Francisci tamen filius dicitur, & Archipresbiter S.
Sixti, moribus, atque doctrina insignis, religionisq.
cultor eximius. Senis die 7. Iunij 1460. vbi tunc Pius
Papa 2. agebat, Episcopatum patriæ ab eo obtinuit.
Ciuitatem solenniter ingressus, Cathedralē, ac Epi-
scopatum adiuit.

Pius

*Pius Papa xi. Viterbij residens Cum
Petro Episcopo.*

Pius Pontifex Mātuā Senas venerat, inde recedens,
die vltima Septembris eiusdem anni 1460. Viter-
bium appullit, cui Petrus Episcopus extra portam S.
Luciæ cum Clero suo, tum seculari, tum regulari: Re-
ctor etiam cum Magistratibus, atque Ciuibus, vniuerso
confluente populo obuiam processerunt. Pius Pon-
tificialibus vestibus indutus vna cum Cardinalibus,
Archiepiscopis, ac Episcopis suis, præcedente Cle-
ro cum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento; cun-
ctisque Sanctorum reliquijs, maximis honoribus ad-
hibitis, ingentibusque sumptibus erogatis ad Ca-
thedralem Ecclesiam perrexit: inde ad Cœnobium S.
Francisci se contulit: vbi confedere statuerat. Cum au-
tem ipso absente Gattensium, & Tineosorum factio-
nes rursus excitatæ fuerint, & Ciuitas ipsa labefac-
tata torpesceret illas paterna clementia pacauit, ac Pō-
tificia auctoritate repressit. Die 4. Octobris festum S.
Francisci in eius Ecclesia solemnī ritu celebrauit, suam-
que benedictionē cuncto populo tribuit. Palatium
Balnei Papæ à Nicolao v. extructum, nouarum ædium
incremento amplificauit, ac ibi aliquantulum perman-
sit. Nicolaum Fortemguerrā Cardinalē, & Episcopum
Theanensem eius de latere Legatum cōstituit; rebusq.
Spiritualibus, & tēporalibus compositis Romā petijt.
Nicolaus Viterbij residēs apud Ecclesiā S. Sixti Palatiū
erexit, ac illud incoluit. Præterea Petrus Episcopus
anno 1461. Super Monialium reformatione Congre-
gationem habuit. Pius verò Pontifex die 7. Maij 1462.

X

Cum

Cum Cardinalibus, & Curia, Viterbium remeavit, ac in Arce confedit. Die 27. eiusdem mensis Ascensionis Domini, & Dominica Pentecostes Sacris solemnibus in Cathedrali interfuit. Die verò vltima Maii Ludouicus Cardinalis Alibrettus Gallus regio sanguine oriundus, paulo ante à Pio in numero Purpuratorum cooptatus, Viterbium venit, solemnique pompa ingressus, in Consistorium Pontificem adiit, & rubeum galerum suscepit. In eodem Consistorio Pius alios creauit Cardinales. Die 17. Iunii festum Sanctissimi Corporis Christi ita splendide, ita honorifice Viterbij celebrauit, vt admirari potius, quam imitari queat. Processio ab Ecclesia S. Francisci ad Cathedralem transmeauit. Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum Pontifex ipse in solio mirifice exornato sedens sub umbella detulit. Soli sex Prælati gestabant, Cardinalibus, Archiepiscopis, atque Episcopis cum vniuerso Clero ordine præcedentibus. Omnes solemnitatis viæ à summo ad imum preciosis suppellectilibus concinnæ, & superius contactæ admirationem quandam præleserebant. Veteris, ac noui testamenti, Passionisq. mysteria vndique more dramatico apparentia. Visibilis Paradisus cum Cælesti curia, mirabili artificio in aere libratus, Angeli, atque Beati ex eo descendentes, & ascendentes, Sacrosanctumque Christi Corpus, dum illac transibat, adorantes, ac vocibus, & canticis laudantes; aliaque maiora, & inestimabilia, sumptu inestimabili præparata, ac ingenti tum gaudio, tum deuotione perpena, visa sunt. Gentium multitudinem, quæ ad functionem illam ab omni parte confluerat, quinquaginta millia excessisse scribitur: ita vt plateæ non modo Cathedralis, & S. Betnardini, verum etiam planities Faulis cum collibus, & locis cir-

cum

cum circa adiacentibus; immo totius Ciuitatis viæ essent vndique plenæ. Pontifex ex eminenti parte benedictionem Apostolicam cum indulgentia plenaria omnibus impertitus est. Postmodum verò Ludouicus Milanus de Valentia Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum in Pontificali Palatio Pontificem ipsum cum alijs Cardinalibus conuiuatus est. Cum autem pestis suspicio inualesceret, & die 21. eiusdem mensis Iunii Viterbij repente rumor excitatus fuerit, Ciuitatem ipsam eiusmodi morbo grauari, Pius hora sexta noctis Senas versus celeriter abiit. Plerique Viterbienses quoque timoris causa aufugerunt; nec abre quidem; maior namque Ciuitatis pars contagio perijt. Senis Pontifex Tudertum, inde Romam adiit. Die 6. Februarij 1464. Viterbium reuertitur Senas rursus iturus. Rediens, Romam versus iter habuit: inde Anconam profectus, ibi die 17. Kal. Septembris è vita migravit. Petrus interim Episcopus gregem suum clemētissimè regebat, omnibusque spiritualia, & temporalia auxilia cordis affectu tribuebat. Cuius temporibus sacra Deiparæ Virginis imago propè ac extra Viterbium in agro Grazano rudi tegula depicta, & ad annosam quercum appensa videbatur; in qua Deus omnipotens ingentia miracula operare cæpit. Cumque anno 1467. populus illuc deuotionis gratia vndique conflueret, Petrus ipse Viterbien. Antistes exiguum ibi Sacellum construendi, & à Fratribus Iesuatis ord. B. Columbini, tum Viterbij degentibus, sacra celebrandi, licentiam impartitus fuit, Pontificia Pauli 2. auctoritate accedente. Die verò 20. Septembris eiusdem anni solemnissimam Regularium, & Secularium Ordinum, ac totius Ciuitatis processionem cum sanctarum Reliquiarum delatione, habuit. At anno 1469. Iesuatis ab-

X 2

rogatis,

rogatis, Sacri loci ministerium Fratribus Prædicatorum S. Dominici concessum est. Vbi nunc templum excelsum, miraculorum insigne, & toto orbe celeberrimū sub titulo S. Mariæ supra Quercum extructum videtur. Eodem anno 1469. Fridericus III. Imperator iterum Viterbium aduenit, cui Petrus Episcopus obsequentissimus fuit, illumq. Romam vsque comitatus est. Nouo subeunte anno 1470. Petrus antiquissimam, & priscā Viterbij Ecclesiam S. Mariæ de Populo apud Episcopale Palatium, vetustate ferè collapsam, funditus destruxit, ac aliam erexit, quæ adhuc extat, sub vocabulo S. Mariæ de Cella. Fontem perpulcrū Baptistalē marmoreum ex pecunijs à Nicolao Bussio Viterbien. legatis, confecit. Inuentarium bonorum Episcopatus ab eo factum in Archiuio S. Laurentij legitur: cuius prouentus maxime auxit. Septuagenarius tandem Viterbij decessit, & in Cathedrali Ecclesia sepultus est, die 4. Augusti 1472.

Franciscus Maria Vicecomes Episcopus xxx.

Franciscus Maria Vicecomes, qui etiam de Scellonibus cognominabatur, patria Mediolanensis, frater ordin. min. S. Francisci, paulo post obitum Petri præcessoris à Sixto Papa 4. Episcopus Viterbien. electus fuit. Vltima die Septembris 1472. Solemni ritu Episcopalem Cathedram apprehendit. Sequenti anno Nicolaus Fortisguerra Cardinalis, & Episcopus Theanensis, qui apud S. Sixtum nobile Palatium exerat, & plerūquē incolebat, ibi vitam cum morte cōmutauit: cuius solemnibus exequijs Franciscus Maria Episcopus inter fuit. Postmodum verò 5. Septembris 1474. Vetrallæ in Eccle-

Ecclesia S. Francisci Altare in honorem gloriolissimæ Virginis, ac eiusdem sancti consecrauit, & reliquias S. Stephani Prothomartyris, ac SS. Cirini, & Sigismundi posuit: vt inscriptio ibidem inuenta docet. Bonorū stabilium sui Episcopatus Inuentariū die 10. Maij 1475. in Archiuio S. Laurentij cernitur. Gesta eius ad annum vsquē 1479. annotantur. Anno verò 1480. ipso absente, Lazzarus Episcopus Vrbinateus eius vices Viterbij gessit. Nam die 15. Aprilis eiusdem anni in Cathedrali ordinationes habuit: vt patet in Archiuio S. Laurentij. At anno 1482. & 1487. alius Episcopus Viterbiensis, Francisco Maria adhuc viuentē, nominatur: nempe, Ioannes baptista, qui Gubernator Perusiæ extijt. vt eiusdem Ciuitatis documenta recensent. Suffraganeus Francisci Mariæ fortasse fuit. Porro Anno 1499. Raphael Galeottus Cardinalis de Riarijs perpetuus Commendatarius Sedis Episcopalis Viterbien. declaratus fuit: vt colligi potest ex Inuentario quodam bonorum Episcopatus, in Archiuio Cathedralis sub anno 1490. ac ex mithra sanè pulcherrima, in qua insignia tum Cardinalis, tum ipsius Francisci Mariæ Antistitis videntur. Cæterum Antistes ipse in Episcopali Palatio fontem in ingressu, ac alia, vetustate consumpta, restituit: vt indicant insignia sua. Decessit anno 1492.

Mattheus Cybus Episcopus xxxi.

Raphaele Cardinali Riario Viterbiensis Episcopatus Commendatario existente, & Francisco Maria Episcopo vita functo, Mattheus Cybus nobilis Genuensis anno 1493. eius Cathedram obtinuit. Ob sæuas Ciuium factiones, Viterbij tunc imminētes, Alexander Papa

Papa 6. de statu miserrimo illius ab eodem Episcopo certior factus Alexandrum Cardinalem Farnesium inuentum anno 1494. suum huc de latere Legatum misit. Cuius auctoritas, cum Ciuis esset optimè meritis ad sedandas discordias, & seditiones illas plurimum valuit. Is profectò ex Archipresbitero S. Sixti Viterbien, scriptor & Prothonotarius Apostol. sub Innocentio 8. electus, ab Alexandro 6. ararij sui Præfectus, ac Montisfisconis, & Corneti Episcopus, inde Cardinalis 12. Kal. Octobris 1493. creatus est. Hic sanè Paulus Papa 3. postea fuit; de quo infra. Cum igitur legationis munere Viterbij fungeretur die 10. Nouembris 1494. Carolum Francorum Regem, dum Regnum Neapolitanum repetitum, venit mirificè, ac splendide hospitatus est. Rursus in reditu 5. Iunij 1395.

*Alexander vi. Pontifex Viterbij residens Cum
Alexandro Cardinali Legato, ac Mattheo
Episcopo.*

Post Caroli Regis discessum, die 23. eiusdem mensis Iunij Alexander Papa 6. Viterbium profectus ab Alexandro Cardinali Legato, ac à Mattheo Episcopo solemnè Pontificali pompa exceptus est. Die 24. festum S. Ioannis baptiste in Cathedrali celebravit quindecim Cardinalibus assistentibus. Archægeli Iuzzatè Priorè S. Stephani eiusdè Ciuitatis elegit. In fine mēsis Romā remeavit ab Alexandro Cardinali Farnesio Legato, alijsq. Cardinalibus profequutus. Mattheo autem Antistite, adhuc viuente, Viterbii in Monasterio S. Thomæ ordinis S. Dominici, claruit Beata Lucia Narniensis monialis; quæ

lis; quæ ob egregias virtutes, probatamquè sanctitatē, sacra Christi stigmata cruore madida, cunctisq. visibilia, hic habere meruit. Quæ ab ipso Mattheo Episcopo vnà cum Magistro Sacri Palatij, alijsq. Commissarijs Apostolicis anno 1497. apertè comprobata fuere. Obijt post ea Matheus exeunte anno 1497.

*Raphael Cardinalis Riarius Commendatarius,
& Episcopus xxxii.*

Raphael Galeottus de Riarijs Sauonèsis Petri Riarij Cardinalis ex sorore nepos Episcopus Imolèsis electus, in Vngariam à Sixto Papa 4. ablegatus fuit. Romam reuersus, anno 1478. die 10. Decembris Cardinalis tit. S. Georgij, & S. R. E. Camerarius creatur. Anno verò 1489. Commendatarius perpetuus Episcopatus Viterbiensis ab Innocentio 8. vt iam diximus, eligitur. Mortuo Mattheo Cybo, Raphael ipse Cardinalis Riarius illius quoque Episcopalem sedè assequutus est, sub Alexandro 6. Pontifice, Anno 1498. Præfulem istum ex documentis suis ad annum vsquè 1505. Episcopatum tenuisse liquet. Inde à Iulio Papa 2. Episcopus Albanus: postmodum Ostiensis factus, Octauiano Vicecomiti de Ryarijs Episcopatu Viterbien. Pontificis auctoritate, renunciauit. Ipse autem Romæ Palatio excelso cum Ecclesia SS Laurentij, & Damasi in regione Campi floræ à fundamentis constructo, anno 1521. Neapoli vita functus est, corpus verò suum ad Urbem delatum, & in eadem Ecclesia sepultum.

*Octavianus Vicecomes de Riarijs
Episcopus. xxxiii.*

Octavianus Vicecomes de Riarijs natione Mediolanensis, Raphaelis Cardinalis antedicti (vt aiunt) ex sorore nepos, insignia namque sua, & illa de Riarijs, copulata videntur; Antistes Viterbien. ex resignatione auunculi designatus est, anno 1505. Sub quo nonis Septembris Raymundus Periardus Hispanus Cardinalis tit. SS. Ioannis, & Pauli Viterbij, & Prou. Patrim. Legatus hic obiit, & in Ecclesia Sanctiss. Trinitatis sepultus est. Eodē anno Februarij mēse Iulius Papa 2. Fatū Sāctorū Viterbientem, inope quidem, sed nobili familia genitum, atq. doctrina clarum, Cardinalem tit. S. Sabinæ, creauit, & anno 1509. Viterbium cum eo profectus est: vbi imaginem gloriosissimæ Virginis Mariæ supra Quercum veneratus, Bononiam versus iter habuit. Octavianum verò Antistitem anno 1511. Inuentariū bonorum sui Episcopatus consecisse legitur: nec vltra nomen eius in documentis nostris: creditur tamen vsq. ad annum 1517. vixisse.

*Aegidius Antoninus Cardinalis Viterbiensis,
Episcopus. xxxiv.*

Perperam Panuinius, & quidam alij, ex Castro Canepinæ olim Viterbien. diæcesis, Aegidium fuisse asserunt. Nam innumera Viterbij documēta hic ortum demonstrant. Id sanè Aegidius ipse in suis Epistolis affirmavit: quibus Ciaconus, & alij astipulantur. Pauperimis, honestis tamen parentibus genitus. Pater eius
Anto-

Antoninus vocabatur, vnde Antonini cognomen à nō nullis sumptum: ipse autem semper Aegidius Viterbiensis appellatus est. Frater, & Magister ordinis Eremitarum S. Augustini, atq. Prior generalis fuit: Orator, Poeta, Philolophus, Theologus, Historicusq. insignis. Linguarum quoque omnium sapientissimus, atque cōcionator celeberrimus: ita vt de illo dictum fuerit, non Aegidium concionantem, sed Paulum prædicantem audire. Legatus ad Venetos ac ad Regem Neapolis missus à Iulio II. doctrina, eloquentia, & prudentia sua plurimum profecit. Quare à Leone x. qui eum summo opere diligebat, Patriarcha Constantinopolitanus primò electus est; inde Kal. Iulij 1517. Cardinalis tit. S. Matthei, postmodum S. Marcelli, ac Episcopus Patriæ suæ designatus. Qui eodem anno, Cathedræ possessione adeptus, Leonem ipsum Pontificem, die 27. mensis Decembris Viterbij splendide, ac honorificè excepit. Imaginem enim sacratissimæ Virginis supra Quercum veneratum venerat Leo. Anno subindè 1523. Aegidio adhuc Episcopo superstite, Equites Hierosolymitani, Rhodo eorum Sede, à Solymano Turcarum Imperatore expugnato, Viterbium cum Magno Magistro aduenerunt: quam quidem Ciuitatem Clemens Papa 7. eis Rhodi loco substituit; illamque ab armis, & obsidione Borbonis anno 1527. viriliter liberarunt; eumque pacatum hinc abire curarunt. Inde Viterbij eorum generali Capitulo celebrato, ac Insula Melitæ impetrata, ad illam se contulerunt; plerasq. sanctorum insignes reliquias in Ecclesia SS. Faustini, & Iouitæ, vbi confederant, reliquerunt. Cæterum Aegidius Cardinalis, & Episcopus eo tempore Viterbij sedebat: cōstituit enim die 15. Augusti eiusdem anni 1527. Prætozem oppidi

Y Balnea-

Balneareꝝ Episcopatu suo in spiritualibus, & tēporalibus subiecti: vt eius litteræ indicant.

*Clemens VII. Pōtifex Viterbij residens Cum
Aegidio Cardinali, & Episcopo.*

Clemens Papa 7. Iulius Cardinalis Medices antea vocatus, patria Florentinus anno 1527. mense Decembris Borbonis exercitu, post Urbem expugnatam, Adriani Molem obsidente perterritus, opportunè recedens post Viterbium Urbem ueterem adiit. Octavianus proindè Spiritus Viterbiensis patriæ dominium sibi vindicare ratus, rumorum occasionem nactus, cum Martio Columna, ac Pirrho Balleono certis se foederibus coniunxit, & Arcem illius occupauit. Sequenti uero anno 1528. die prima Iunij Pōtifex Viterbium properanti, Arcē, atq̃ ditionem liberè dimisit. Clemens est tota Curia, ab Aegidio Cardinale Episcopo honorificentissimè exceptus, Ciuitatem solemniter ingressus est; ibiquè per totum mensem septēbris confedit. Functiones suas in Cathedrali celebravit; plerasq̃ ordinationes hic habuit. Magistratum octo Priorum Ciuitatis ad quatuor Conseruatores redegit; & Constitutiones quasdam pro pacifico, & salubri illius statu sancit. Bullam super iurisdictione Almæ Urbis Vicarij emanauit. Dat. Viterbij Kal. Octobris 1528. Inde ad urbem reuersus est. Ab Aegidio Cardinali Episcopo illuc vsquè comitatus: qui sexagenarius Romæ idibus Nouembris 1532. excessit. & in Ecclesia S. Augustini sui ordinis sepultus est.

Ioannes

Ioannes Petrus Crassus Episcopus xxxv.

Aegidio mortuo sub Clememte VII. Ioannes Petrus Crassus Bononiensis in Viterbien. Episcopatu successit; de quo nil memoratu dignum legimus ad annum vsque 1536.

*Paulus III. Pontifex Viterbij residens Cum
Ioanne Petro Episcopo.*

Paulum Papam III. Alexandrum antea Cardinalem Farnesium, & Viterbij Legatum, vt loco suo indicauimus, Romanum nõ nulli, ex Canino paternæ ditioris oppido quidam alij faciunt: gratis tamen, nullaquè auctoritate vel argumento præcedente. Rerum quippè gestarum annales, seculorum monumenta Ciuitatis Viterbij in tenebris obsoleta, atquè depressa nullum ad huc optatæ lucis auctorem, ueritatiquè propagatorem habuere. Reuera Alexander Farnesius, Paulus 3. in quâ Pontifex Viterbij natus, & educatus est (Non amor, non cupiditas honoris patriæ me fallit) Præclarissima, namquè, ac excelsa familia Farnesia sexcentis annis, & amplius, hic degit. Vetustum illius Palatium cum insignibus suis per tempora commutatis, apud Cathedralē adhuc extat, oculisq̃ omnium patefit. Illud sanè post alios vltimum Petrum Aloysium eiusdem Pontificis genitorem incoluisse, ac inter Ciuitatis nobiles connumeratū fuisse pro comperto habemus. Ibi Alexandrum ipsum Farnesium, qui Paulus Pontifex extitit, die 23. Februarij 1468. natalem suum assequutum esse, hic infantiam, hic adolescentiam egisse; hic Cappellaniam primo S.

Y 2 mo S.

mo S. Elisabeth, deinde Canonicatum, item Prioratum S. Stephani, hic demum Archipresbiteratum S. Sixti obtinuisse, clarissimū est. Annales nostri, Codices, libri, documenta, seniorumque traditiones cunctæ Viterbiensem Ciuem agnoscunt, & probant. Id itidem Alexander ipse Cardinalis Farnesius, item Pontifex, tum voce, tum scripto, prodidit, atq. promulgauit. Alexander ergo die 12. Octobris 1534, Pontifex creatus, Benedictum de Nobilibus immediatè Viterbium ablegauit: qui die 13. Nouembris proximè sequuti, generalissimo illius Senatu cōgregato, de mādato eiusdem Pontificis, viua vocis oraculo sibi factō, summopore congratulatus, eius animum erga patriam valde propensum esse, palam enunciauit. Inter alia hæc verba protulit. *Sanctissimus in Christo Pater & D. N. D. Paulus dignissimus Papa III. ob Paternam affectionē, qua hanc Ciuitatem Viterbij, quam eius aserit Patriam prosequitur.* Paulus ergo amore patriæ motus anno quolibet, suo durante Pontificatu, eandem adiit, ibique aliquandū honorificentia, atque refectionis gratia moram traxit. In annis præcipuè 1536. 1537. 1538. & 1539. Ioanne Petro Crasso Episcopo sedente, plura hic residens egit Pontifex, ac innumera Ciuitati suæ beneficia cōtulit. Primū itaque ciuiles discordias, atq. seditiones, quæ tot, tantisque annis urbem hanc afflixerunt, penitus extinxit: & ne intestina labe noua inde mala pullularet (de pacifico statu patriæ sollicitus) coram se Ciuibus vtriusque factionis congregatis, illas affinitate mutuis connubijs iunxit. Clerum ea de causa deprauatum, Ioanne Petro Episcopo informante, redarguit, illisq. factiosorum consuetudinem, sub eius indignationis poena prohibuit. Cathedrali visitata, duodecim ibi iuuenes Clericos perpetuò tenendos

tenendos constituit: pro quorum subsidio Plani Balnei prouentus assignauit. Amplam, rectamque viam à Ciuitate ad Aedem Diuæ Mariæ supra Quercum, vmbrosis vndique constam arboribus, aperuit: cuius amoenitate oblectatus, per eam interdum spatiabatur. Templū ipsum contignatione, ac laquearibus aureis exornauit. Prædis Palatium, arcemque ferè collapsam restituit, & amplificauit. Priuilegia omnia prædecessorum suorum Ciuitati confirmauit, atq. maiora concessit. Datarium suum Christophorum de Spiritibus Viterbien. designauit; qui Patriarcha Hierosolymitanus, ac Episcopus Cesenas quoque fuit; plerisque alijs Ciuibus virtute præditis selectis, eos Romam secum adduxit: mense Septembris exeunte, anni 1539. Ioannes Petrus Episcopus inde obiit.

Nicolaus Card. Rodolphus Episcopus xxxv 1.

Nicolaus Rodolphus Florentinus Leonis Papæ x. ex sorore nepos, ab eodem Cardinalis creatus, Florentinus, Foroliuiensis, Imolensis, ac Salernitanus Antistes fuit. Postmodū vero sub Paulo Papa 3. ad Episcopalem Viterbij sedem administrandam, atq. regendam per obitum Ioannis Petri de Crassis translatus, est.

Paulus III. Pontifex rursus Viterbij residens. Cum

Nicolao Cardinali Rodolpho Episcopo.

Paulus Papa 3. haud immemor Viterbiensis patriæ anno 1540. die 5. Septembris ad illam cum Cardinalibus suis regressus est. Ibi residens Magistratum, & Ciues humanissimè ac hilariter audiuit, supplicando inter alia

ter alia petierunt, quod cum Sanctitas sua in breuibus, & litteris, se Viterbensem appellaret, & Ciuitas ipsa tanto Ciue, qui vniuerso dominabatur orbi plurimum gloriaretur, ad illustrandam patriam suam generale studium litterarum ibidem erigere dignaretur. Precibus benignè annuit Pontifex, illiusquè executionem Præsidi Viterbien. delegauit. Suborta interim contro- uersia inter Communitatem Viterbij; & Fratres diuæ Mariæ supra Quercum occasione iuris pascendi Pon- tifex illam opportune composuit. Die vero 17. eiusdem mensis Henricus Cardinalis Borgia Valentinus, qui cū Pontifice venerat, hic vita functus est; corpusq; suum Romam allatum. Paulus deinceps abiit: at anno 1541. mense Augusti redijt. Conseruatorum Ciuitatis præ- cibus motus differentias inter eos, & Archihospitale S. Spiritus Almæ Urbis vertentes super ditione agri Rispanpanis, iure debito terminandas commisit Regi- naldo Cardinali Polo Anglo; quem eiusdem Ciuitatis, & Prouinciæ suum de latere Legatum designauit. Post hæc autem Paulus Carolum V. Imperatorem alloquutur, Lucam versus iter habuit. Post eius discessum die 14. Septembris Cardinalis Polus Legatus solemniter suæ legationis munus adeptus est. Postridie Franciscus Cornelius Venetus Cardinalis Prænестinus, quem Pontifex grauitè ægrotantem Viterbij reliquerat, excessit: cineres Venetias delati sunt. Sequētibus quo- què annis Paulus vsque ad vltimum vitæ suæ patriam de more visitauit, & plura tam ad rempublicam, quam ad Ecclesiam Viterbien. pertinentia peregit. Anno præser- tim 1544. mense Octobris à Cardinali Rodulpho Epi- scopo splendide exceptus, Sacrum in Aede Diuæ Ma- riæ supra Quercū celebrauit: Cuius ibi simulacrū ele- uatum

uatum cernitur. Postero anno 1545. mēse Septembris, Hospitalis Communis, ac ægrotantium eius necessita- tibus (quas ipse met paterna benignitate perspicere voluit) ex intimo commotus, hæreditatem Presbiteri Gratiani, illius olim Prioris, Spolio Camerae Apost. applicatam, ac alia munera eidem Hospitali elargitus est. Anno 1546. Litterarum studium Viterbij inchoatum, generali priuilegio confirmauit. Et vt Ciuitatem ipsam maiori splendore ac ornamento decoraret. Collegio in ea Equitum Liliij erecto, eorum sedem constituit. An- no 1547. mense Maij nuncio Victoriæ Caroli v. Impe- ratoris contra Ducem Saxonix, aliosq; rebelles, Viter- bij accepto, Præsidi; atq; Conseruatoribus illius accer- sitis, eidem omnia humanissimè significauit, debitisq; laudibus pro gratiarum actione in Cathedrali decan- tatis, maxima loetitix signa per vniuersam Ciuitatem exhiberi mandauit. Anno vero 1548. mense hic pariter residens Paulus, Nicolao Cardinali Rodul- pho Episcopo Viterbien. Vrbeuetana Ecclesia Com- missa, huius Ciuitatis Antistitem Nicolaum Vgolinum, elegit.

Nicolaus Vgolinus Episcopus xxxviii.

Nicolaus Vgolinus de Mōterchio Ciuitatis Castel- li ditionis oppido Præsul Viterbiensis electus, die 16. Decembris eiusdem anni 1548. ordinationes in Ca- thedrali habuit Paulum Pontificem prædictum anno 1549. huc venientem excepit. Romam inde reuersus Pontifex, die 2. Nouembris decessit. Quem Nicolaus Cardinalis Rodulphus sequutus est, postero anno 1550. Kal. Februarij. Nicolaus vero Vgolinus Antistes rursus in sa-

in Sabatho Sāctissimæ Paschatis 1550. alias ordinatio-
nes habuit apud Ecclesiam S. Mariæ de Cella. Obijt
anno 1551.

Sebastianus Gualterius Episcopus xxxviii.

Sebastianus Gualterius nobilis Vrbeuetanus Cathedra-
lis patriæ suæ Archidiaconus, Iulij Papæ 111. dū
Cardinalatus dignitate fungeretur, secretarius extitit,
à quo Viterbiensis Episcopus, Nicolao Vgolino præ-
defuncto, die Aprilis 1551. designatus est. Die verò
21. Iunij eiusdem anni Viterbium solemniter ingressus
Episcopales Cathedrales adeptus est.

*Iulius 111. Pontifex Viterbij residens cum
Sebastiano Episcopo.*

Iulius Papa 3. qui Ioannes Maria de Monte Cardina-
lis Prænestinus vocabatur, anno 1553. post varia in-
ter Imperiales, & Gallos certamina, cum Etruria direc-
tionibus incendijs, cædibusq. flagraret, Viterbium se-
contulit cum tota Curia initio mensis Iunij, vt finem
discordijs imponeret, Sebastianus Antistes obsequen-
tissimus illi erat. Cuius auctoritate oppidū Balneareæ,
ad Episcopalem tunc Viterbij sedem pleno iure perti-
nens, ad certum tempus locauit. Pontifex præterea mi-
rabilem Diuæ Mariæ imaginem supra Quercum visita-
uit, Sacrumq. Dominico die in eius Aede celebrauit.
Die autem 11. eiusdem mensis bullam hic emanauit cū
prohibitione mercandi sal externum in locis S. Rom.
Ecclesiæ. Bellum Senensium, aliaque dissidia omni stu-
dio auertere curauit. Inde rebus infectis Romā reuer-
sus

fus est. Sebastianus vero Episcopus anno 1560. à Pio Pa-
pā 4. Nuncium Apostolicum in Galliam ad Regē Chri-
stianissimū ablegatus fuit. Cōcilio Tridentino postmo-
dum interfuit: cuius gesta, & accidentia in tomos vn-
decim digesta conscripsit. Anno deinceps 1564. à Cō-
cilio reuersus diæcesanam Synodum Viterbij celebra-
uit. Sermonum volumen elegantissimè composuit; De-
nique die 11. Septēbris 1566. graui morbo correptus;
testamentum manu propria descriptum condidit, &
Sacrificiæ Cathedralis Viterbien. peristromata cum sa-
phiro suo legauit; die autem 26. eiusdem mensis summa
cum laude mortuus est, ac in eadem Ecclesia sepultus.
Cuius corpus cum ad Vrbeuetanam Cathedralem trāf-
ferendum esset, hoc ibi legitur Epithaphium, marmo-
re sculptum.

D. O. M.

Sebastiano Gualterio Episcopo Viterbien. Viro probitate in-
tegritate, rerum maximarum usu, animique magnitudi-
ne, ac in secunda, aduersaq. fortuna perpetua constantia, cha-
rissimo, Iulio 3. Marcello 2. Paulo 4. & Pio 4. Pōt. Max. quod
Catholice Religionis defensor accerrimus, quodq. in legationi-
bus in Galliam semel atq. iterum obeundis; rebusq. in Tri-
dentina Synodo præclare gerendis, summa fide, summaq. prudētia
præditus esset. Gratissimo suis, alijsq. omnibus, quod de ipsis
bene merēdo omnes omnium charites, beneficentiasq. superauit,
Clarissimo, Iulius Gualterius heres ex testamento posuit. Vi-
xit ann. 53. m. 8. d. 3. obiit 26. Sept. 1566.

Ioannes Franciscus Card. Gambarara Episc. xxxix.

Sebastiano Gualterio prædefuncto, Ioannes Fran-
ciscus Gambarara Brixienfis à Pio Papa 4. Cardinalis
Creatus, à Pio V. Episcopus Viterbien. electus est,
die 24. Decēbr. 1566. solēniter, & splēdidè Episcopatus
posessio-

possessionem apprehendit, die 24. Decēbris eiusdē anni. Cū autē Cathedralis Viterbien. Canonicatus valde tenues essent, anno 1568. Collegiatarū S. Mariæ Nouæ S. Stephani, & S. Matthei, aliarūquē Parrochiarū prebēdis abrogatis, illas diēctæ Cathedrali vniuit. Diæcesanam Synodū anno 1573. Viterbij celebrauit. Reliquias plurimas sāctorū in ipsa Cathedrali reposuit. Quā antiquitate collabentē restituit; amplificauit, ac illustrauit; vt inscriptiones cum insignibus suis vndique indicant. Anno verò 1576. suffraganeus datus ei fuit.

Carolus Montilius Episcopus xxxxx.

CAROLUS Mōtilius Casalensis, Archiepiscopus Amalphanus, sub Gregorio 13. die Aprilis 1576. Episcopus Viterbien. Ioannis Frācis̄ci Cardinalis de Gābera suffraganeus designatus est. Cathedram mox ascensus eodē anno, & postero, ingētia Locustarū agmina agrum Viterbij ita infestauerunt, vt omnia consumplerint. Quæ ad earum internecionem, hominū potentia perficere non poterat, piæ Virginis Deiparæ gratia (cui ad eius imaginē supra Quercum se Ciuitas deuouerat) miraculosē peracta sūt. Quo tēpore, nempe die 8. Aprilis 1577. Ioannes Franciscus ipse Card. Viterbij tū agens, assistente Carolo suffraganeo, eādē Ecclesiā S. Mariæ supra Quercū, eiusq. maius Altare consecrauit: vt iscriptio ibi apposita docet. Anno verò 1578. die 15. Septēbris iterum Card. Viterbiū profectus, Gregoriū 13. Pōtificē, qui præfatam Sacratissimæ Virginis imaginē visitatū venerat, Balnearæ, & Viterbij splendide, ac omni prorsus obsequio hospitatus est. Anno autem 1581. Carolus Episcopus, vnā cū Carolo de Comitibus Prōlegato,

legato, Cōseruatoribus Ciuitatis, ac vniuerso Clero, & populo solemnissimam processionē egit pro delatione voti locustarum ad eamdem gloriosæ Virginis Aedem. Diæcesanam Synodū Carolus Antistes 4. idus Martij 1584. Viterbij celebrauit. Romæ subinde defūcto Cardinale de Gambera die is. Kal. Iunij 1587. eiusq. corpore Vitebiū translato, & in diēctā Ecclesiā Quercus apud Altare maius cōdito, Carolus ipse absolutus Episcopus remansit. Postmodum à Gregorio 14. Carolus Florentiā ablegatus, in eius reditu, anno 1589. 17. Kal. Iulij, primum iecit lapidē noui tēpli miraculosē imaginis Diuæ Mariæ de Hedera iam pridem in quodam ostij fragmēto hederaceo cespite vndique cooperto, obiter visibilis redditæ. Rursus à Clemente Papa 8. Cū Philippo Cardinali de Sega legato, in Galliam missus, in suo recessu, dum Orbel esset, repentino morbo præuentus occubuit, die 10. Aprilis 1594.

Hieronymus Mattheuccius Episcopus xxxxi.

HIERONYMUS Mattheuccius Firmanus Archiepiscopus Ragusinus, ab illa Sede absolutus, Episcopus Sarnensis effectus est. Inde ad Episcopale Viterbij Cathedram regendam à Clemente Papa 8. die 1594. Carolo Montilio prædefuncto translatus, die ... Ianuarij 1595. solēni ritu possessione eius apprehendit. An. autē 1597. die 25. Aprilis Clementem ipsum Pontificē Viterbij excepit; qui Sacro in Cathedrali celebrato, ad Castrum S. Martini se contulit: inde Tuscanellam, Romam per Ciuitatem vetulā reuersurus. Obijt Hieronymus Viterbij. & in eadem Cathedrali sepultus est 13. kal. Februarij 1609. cuius tumulus cū epitaphio ibi cernitur.

Lanfrācus Margotius Card. & Episc. xxxxi.

Hieronimo Mattheuccio mortuo, Lanfrancus Margotius Parmensis Card. tit. S. Calisti à Paulo v. Pöt. creatus, Viterbien. Episcopus eligitur eodē anno 1609. die 22. Nūquam Viterbium aduenit, minūque sponsā suā visitauit: obiit enī Romæ die vltima Nouēbris 1611. & in Aede S. Petri ad vīcula tumulatus est.

Tiberius Card. Mutus Episcopus xxxxi.

Tiberius Mutus Romanus Caroli Vallis Mutiæ Ducis filius, ex canonico Diui Petri de Vrbe Præsul Viterbiensis die 2. Decembris 1611. à Paulo Papa V. cuius affinis, & Pincerna erat electus fuit. Pontificali pompa die 24. februarij 1612. Viterbium ingressus Cathedralē adiuit. Vniuersam Diocesim eodē anno personaliter visitauit. Synodū illius anno 1614. die 15. Ianuarij cū duobus sequētibus celebrauit. Ecclesias Visitationis, & S. Pauli in Mōte Oliueto cōsecrauit. Die vero 2. Decēb. 1615. ab eodē Pöt. Card. tit. S. Priscæ creatus est. Quā quidē dignitatē idē Pötifex Scipioni Cobellutio Viterbiēsi pariter cōtulit die 19. Septēb. 1616. Ciuitas interim Tuscanensis cū Clero suo sub prætextu quod eorū Ecclesia cum Viterbien. esset æquē & principaliter vnita, generalem Vicarium habere contendebat: causa inter eos & Episcopū ipsum in sacro Rotæ Auditorio optime discussa, die 3. Martij 1617. Coram Cauallerio decisū fuit nullum ius Tuscanēsis in præmissis cōpetere. Tiberius quoquē alteram eius vniuersalē Synodū egit diebus 18. & 19. Ianuarij 1624. Generalissimam Ciuitatis & Ciuium Viterbiensium benedictionem

ditionem impetrauit. Quæ die 5. Aprilis 1634. solenniter celebrata fuit. Eodē anno, & mēse die 18. (ipso Antistite absēte) Sebastianus de Paulis Episcopus Nepefinus primum lapidem noui templi S. Iosephi Fratrum Carmelitanorum Discalceatorū huius Ciuitatis posuit. Demum post aliarum rerum piē, & laudabiliter gestarum gloriam, die 14. Aprilis 1636. maximo totius Ciuitatis moerore vitam cum morte commutauit, & in sua Cathedrali Ecclesia sepultus est. Cuius tumulus hoc Epithaphium habet.

D. O. M.

Tiberio tit. S. Priscæ S. R. E. Præbitero Cardinali Muto Romano Viterbiensis, ac Tuscanensis Ecclesiæ Episcopo, Pio, munifico, iusto Ecclesiasticæ libertatis Propugnatori, Populis sibi commissis non exemplo minus, quam legibus annos xxxv. gubernatis, restauratis Episcoparum commoditati Palatijs, communi Ciuium luctu ex humanis erepto 18. Kal. Maij Anno salutis 1636. ætat. 72.

Alexander Card. Cæsarinus Episcopus xxxxi.

Alexander Cæsarinus Cardinalis tit. SS. Cosmæ, & Damiani, spectatissimæ virtutis, ac exactæ religionis, tum natalibus, tum dignitate Eminentissimus, ab Urbano 8. die 26. Aprilis 1636. Viterbiensis Antistes eligitur. Cathedram adeptus est die 12. Iunij. Die vero 6. Iulij eiusdem anni primarium lapidem fundamentorum nouæ S. Leonardi Ecclesiæ in via Farnesæ, huius Ciuitatis solempni ritu posuit. Postero anno Seminarium tot annis Viterbij reuocatum restituit. Anno autem 1638. Die 13. Septembris grauibus præoccupatus negocijs Episcopālē sedē sūmo Pont. resignauit.

Fran-

*Franciscus Maria Brancacius Cardinalis
Episcopus xxxv.*

D Emum Franciscum Mariam è Brancacia Neapolitana præclarissima familia genitum, olim Caputaquensem Episcopum, Cardinalem tit. SS. Duodecim Apostolorum ab Vibano 8. Summo Põtificè creatum, ac die 20. Septembris 1638. Præsulem Viterbiensem, electum, nunc in eius Cathedra optimè meritum, atq. feliciter sedentem, ætas nostra cernit. Die 25. Nouembris eiusdem anni splendidissima põpa, ac totius Ciuitatis ineffabili plaulu ingressus, ac exceptus est. In septimo supra annum suæ assumptionis mense constitutus, vniuersa eius diæcesi visitata, Synodo generali celebrato, cunctisque functionibus peractis, Seminariũ ab Antecessore inchoatum, & fere labefactatum, sustulit, restituit, atq. firmavit. Vtriusque Episcopalis Palatij, Cathedralisq. suæ ornamenta patent: eius animi magnitudinem, summam litterarum scientiam, ac exactissimam doctrinam, pietatem, Iustitiam, religionem, omnesq. egregias virtutes iam experti sumus. Principia quidem in vna quaque re maxima, progressus expectamus optimos, atq. felicissimos. Omnia sanè omnium huic Eminentis. Antistiti debentur encomia: ego autem tantum virum in vita sua laudare non audeo, vox deficit, lingua silet; Deus Omnipotens ad vota secundet, & diuturna annorum serie incolumem feruet.

Index

INDEX

A

Adrianus 4. Põtifex. 107
Adrianus 5. Pont. 132
Aegidius Proepiscopus. 112
Aegidius Card. Episc. 166
Alexander 3. Pontifex. 112
Alexander 4. Pontifex. 123
Alexander 6. Pontifex. 164
Alexãder Casarinus Card. 179
Alferius Episcopus. 123
Angelus Trineosus. 178. 180
AZo Proepiscopus 160

B

B. Episcopus. 103
Bernardus de Lacu. 180

C

Calistus Pseudo Pontifex. 111
Carolus Montilius Episc. 176
Clemens 4. Pontifex. 126
Clemens 7. Pontifex. 168

E

Eugenius 3. Pontifex. 106
Eugenius 4. Pontifex. 156

F

Frãcisus Maria V. Comes
Episcopus. 162
Franciscus Maria Brancacius Card. 180

G

G. Episcopus. 104
Gensones Episc. 107. 109. 111
Gottifredus Episcopus 113
Gregorius 9. Pontifex 119
Gregorius x. Pontifex. 130
Gregorius 12. Pontifex. 153

H

Hieronimus Matheuccius. 177

I

Iacobus Episcopus. 147
Iacobus Rainerius 150
Iacobus VgoZolinus. 154
Incerti nominis Episc. 104
Incerti nominis alius Episc. 104
Innocentius, Pontifex. 151
Ioannes Cardinalis Episc. 115
Ioannes 21. Pontifex. 132
Ioannes Episcopus. 172
Ioannes Episcopus. 182
Ioannes 23. Pontifex. 152
Ioannes CaranZonus. 153
Ioãnes Petrus Crassus Ep. 169
Io: Frãcisus Gãbara Card. 175
Iulius 3. Pontifex. 174

L

Lanfrancus Margotius
Card. 178
Lucidus

<i>Lucius de Nicesia Pseudo Episcopus.</i>	149	<i>Paschalis Pseudo Pont.</i>	109.
		<i>Paulus 3. Pontifex</i>	171.
		<i>Petrus Castrensis Episc.</i>	105.
		<i>Petrus Capoccius.</i>	177.
		<i>Petrus Foroliuensis.</i>	182.
		<i>Petrus Francisci.</i>	158.
<i>Martinus 4. Pontifex.</i>	136	<i>Philippus Episc.</i>	126.
<i>Martinus 5. Pontifex.</i>	154	<i>Pileus Pseudo Cardinalis.</i>	140
<i>Mattheus Episcopus.</i>	120	<i>Pius 2. Pontifex.</i>	157. 159
<i>Mattheus Cybus.</i>	163		

M

N.

<i>Nicolaus Episcopus</i>	118.	<i>Raphael Riarius Card.</i>	165
<i>Nicolaus 3. Pontifex</i>	133.	<i>Raynerius Episcopus.</i>	114
<i>Nicolaus Pseudo Pont.</i>	178.	<i>Raynerius Episcopus.</i>	116
<i>Nicolaus Viter. Episc.</i>	182.	<i>Raynerius Capoccius Card.</i>	120
<i>Nicolaus 5. Pontifex</i>	157.	<i>Rodulphus Gattus.</i>	105
<i>Nicolaus Rodulphus Card.</i>	171.		
<i>Nicolaus Vgolinus.</i>	173		

O.

<i>Othavianus Vicesomes Episc.</i>	137.		
<i>Oddo de Oddonibus Proepisc.</i>	181.		

P.

<i>Pandulphus Capoccius Pseudo Episc.</i>	178. 181	<i>Vrbanus 4. Pontifex.</i>	125
		<i>Vrbanus 5. Pontifex.</i>	144

LAUS DEO.

6352

CONSTITVTIONES
EDITAE
IN DIOECESANA SYNODO
SECUNDA

HABITA VITERBII

Ab Eminentiss. & Reuerendiss. D.

CARD. BRANCACIO

EPISCOPO VITERBIEN. ET TVSCANEN.

Die XXI I. Aprilis M. DC. XXXV.

VITERBII,

Apud Marianum Diotalleuium Impressorem Episcopalem.